

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Historie
Studijní program: Učitelství pro 2. stupeň základní školy
Studijní obor: Dějepis – Anglický jazyk

**POLITICKÉ PROCESY 50. LET –
POLITICKÝ VĚZEŇ JIŘÍ MÁLEK
POLITICAL TRIALS IN THE 1950s – THE
POLITICAL PRISONER JIŘÍ MÁLEK**

Diplomová práce: 2011–FP–KHI–204

Autor:
Eva ČECHOVÁ

Podpis:

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.
Konzultant: Mgr. Tomáš Bursík

Počet

stran	tabulek	příloh
91	2	9

V Liberci dne: 26. 7. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra historie

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant): Evu Čechovou
adresa: Prvomájová 1352, 153 00 Praha 5 - Radotín
studijní obor (kombinace): D-Aj
Název DP: **Politické procesy 50. let**
Název DP v angličtině: Political Trials in the 1950s
Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.
Konzultant: Mgr. Tomáš Bursík
Termín odevzdání: 15. 5. 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 9. dubna 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (diplomant): ČECHOVÁ EVA

Datum: 22. 10. 2009

Podpis: Čechová

Název DP: POLITICKÉ PROCESY 50. LET

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.

Cíl:

Diplomová práce se pokusí na základě studia pramenů a literatury charakterizovat jeden z politických procesů 50. let 20. století. Pozornost bude zaměřena především na vybraného politického vězně a jeho rodinu. Mimo jiné se práce bude snažit poukázat na vyšetřovací metody a vězeňské praktiky komunistického režimu. Pomocí metody orální historie bude charakterizován život konkrétního politického vězně před zatčením, během vězení i po propuštění na svobodu.

Požadavky: Znalost dobových reálií, kritické myšlení, schopnost práce s prameny a jejich komparace s literaturou.

Metody: Analýza archivního materiálu
Syntéza pramenů a literatury

Literatura:

1. PRAMENY

1.1. Archívy

Archiv bezpečnostních složek, Praha
Národní archiv, Praha

1.2. Publikované prameny a dokumenty

Soudobý regionální tisk
Memoáry

1.3. Orální historie

Rozhovory s pamětníky

2. LITERATURA:

Bartošek, K.: Český vězeň. Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých. Praha – Litomyšl 2001.

Bartošek, K.: Zpráva o putování v komunistických archivech. Praha – Paříž (1948-1968). Praha – Litomyšl 2000.

Bílek, J. – Kaplan, K.: Pomocné technické prapory 1950 – 1954. Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954. Vznik, vývoj, organizace a činnost. Praha 1992.

Hejl, V.: Zpráva o organizovaném násilí. Praha 1990.

Kaplan, K.: K politickým procesům v Československu 1948 – 1954. Praha 1994.

Kaplan, K.: Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948 – 1956. Brno 1999.

Kaplan, K.: Největší politický proces. M. Horáková a spol. Brno 1995.

Kaplan, K.: Nekrvavá revoluce. Praha 1993.

Kaplan, K.: Stát a církev v Československu 1948 – 1953. Brno 1993.

Kaplan, K.: Zpráva o zavraždění generálního tajemníka. Praha 1992.

Kaplan, K. – Paleček, P.: Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno 2001.

Utitz, B.: Neuzavřená kapitola. Politické procesy padesátých let. Praha 1990.

Vaško, V.: Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha 1990.

Čestné prohlášení

Název práce: Politické procesy 50. let – Politický vězeň Jiří Málek
Jméno a příjmení autora: Eva Čechová
Osobní číslo: P06100161

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má diplomová práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.
Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé diplomové práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 26. 7. 2011

Eva Čechová

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat všem, kteří mi byli nápomocní při vzniku této diplomové práce. V první řadě bych chtěla poděkovat vedoucí práce Mgr. Kateřině Lozoviukové, Ph. D., za její podnětné rady a připomínky. Velký dík patří i Jiřímu Málkovi, který mi vždy ochotně věnoval svůj čas a zapůjčil materiály související s jeho kauzou. Mé poděkování patří i pracovníkům Národního archivu a Archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra v Praze za zpřístupnění materiálů. V neposlední řadě děkuji i těm, kteří mi v průběhu práce přispěli radami nebo mě jiným způsobem podporovali.

RESUMÉ

Diplomová práce se zabývá politickými procesy v 50. letech 20. století v Československu, konkrétně kauzou František Šedivý a spol. V tomto případě se jednalo o soudní perzekuci zaměřenou proti členům a sympatizantům Československé strany národně socialistické. Vzhledem k tomu, že většina odsouzených byli studenti vysoké školy, jednalo se zároveň o útok proti inteligenci jako takové. Kromě rekonstrukce a analýzy procesu jsem se zaměřila na životní osud jednoho z odsouzených, a to Jiřího Mála. Po propuštění na amnestii v roce 1960 byl tento politický vězeň znovu zatčen a odsouzen v procesu Pavel Burian a spol. v roce 1962. Práce poukazuje na nezákonnosti páchané na obětech politických procesů.

Klíčová slova: Československá strana národně sociální, justice, komunistický režim, perzekuce, politické procesy, politický vězeň, trestanecké pracovní tábory při uranových dolech, třetí odboj, věznice.

SUMMARY

The diploma thesis deals with political trials in 1950s in Czechoslovakia. Particular emphasis is placed on the case of František Šedivý and others. This trial is an example of a judicial persecution against members and sympathizer of the Czechoslovak National Social Party. With respect to the fact that most of the convicts were university students, the case was also an attack against the intelligentsia. Apart from the reconstruction and the analysis of this case I focused on a political prisoner Jiří Málek. After he was released because of the amnesty in 1960, he was arrested again and sentenced within the case Pavel Burian and others in 1962. The thesis refers to illegalities committed to the victims of political trials.

Key words: Czechoslovak National Social Party, justice, communist era, persecution, political trials, political prisoner, work camps at uranium mines, third revolt, prison.

Věnováno Jiřímu Málkovi a dalším obětem komunistického režimu

1. Obsah

1. OBSAH	9
2. ÚVOD	11
3. KRITIKA PRAMENŮ A LITERATURY	13
3.1 KRITIKA PRAMENŮ	13
3.2 KRITIKA LITERATURY	14
4. POLITICKÉ PROCESY 50. LET	17
5. JUSTICE V 50. LETECH	21
6. ČESKOSLOVENSKÁ STRANA NÁRODNĚ SOCIALISTICKÁ	24
7. TRESTANECKÉ PRACOVNÍ TÁBORY PŘI URANOVÝCH DOLECH	31
8. POLITICKÝ PROCES FRANTIŠEK ŠEDIVÝ A SPOL	37
8.1 ODBOJOVÁ SKUPINA EDUARD IV	37
8.2 AGENT STB A ODBOJOVÁ ORGANIZACE EDUARD IV	40
8.3 ZATČENÍ	42
8.4 OBŽALOBA A ROZSUDEK	43
8.5 ODVOLÁNÍ.....	47
9. PROCES PAVEL BURIAN A SPOL.	49
9.1 DRUHÉ ZATČENÍ	49
9.2 OBŽALOBA A ROZSUDEK	50
9.3 ODVOLÁNÍ.....	52
10. POLITICKÝ VĚZEŇ JIŘÍ MÁLEK A JEHO RODINA	54
10.1 ŽIVOT PŘED ÚNOREM 1948	54
10.2 Po ÚNORU 1948	55
10.3 ZATČENÍ	57
10.4 PROCES A ROZSUDEK	59
10.5 VĚZNĚNÍ V TRESTANECKÝCH PRACOVNÍCH TÁBORECH	60
10.6 ŽIVOT PO PROPUŠTĚNÍ (1960–1962).....	67
10.7 OPĚTOVNÉ ZATČENÍ	69
10.8 VĚZENÍ LEOPOLDOV	72

10.9 ŽIVOT PO PROPUŠTĚNÍ (1965–2011).....	74
11. ZÁVĚR	79
12. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	83
12.1 PRAMENY	83
12.1.1 <i>Archivy</i>	83
12.1.2 <i>Orální historie</i>	83
12.1.3 <i>Tištěné prameny</i>	83
12.1.4 <i>Online dokumenty</i>	83
12.1.5 <i>Soudobý tisk</i>	84
12.1.6 <i>Filmové a rozhlasové dokumenty</i>	84
12.2 LITERATURA.....	85
12.2.1 <i>Odborné časopisy</i>	88
13. SEZNAM ZKRATEK	89
14. SEZNAM PŘÍLOH.....	91

2. Úvod

Diplomová práce se zabývá politickými procesy v Československu v 50. letech 20. století. Stěžejní pozornost je soustředěna na kauzu František Šedivý a spol., Pavel Burian a spol. a na život politického vězně Jiřího Mála. Vzhledem k tomu, že mým cílem bylo na základě konkrétního případu poukázat na systém fungování bezpečnostních orgánů a justice během komunistického totalitního režimu, zaměřila jsem se na metody práce StB, vězeňské praktiky a činnost soudců a prokurátorů. Proces s Františkem Šedivým patří do skupiny politických perzekucí vedených proti členům a příznivcům Československé strany národně socialistické. Z toho důvodu ve své práci také poukazuji na počátky sporů mezi touto demokratickou stranou a komunisty.

Diplomová práce je rozdělena do sedmi hlavních kapitol. V první z nich jsem věnovala pozornost problematice kritiky pramenů a literatury. Vzhledem k tomu, že tato práce je především založena na studiu pramenů, vycházela jsem při rekonstrukci kauzy František Šedivý a spol. ze spisů uložených v Národním archivu v Praze a svazků uložených v Archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. Pramenný materiál jsem poté konfrontovala a komparovala s odbornou literaturou a se záznamy rozhovorů vedených pomocí metody orální historie s pamětníkem Jiřím Málem.¹

V další úvodní kapitole jsem se již věnovala politickým procesům 50. let a událostem, které jim bezprostředně předcházely. Mimo jiné jsem se snažila poukázat na to, že ještě před únorovým převrátím v roce 1948 funkcionáři KSČ pilně pracovali na přípravě budoucích politických procesů, jejichž hlavní vlna podle historika Karla Kaplana proběhla v letech 1948–1954.

Členové skupiny František Šedivý a spol. byli odsouzeni Státním soudem v Praze. V textu jsem se tedy soustředila rovněž na činnost této instituce a poukázala na systém vzdělávání a kvalifikace soudců a prokurátorů. Rovněž se v této části zabývám vydanými zákony, které vládnoucí straně umožnily justici ovládnout.

V následující kapitole jsem nastínila důvody represe, kterou komunistická strana uplatnila na příslušníky a sympatizanty strany národně socialistické po uchopení moci v Československu v roce 1948. Úvodní část práce jsem zakončila

---

¹ Rozhovor s Jiřím Málem, 5. 1. 2010, Praha.

charakteristikou životních podmínek vězňů v trestaneckých pracovních táborech při uranových dolech, kde Jiří Málek po vynesení rozsudku Státním soudem strávil osm let.

Stěžejní část práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. V první z nich nazvané *Politický proces František Šedivý a spol.* jsem analyzovala činnost a strukturu odbojové skupiny Eduard IV. Členové této organizace usilovali o svržení vlády komunistické strany a opětovné nastolení demokratického režimu v zemi. Vzhledem k tomu, že činnost skupiny monitorovali agenti StB, byli její členové v roce 1952 zatčeni a následně Státním soudem odsouzeni celkem k téměř 72 rokům odnětí svobody.

Kapitola s názvem *Proces Pavel Burian a spol.* se týká kauzy z roku 1962, v jejímž rámci StB Jiřího Mála opět zatkla a odsoudila společně s jeho spolužáky z dob studií na gymnáziu. Oproti předchozímu procesu se tito lidé nedopustili trestné činnosti. Tento případ je tak typickým příkladem zneužití moci státními orgány, které se snažily bývalé politické vězně dostat opět za mříže. Osoby vyšetřovatelů Jiřího Mála jsou popsány v obou kapitolách věnovaných konkrétním kauzám. Rovněž čtenáře v obou případech seznamuju s obžalobou, rozsudkem a pokusy o odvolání a obnovu procesu.

V kapitole *Politický vězeň Jiří Málek a jeho rodina* jsem pomocí metody orální historie, archivních materiálů a odborné literatury charakterizovala život politického vězně před zatčením a zrekonstruovala jeho působení v odbojové skupině. Také jsem se zaměřila na období věznění v trestaneckých pracovních táborech při uranových dolech a v Leopoldově. V závěru jsem se věnovala především Málkovu životu po propuštění na svobodu.

Diplomová práce je zakončena shrnutím dosažených poznatků a nastíněním možností dalšího výzkumu.

3. Kritika pramenů a literatury

3.1 Kritika pramenů

Pro studium dané problematiky jsem vycházela především ze svazků uložených v Archivu bezpečnostních složek ministerstva vnitra² a spisů nacházejících se v Národním archivu v Praze³. V Archivu bezpečnostních složek jsou uloženy písemné materiály z provenience ministerstva vnitra (případně ministerstva národní bezpečnosti). Ve fondu Vyšetřovacích spisů lze nalézt rozkazy k zatčení, zápisy o domovní či osobní prohlídce, životopisy obviněných, protokoly s výpověďmi, žaloby, rozsudky, protokoly o odvolacím řízení a propouštěcí protokoly. Velmi cenným materiálem jsou i personální spisy jednotlivých zaměstnanců StB.

Jazyk používaný v těchto archivních materiálech je jednou z mnoha metod propagandy, pomocí níž komunistická strana přesvědčovala o správnosti svých záměrů a zároveň posilovala negativní postoje a jednání proti nepřátelům režimu. Vzhledem k tomu, že k podpisu dokumentů byli obvinění často nuceni pod fyzickým a psychickým nátlakem, je třeba na ně pohlížet kriticky a výsledky analýzy archivních materiálů porovnávat s literaturou. K pochopení pramenného materiálu a termínů používaných příslušníků KSČ jsem prostudovala studii Prokopa Tomka *Svazek StB jako historický pramen*.⁴

Poznatky získané z archivu jsem komparovala a doplnila informacemi nasbíranými z rozhovorů s pamětníkem Jiřím Málkem, jež byly vedeny pomocí metody orální historie. Tato osobní svědectví jsou cenná zejména z toho důvodu, že zachycují i vnitřní život jednotlivce. Takto získané informace rovněž představují protipól problematických archivních materiálů, a historik tak získává více pohledů na dané skutečnosti. Na druhou stranu je třeba brát v potaz, že některá svědectví mohou být vzhledem k časovému odstupu od dané události zkreslená. K problematice metody orální historie jsem shledala přínosnou zejména publikaci Miroslava Vaňka *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*.⁵ Stejný přístup, při kterém jsou

---

² ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV, V-4825 MV, 4224 MV a 824186 MV.

³ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52.

⁴ Prokop TOMEK, *Svazek StB jako historický pramen*, in: Soudobé dějiny 1, 2005, s. 208–214.

⁵ Miroslav VANĚK a kol., *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003.

archivní materiály komparovány s odbornou literaturou a výpověďmi přímých účastníků dané historické události, zvolil např. Tomáš Bursík ve své knize *Ztratily jsme mnoho času...Ale ne sebe!*.⁶ Na základě tohoto postupu vznikla i řada diplomových prací na Katedře historie Technické univerzity v Liberci.⁷

Archivní materiály byly mimo jiné také komparovány s prameny pocházejícími z osobních archivů pamětníků. Vzhledem k tomu, že se Jiří Málek o soudní proces František Šedivý a spol. a Zdeněk Burian a spol. sám zajímal, poskytl mi mnoho cenných materiálů souvisejících s těmito kauzami. Za velmi přínosnou část osobního archivu Jiřího Mála pokládám i dochovanou osobní korespondenci zasílanou rodině z vězeňských zařízení. Tyto dopisy jsou přímým svědectvím zkoumané doby.⁸

V neposlední řadě bych se chtěla krátce zmínit o literatuře memoárové povahy, která také svým specifickým způsobem uchovává informace o předešlé době. Za všechny jmenuji alespoň román politického vězně Karla Pecky *Motáky nezvěstnému*.⁹

Při studiu jsem rovněž použila zákonné normy, soudobý tisk¹⁰ a dobové filmy, seriály a dokumenty.¹¹ V poslední době rovněž vzniká jak řada filmových, tak i rozhlasových dokumentů věnujících se problematice období komunismu.¹² Zdrojem informací se také staly on-line dokumenty nejrůznějšího druhu.¹³

3.2 Kritika literatury

K získání základního přehledu o politických procesech v 50. letech jsem použila knihu Karla Kaplana a Pavla Palečka *Komunistický režim a politické procesy*

---

⁶ Tomáš Bursík, *Ztratily jsme mnoho času...Ale ne sebe!*, Praha 2006.

⁷ Viz podkapitola Kritika literatury.

⁸ Dopisy z vězení, Osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

⁹ Karel PECKA, *Motáky nezvěstnému*, Brno 1990.

¹⁰ Např. *Rudé právo*, 1960.

¹¹ Např. *Běda tomu, skrze něhož pokušení přichází*, režie Přemysl Freiman, 1950. *Třicet případů majora Zemana*, 10. díl: *Vrah se skrývá v poli*, režie J. Seguens, 1974.

¹² Např. *Tajné akce StB*, režie Ján Novák, Marcel Petrov, Petra Všelichová, 40 dílů, Česká republika 2008. *Ztracená duše národa*, Olga Sommerová, Petr Nikolaev, 7 dílů, 2002.

¹³ Např. www.kpv-cr.cz; www.politictivezni.cz; www.totalita.cz; www.ustrcr.cz [21. 6. 2011]

v Československu.¹⁴ Práce této dvojice autorů podává čtenáři souhrnný obraz o příčinách, průběhu a důsledcích politických procesů.

Vzhledem k tomu, že jsem se ve své práci podrobněji věnovala i tématu soudnictví na začátku 50. let, a to především činnosti Státního soudu, pomohla mi k pochopení této problematiky trojdílná publikace *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*¹⁵ z edice Sešity dokumenty, jež vydával Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV). Tyto práce obsahují jak odborné studie, tak edice dokumentů.

Pro získání informací o Československé straně národně socialistické (ČSNS) jsem čerpala z knihy Jiřího Kociana *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948. Organizace, program, politika*.¹⁶ Při studiu o situaci národních socialistů v období po komunistickém převratu se pro mě stala podstatnou publikace Karla Kaplana *Největší politický proces „M. Horáková a spol.“*¹⁷, v níž autor nevěnuje pozornost jen samotnému monstrprocesu, ale i provokacím StB a pokusům o uspořádání politických procesů ještě před únorem 1948 a také tzv. okrajovým procesům, které na kauzu Horáková navazovaly.¹⁸

Vzhledem k tomu, že jsem ve své práci věnovala velkou pozornost i vězeňským praktikám komunistického režimu v trestaneckých pracovních táborech při uranových dolech, kde pamětník Jiří Málek strávil necelých osm let svého života, cenným zdrojem informací mi byla kniha Karla Kaplana a Vladimíra Pacla *Tajný prostor Jáchymov*¹⁹ a monografie Tomáše Bursíka *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali. Trestanecké pracovní tábory při uranových dolech v letech 1948–*

---

¹⁴ Karel KAPLAN – Pavel PALEČEK, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Brno 2008.

¹⁵ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, díl I., Praha 2003. Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, díl II., Praha 2004. Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, díl III., Praha 2004.

¹⁶ Jiří KOCIAN, *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948. Organizace, program, politika*, Brno 2002.

¹⁷ Karel KAPLAN, *Největší politický proces „M. Horáková a spol.“*, Brno 1995.

¹⁸ K tomu dále např. Kateřina JOKLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Emil Weiland a spol.*, Diplomová práce, Liberec 2008. Kateřina JOKLOVÁ, *Liberecký monstrproces Emil Weiland a spol.*, in: *Fontes Nissae X.*, Liberec 2009, s. 121–146.

¹⁹ Karel KAPLAN – Vladimír PACL, *Tajný prostor Jáchymov*, České Budějovice 1993.

1961.²⁰ Kniha dvojice autorů Kaplana a Pacla je v první části věnovaná politickým a ekonomickým aspektům těžby uranové rudy a druhá polovina je zaměřena na životní podmínky vězňů v trestaneckých pracovních táborech. Problematiku života vězně v táborech při uranových dolech blíže přibližuje i dílo Tomáše Bursíka. Naproti tomu Prokop Tomek se v knize *Československý uran 1945–1989. Těžba a prodej československého uranu v éře komunismu*²¹ zabývá problematikou vězeňských táborů jen okrajově, neboť pozornost soustřeďuje především na samotný uran a jeho roli ve vztahu mezi ČSR a SSSR. Mimo jiné se rovněž zmiňuje i o ekologických aspektech uranového průmyslu.

Kromě monografií vyšla řada odborných článků a studií v časopisech. Jsou to např. *Dějiny a současnost*, *Paměť a dějiny* a *Soudobé dějiny*.

Cenný zdroj informací o problematice 50. let představují i práce vytvořené pracovníky a studenty Katedry historie Technické univerzity v Liberci.²²

Celkový seznam použitých pramenů a literatury je uveden na konci práce.²³

---

²⁰ Tomáš BURSÍK, *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali. Trestanecké pracovní tábory při uranových dolech v letech 1948–1961*, Praha 2009.

²¹ Prokop TOMEK, *Československý uran 1945–1989. Těžba a prodej československého uranu v éře komunismu*, Praha 1999.

²² Např. Miluše HONZÍKOVÁ, *Politické procesy 50. let – Krajský soud v Liberci 1953–1954*, Diplomová práce, Liberec 2006. Tereza STŘELEČKOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza František Zahradka*, Diplomová práce, Liberec 2009. Iva SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*, Diplomová práce, Liberec 2010. Lucie ŠPALKOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Stanislav Stránský*, Diplomová práce, Liberec 2011. Lucie CIDLINSKÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Čestmír Čejka*, Diplomová práce, Liberec 2011.

²³ Viz Seznam použitých pramenů a literatury, s. 81.

4. Politické procesy 50. let

Komunistickým převratem v únoru 1948 začalo v Československu čtyřiceti jednoleté období vlády ultralevicové politické stany. Jedním z prostředků, jež požívala k udržení a stabilizaci moci, byly politické procesy. Cestu k nim jim umožnilo ovládnutí společenských, politických a právních institucí, které popřelo základní principy demokratické společnosti. Morální hodnoty dočasně pozbyly platnost a právo ustoupilo bezpráví.

S politickou perzekucí soudní povahy se lze setkat záhy po únoru 1948 v rámci tzv. druhé retribuice. Ta navazovala na retribuční soudnictví, které probíhalo na území Československa bezprostředně po 2. světové válce po dobu dvou let. V jeho rámci měli být odsouzeni představitelé a jejich spolupracovníci z protektorátu, Říšské župy Sudety a Slovenského státu. V rámci tzv. první retribuice mimořádné lidové soudy vynesly trest pro více než 22 000 osob, z toho přes 700 lidí bylo odsouzeno k trestu smrti.²⁴ Kromě lidových soudů byl pověřen trestáním i Národní soud a trestní nalézací komise (TNK). Retribuce probíhala na základě Dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání „nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů“, který je také znám pod názvem „velký retribuční dekret“. Prezident jej 19. června 1945 podepsal spolu s dekretem č. 17/1945 Sb., jímž byl v Praze vytvořen Národní soud.²⁵ Téhož roku byl vydán také „malý retribuční dekret“ č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti.²⁶

Komunističtí funkcionáři, kteří se po únorovém převratu v roce 1948 dostali k moci, retribuční soudnictví obnovili.²⁷ Opětovné otevření jednotlivých kauz zdůvodňovali především tím, že v období tzv. první retribuice bylo odsouzeno málo osob. Argumentovali rovněž tím, že je potřeba provést revizi dříve provedených

---

²⁴ Kateřina KOČOVÁ, Druhá retribuice, *Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948*, in: Soudobé dějiny 3-4/2005, s. 586–587.

²⁵ Benjamin FROMMER, *Národní očista. Retribuce v poválečném Československu*, Praha 2010, s. 116.

²⁶ Tamtéž, s. 254.

²⁷ Vláda oficiálně vyhlásila nový retribuční zákon 2. dubna 1948. Jednalo se o zákon č. 33/1948 Sb., jímž se obnovila účinnost retribučního dekretu a zákon č. 34/1948 Sb. o revizi trestního řízení v některých případech provinění proti národní cti. Benjamin FROMMER, c. d., s. 427.

procesů. Za chyby vinili zejména národní socialisty.²⁸ Asi nejznámější případ v souvislosti ČSNS je spjat s osobou Vladimíra Krajiny.²⁹

Zneužitím retribučního soudnictví tak komunisté zahájili první vlnu represí proti svým politickým odpůrcům. Vzhledem k tomu, že do činnosti lidových soudců zasahovalo ministerstvo vnitra a o tom, zda proces bude uskutečněn, rozhodoval jeho politický přínos, byla nezávislost justice porušena.³⁰ Tzv. druhá retribuce trvala až do 31. prosince 1948.³¹

Retribuce jako prostředek likvidace nepřátel nebyla jediným pokusem komunistů, jak toho dosáhnout. Již bezprostředně 2. světové válce se uchýlili k řadě provokací, jejichž cílem bylo zdiskreditovat příslušníky opozičních stran. Terčem útoků vedených na členy ČSNS se stal například předseda strany Petr Zenkl či ministr spravedlnosti Prokop Drtina.³² Nicméně pokusy o inscenování politických procesů komunisté vedli i do řad nižších funkcionářů ČSNS a samozřejmě i mezi členy dalších politických stran sdružených v tzv. Národní frontě.

K dalším praktikám komunistických příslušníků v „předúnorovém“ období patřilo získávání doznání od zadržených pomocí fyzického násilí a výhrůžek. Vzhledem k faktu, že ministerstvo vnitra bylo od konce války vedené komunistou Václavem Noskem, za jehož působení došlo k rozsáhlé infiltraci složek Sboru národní bezpečnosti oddanými stoupenci komunismu, staly se kruté postupy při vyšetřování předzvěstí a živnou půdou nadcházejících nezákonností. Navíc vytvořením silných pozic v bezpečnostním aparátu si komunisté rovněž připravili prostor pro co nejhladší průběh budoucího převratu.³³

Pro přípravu budoucích politických procesů se měli podle Kaplana a Palečka pracovníci bezpečnosti a nejaktivnější komunisté za úkol účastnit veřejných schůzí poslanců a jiných funkcionářů nekomunistických stran. Tam rovněž zaznamenávali jejich „protistátní“ výroky a získávali svědky.³⁴ Vytvářením sítě informátorů

---

²⁸ Po válce se stal ministrem spravedlnosti Prokop Drtina, který byl zároveň členem předsednictva Československé strany národně socialistické.

²⁹ Více k tomuto tématu viz s. 23.

³⁰ KOČOVÁ, c. d., s. 594.

³¹ KAPLAN – PALEČEK, c. d., s. 11.

³² Více se těmito provokacím věnuji v kapitole Československá strana národně socialistická.

³³ KAPLAN – PALEČEK, c. d., s. 16–17.

³⁴ Tamtéž, s. 16.

dostávala KSČ zprávy o dění a náladách v ostatních politických stranách. Rovněž tímto způsobem získávali na svou stranu přívržence, kteří poté měli za úkol pracovat na vnitřním rozkladu nekomunistické strany. Po státním převratu tito lidé buď přešli do KSČ, nebo využili svého postavení ve straně k jejímu ovládnutí a následnému očištění od nepohodlných osob.³⁵

Obětí politických procesů se mohl stát v podstatě kdokoliv. KSČ nelikvidovala pouze své skutečné nepřátele, ale i ty potencionální, u kterých by se trestná činnost mohla v budoucnu očekávat. Na lavici obžalovaných se tak dostávali členové opozičních stran, církevní hodnostáři, tzv. kulaci odmítající kolektivizaci, představitelé inteligence, členové různých zájmových organizací a řada dalších. Podle sovětského vzoru byli nepřátelé režimu rovněž hledáni i ve vlastních řadách a v soudních síních se tak mezi obžalovanými objevovali i samotní funkcionáři KSČ.

Důležité je také poznamenat, že potrestáni často nebyli jen samotní „viníci“, ale i jejich rodinní příslušníci, kteří mohli přijít o práci, nebo jim nebylo dovoleno studovat. V některých případech dokonce museli opustit své byty a přestěhovat se do vzdálených krajů. Tyto formy mimosoudní perzekuce lze podle Bedřicha Utitze přirovnat k tzv. *Sippenhaft*, v jehož rámci nacisté postihovali rodinné příslušníky.³⁶ V metodách používaných nacistickými a komunistickými orgány tak nacházíme určité shodné prvky obou režimů.

První velká vlna politických procesů probíhala bezprostředně po únoru 1948 a zesílenou represi ukončil až rok 1954. Následně na to se procesy staly přirozeným jevem komunistického režimu. Druhá vlna procesů následovala na začátku 70. letech po tzv. Operaci Dunaj, při které do Československa vstoupily vojska Varšavské smlouvy. Nicméně v období normalizace již perzekuce nepostihla tolik osob a nedosáhla takové míry krutosti jako na začátku 50. let.³⁷ Pro úplnost je ještě třeba dodat, že politické procesy probíhaly i v ostatních obdobích, i když v menším měřítku.

---

³⁵ Karel RICHTER – Roman CÍLEK – Jiří BÍLEK, *Cesty k moci: 1917, 1933, 1948*, Praha 2004, s. 332–334.

³⁶ Bedřich UTITZ, *Neuzavřená kapitola. Politické procesy padesátých let*, Praha 1990, s. 11.

³⁷ „V letech 1970–1972 justice odsoudila za činy politické povahy 47 887 osob, zatímco v letech 1948–1954 téměř dvakrát tolik tj. asi 95 600 osob.“ KAPLAN – PALEČEK, c. d., s. 40.

Samostatnou kapitolu politických procesů v 50. letech tvořily tzv. monstrprocesy. První z nich se odehrál v roce 1950, kdy před soud předstoupila JUDr. Milada Horáková a spol. Vzhledem k tomu, že se tento proces měl stát v budoucnu vzorem pro další monstrprocesy, podíleli se na jeho přípravě sovětští poradci se zkušenostmi s výrobou procesů v SSSR. Monstrproces doprovázela mohutná propagandistická kampaň. Informace o soudním přelíčení poskytovaly noviny, rozhlas, nástěnky a besedy v podnicích. Sekretariáty krajských výborů KSČ na proces pořádaly zájezdy a účastníky pečlivě vybíraly z řad „úderníků“. V soudní síni se tak postupně vystříдалo přes čtyři tisíce lidí z celé republiky, kteří zhlédli „divadlo“ sehrané předem pečlivě vypracovaného protokolu. Manipulace se nevyhnula ani dětem, které ve školách o procesu diskutovaly se svými učiteli. Účelem všech těchto iniciativ bylo vyvolat v lidech nenávist a davovou hysterii přerůstající až v pogromistickou náladu. Na kolik se to komunistickému režimu podařilo, bylo patrné z počtu rezolucí, které byly pravidelně v koších přinášeny do soudní síně. Lidé žádající pro obžalované co nejvyšší tresty jich celkově zaslali přes 6300.³⁸ Celé soudní líčení zakončilo vynesení rozsudku, na jehož základě padl trest smrti pro čtyři osoby. Velmi vysoké tresty sahající až k tomu nejvyššímu, tzn. trestu smrti, patřily mezi typické znaky i dalších monstrprocesů (např. Rudolf Slánský a spol.).³⁹

Specifickým rysem řady politických procesů je i hromadění důkazů o trestných činech nejrůznějšího druhu vztahující se k jednomu případu. Jako příklad uveďme proces proti tzv. vatikánským agentům v Československu, při kterém byli generální vikář olomoucké arcidiecéze Stanislav Zela a další duchovní hodnostáři viněni z činnosti charakterizované „*jako součást velkého spikleneckého plánu imperialistických mocností, Vatikánu, a zločinné fašistické bandy Titovy proti zemím lidové demokracie...*“⁴⁰ Jak je z předchozí věty zřejmé, obvinění byli nejen „západními agenty“, ale i „titovci“ a fašisté napojení na Vatikán. Pamětník a novinář Bedřich Utitz k tomu uvedl následující: „*Pro normálně uvažujícího člověka, i když*

³⁸ Pavlína FORMÁNKOVÁ, „Vypořádali jsme se s Horákovou, vypořádáme se i s americkým broukem!“. *Kampaň provázající proces s JUDr. Miladou Horákovou*, in: Paměť a dějiny 1, 2007, s. 20–41.

³⁹ K problematice více např. Karel KAPLAN, *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*, Praha 1992.

⁴⁰ Antonín KRATOCHVÍL, *Žaluji I. Stalinská justice v Československu*, Praha 1990.

*vychází z premisy, že jde o vykonstruovaná obvinění, musí duševní stav těch, kteří obvinění vymysleli (ať jde o sovětské nebo české a slovenské autory oněch fantasmagorií), zůstat záhadou.*⁴¹

5. Justice v 50. letech

Po únorovém převratu stála Komunistická strana Československa před úkolem, jak legalizovat násilí proti osobám, které nepřijaly za svou ideologii tzv. beztřídní společnosti a společného vlastnictví. Jedním z nástrojů represe se měla stát justice, která by ztratila pozici nezávislého státního orgánu a naopak by začala fungovat v zájmu vládnoucí strany a její politiky. Vzhledem k charakteru cíle, o jaký komunistické vedení usilovalo, směřovala pozornost především k oblasti trestního soudnictví, neboť bylo zřejmé, že jen tvrdá opatření vůči nepřítelům nového státního řízení pomohou stabilizovat a udržet nově nastolený režim. Jedním z prvních signálů, který naznačil směr, jakým se justice ubírá, bylo vydání zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky⁴². Na něj následně navázalo zřízení Státního soudu a Státní prokuratury, které vznikly na základě zákona č. 232/1948 Sb. ze dne 6. října 1948 o Státním soudu.⁴³

Aby nově vydané zákony byly správně interpretovány, bylo nutné se postarat o připravenost jednotlivých představitelů justice. Z toho důvodu začalo po únoru 1948 docházet i k radikální přeměně personální politiky v oblasti soudnictví. V jejím rámci přestala být důležitá při jmenování nových soudců a prokurátorů vzdělanost a zkušenost, což následně vyústilo v to, že klíčem pro dosažení vhodného pracovníka byl brán v první řadě ohled na jeho/její stranickou příslušnost. Nicméně vliv a postavení starých profesionálních soudců nemohl být zejména zpočátku přehlédnut. Z toho důvodu bylo nutné, aby se nově příchozí mezi ostatní pracovníky začlenili. Podle Vorla, Šimánkové a Babky je proto příznačné, že první pokusy o přímý průnik lidových mas do tohoto profesionálního útvaru byly soustředěny na úsek

---

⁴¹ UTITZ, c. d., Praha 1990, s. 14.

⁴² Tento zákon nahradil dosavadní zákon č. 50/1923 Sb. na ochranu republiky, který ale neumožňoval potrestat viníky, jež spáchali „zločiny proti státu“, trestem smrti. Úplné znění zákona č. 231/1948 Sb. dostupné na WWW: <<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/dokumenty/zakon231-232-1948.pdf>> [cit. 25. 2. 2011]

⁴³ Tomáš BURSÍK – Alena ŠIMÁNKOVÁ, *Téma třídní justice v období 1948–1952*, in: Paměť a dějiny 1, 2008, s. 90.

prokuratury, kdy se takzvaní lidoví prokurátoři stali asistenty profesionálů a jejich obvykle fanatická vystoupení naháněla často větší děs soudcům než obžalovaným.⁴⁴

Za účelem naučit tyto dělnické prokurátory a další zájemce o práci v justici základnímu politickému vzdělání, byly zřizovány krátkodobé rekvalifikační kurzy, pro něž v řadě případů nebyla nutná ani maturita.⁴⁵ Jednalo se o tzv. školu pracujících pro funkce prokurátorů a soudů, jejíž frekventanty pečlivě vybírala strana.⁴⁶ Lidem, kterým chybělo středoškolské a vysokoškolské vzdělání, si ho tímto způsobem mohli rychle doplnit a brzy usednout na stranu obžaloby či v soudcovských talárech do soudních síní. Proces „zlidovění“ justice dokončilo usnesení o senátním rozhodování, přičemž většinu v senátu vždy představovali nekvalifikovaní přísedící.

Pracovníci, kteří působili v soudnictví ještě před rokem 1948 a rozhodli se u této profese zůstat v domnění, že soudnictví zůstane i nadále nezávislé nebo se dokonce s novým režimem ztotožnili, brzy museli zjistit, že se praktiky po nastoupení komunistické strany k moci značně změnily. Jejich ochota podílet se na nezákonnostech měla destruktivní dopad na právní kulturu v Československu.⁴⁷ Na druhou stranu je potřeba připomenout, že zde byli i soudci a další justiční pracovníci, kteří s novým režimem spolupracovat odmítli. Často je za to, že se postavili nezákonným praktikám, čekali dlouhé roky v žaláři.

Podle Vorla, Šimánkové a Babky charakterizoval československou justici po komunistickém převratu fakt, že se na tvorbě zákonů z velké části již nepodíleli odborníci jako univerzitní profesori, ale kancelářští úředníci a zástupci „masových organizací“ jako ROH⁴⁸, ČSM, Rady žen a další. Navíc za účelem, aby nové zákony sloužily straně, byly při jejich tvorbě stanoveny hlavní politické zásady a zásadní politická hlediska.⁴⁹

Po personálních změnách československé soudnictví i přes neodbornou připravenost svých nových zaměstnanců nezkolabovalo, ba naopak bylo velmi

---

⁴⁴ VOREL – ŠIMÁNKOVÁ – BABKA, c. d., díl I., Praha 2003, s. 10.

⁴⁵ BURSÍK – ŠIMÁNKOVÁ, c. d., s. 91.

⁴⁶ Více viz VOREL – ŠIMÁNKOVÁ – BABKA, c. d., díl II., Praha 2004, s. 359.

⁴⁷ BURSÍK – ŠIMÁNKOVÁ, c. d., s. 91.

⁴⁸ ROH – zkratka pro někdejší socialistické odbory – Revoluční odborové hnutí. Více na WWW: <<http://cmosa.cmkos.cz/history.php>> [cit. 25. 2. 2011]

⁴⁹ VOREL – ŠIMÁNKOVÁ – BABKA, c. d., díl II., s. 359.

výkonné. To dokládá např. počet odsouzených osob Státním soudem v letech 1948 - 1952, který dosáhl čísla téměř 27 000.⁵⁰ K činnosti této instituce náměstek ministra spravedlnosti Karel Klus⁵¹ poznamenal následující: „*Postup byl pak takový, že Státní prokuratura na podkladě materiálu předloženého bezpečnostními orgány vypracovala zprávu, v níž uvedla skutkovou podstatu trestní věci a jaké tresty podle této skutkové podstaty se jeví přiměřenými. Tato zpráva byla předkládána mně a podle této zprávy – doplněné podle potřeby stanoviskem Generální prokuratury nebo předsedy Státního soudu – byl zpracován pro ministra spravedlnosti⁵² podklad zprávy pro politický orgán. Po schválení ministrem spravedlnosti byla zpráva předložena orgánu.*“⁵³ Uvedené svědectví samotného aktéra zvrhlých postupů v soudnictví dokládá, jakým způsobem byla justice podřízena diktátu komunistické strany, jenž ji využíval jako svůj represivní prostředek k udržení moci.

Státní soud a Státní prokuratura měly obdobné organizační schéma. Kromě pražského úseku měly obě instituce další dvě pobočky v Brně a Bratislavě. Nicméně bylo běžnou praxí, že senáty jednotlivých poboček Státního soudu zasedaly při hlavních líčeních i na vesnicích. Důvodem takového počínání byla jejich údajná propagandisticky „údernější“ účinnost.⁵⁴ Zajímavou praxí, která svědčí o deformaci tehdejšího trestního soudnictví, byla povinnost soudního senátu brát návrhy prokurátora za závazné. Taktéž nebylo možné, aby si prokurátor mohl zpětně ověřit informace získané od Státní bezpečnosti, která tím nesla veškerou odpovědnost za vyšetřování případu a za předložené usvědčující materiály. Na činnost prokuratury měly poté vliv stranické orgány, které jednotlivé případy projednávaly ještě před

---

⁵⁰ VOREL – ŠIMÁNKOVÁ – BABKA, c. d., díl I., s. 15.

⁵¹ Karel Klus (1909-1982) vystudoval Právnickou fakultu UK v Praze. Soudcovskou zkoušku složil v roce 1938 a poté pracoval jako soudce Okresního soudu trestního v Praze. Začátkem okupace se údajně zapojil do ilegální práce komunistického studentského pracovníka Ing. Kašíka. Po válce byl členem předsednictva vyšetřovací komise proti zrádcům a kolaborantům. Do únorového převratu působil jako člen právnické komise při ÚV KSČ. Poté byl povolán na Ministerstvo spravedlnosti, kde se podílel na „očistě“ justice. Posléze se stal náměstkem ministra. Před schválením návrhu na jeho vyloučení z KSČ v květnu 1955 pracoval jako předseda Lidového civilního soudu v Praze. Více viz Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, c. d., díl I., s. 174.

⁵² Post ministra spravedlnosti zastával od března 1948 do dubna 1950 JUDr. Alexej Čepička a od května 1950 do září 1953 Štefan Rais.

⁵³ BURSÍK – ŠIMÁNKOVÁ, c.d., s. 90.

⁵⁴ Více viz VOREL – ŠIMÁNKOVÁ – BABKA, c. d., díl I., s. 16.

samotným soudním líčením. Proti jejich rozhodnutí nemohly a nesměly justiční orgány nic namítat.⁵⁵

Instituce Státního soudu a Státní prokuratury zanikly 1. ledna 1953 následkem vydání zákona č. 66/1952⁵⁶ ze dne 30. října 1952 o organizaci soudů.⁵⁷ V jejich činnosti pokračovaly soudy a prokuratury na krajské úrovni a také vyšší vojenské soudy a prokuratury. Po určitou dobu v některých případech dokonce i Nejvyšší soud. Ačkoliv fungování Státního soudu a Státní prokuratury nebylo dlouhé, znamenalo jejich fungování tisíce lidských životů. Napodobení československého soudního aparátu sovětskému vzoru vyústilo v řadu justičních vražd. Přestože někteří bývalí aktivní účastníci tvorby soudních procesů v pozdější době svůj podíl viny popírali, archivní materiály poskytují přímé důkazy. Poskytnout o nich informace je jedním z cílů Ústavu pro studium totalitních režimů⁵⁸ a dalších institucí.

6. Československá strana národně socialistická

Jak již bylo ve čtvrté kapitole zmíněno, KSČ připravovala živnou půdu pro nadcházející politické procesy a s nimi spojené nezákonnosti vůči členům opozičních nekomunistických stran dlouho před tzv. únorovým převratem. Na problematiku počátků sporů a konkurenčních vztahů mezi touto demokratickou stranou a komunisty se zaměřím podrobněji v této kapitole.

ČSNS se jako politická strana začala formovat v roce 1897. U jejích počátků stál mladočeský redaktor *Národních listů* Václav Jaroslav Klofáč. Během svého vývoje strana několikrát změnila svůj název. Označení *Československá strana národně socialistická* se používalo v letech 1926–1938 a 1945–1948.⁵⁹

---

⁵⁵ Více viz VOREL – ŠIMÁNKOVÁ – BABKA, c. d., díl I., s. 17.

⁵⁶ Dostupné na WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1952/sb35-52.pdf>> [15. 5. 2011]

⁵⁷ Více viz VOREL – ŠIMÁNKOVÁ – BABKA, c. d., díl II., s. 46.

⁵⁸ Více na WWW: <<http://www.ustrcr.cz/>> [27. 2. 2010]

⁵⁹ Hlavním znakem počátečního období existence strany bylo její antimilitaristické hnutí a odpor k oficiální politice rakouských vlád. Především přidružená organizace národněsociální mládeže protestovala proti rostoucímu posilování vojenských složek habsburské monarchie a hrozbě války. Mládež měla ve straně určité autonomní postavení a v některých případech stála i v opozici vůči jejímu vedení.

V roce 1923 vstoupil z podnětu prezidenta T. G. Masaryka do strany tehdejší ministr zahraničí Edvard Beneš. V důsledku tohoto kroku měl stranický program za první republiky blízko k politice Hradu. V roce 1935 strana podpořila volbu Edvarda Beneše prezidentem a jeho politickou linii zastávala i v

Za druhé světové války se členové ČSNS podíleli na domácím i zahraničním odboji. V letech 1939–1945 bylo nacisty popraveno a umučeno na 2 400 jejich příslušníků. Častým důvodem k zatčení byla i sama příslušnost ke straně, gestapem nazývané „Benesch-Partei“.⁶⁰ Hružami koncentračního tábora Dachau a Buchenwald si prošel i pozdější předseda strany Petr Zenkl či generální tajemník ČSNS Vladimír Krajina.

Základním dokumentem, který předurčoval zásady československé politiky po 2. světové válce, byl tzv. *Košický vládní program*⁶¹ schválený 5. dubna 1945. Ve skutečnosti byl ale tento dokument podepsán již 29. března 1945 v Moskvě. Na jeho vypracování se podílely delegace strany sociálně demokratické, komunistické a strany národně socialistické. Při jednání se projevila nepřipravenost a roztržité názory nekomunistických stran. Naproti tomu komunisté těžili z pečlivě vypracovaného plánu pro ovládnutí státu a autority Sovětského svazu vyplývající z jeho úspěchů proti fašistickému Německu. Jedním z hlavních důsledků Košického vládního programu bylo ustanovení Národní fronty Čechů a Slováků, která byla v podstatě koalici šesti politických stran. Tím, že Národní fronta měla v rukou moc rozhodovat i o vzniku dalších politických stran, limitovala tak jejich počet a zároveň nedávala možnost vytvoření legální opozice. Zúžením prostoru pro demokratickou politiku se připravily výhodné podmínky pro mocenský nástup komunistů v Československu a následné posílení sovětského vlivu ve střední Evropě.⁶²

Na rozdíl od komunistů, kteří usilovali o radikální změny ve společnosti revoluční cestou, věřili národní socialisté v možnost sociálního vzestupu na základě osobního úsilí a práce. Předseda strany Petr Zenkl na VIX. valném sjezdu strany 28. února 1947 prohlásil: *„Jak víte, je u nás socialismus reprezentován třemi politickými stranami, z nichž každá zastává své pojetí socialistického řádu. Náš vlastní socialismus uznává tam, kde je to na prospěch celku, a kde nehraje*

---

kritickém roce 1938, což bylo po válce zneužíváno propagandou komunistické strany. Více viz KOCIAN, c d.

⁶⁰ Tamtéž, s. 27.

⁶¹ *Košický vládní program*, Praha 1984.

Také dostupný např. na WWW: <http://www.svedomi.cz/dokdoby/1945_kosvlpr.htm> [18.1. 2011]

⁶² K problematice vzniku KSČ a jejímu vývoji do února 1948 např. Jacques RUPNIK, *Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci*, Praha 2002.

*rozhodující roli kapitál, nýbrž píle a práce jednotlivcova, i sociální funkci vlastnictví soukromého a soukromopodnikatelské iniciativy.*⁶³

Na druhou stranu obě strany spatřovaly jako nástroj ke zlepšení životní úrovně obyvatelstva v poválečném období řízené hospodářství. Avšak národní socialisté chtěli dát prostor i individuální podnikatelské iniciativě a podporovat zdravou a přirozenou hospodářskou soutěž.⁶⁴

Důraz, který ČSNS kladla na český nacionalismus, logicky zapadal do období vypjatých antiněmeckých nálad po válce. Národní socialisté se hrdě hlásili k odkazu T. G. Masaryka a Edvarda Beneše a hájili nutnost obrany humanitní demokracie. Na druhou stranu strana neposkytovala návod, jakými konkrétními kroky postupovat při obhajobě tohoto principu. Následkem toho měly jejich ideje blíže k pouhým proklamacím než samotným činům. Nedůsledné hájení základních demokratických hodnot následně usnadnilo Komunistické straně Československa cestu k získání moci.

Symbolem rostoucí moci KSČ v poválečném Československu byl zvyšující se vliv komunistů mezi ozbrojenými složkami – armádou a Sbořem národní bezpečnosti. Jedním z kritiků praktik v Bezpečnosti byl generální tajemník ČSNS Vladimír Krajina.⁶⁵ Z toho důvodu se ho komunističtí funkcionáři z Bezpečnosti rozhodli zdiskreditovat. Již od přelomu roku 1945/46 pracovali na plánu, jak Krajinu předvést před soud. Nakonec se důvodem trestního oznámení podle retribučního

---

⁶³ ČSNS měla problém s definováním pojmu „socialismus“. Dokladem toho je výklad slova na 30 stranách v návrhu programu strany při VIX. valném sjezdu strany v roce 1947. Více k této problematice Kocian, c. d., s. 138–139.

⁶⁴ Odlišný názor měly obě strany také v otázce znárodnování. Spory se netýkaly jen rozsahu a tempa, ale i náhrady původním majitelům či způsobu řízení národních podniků. Komunistický postoj k této problematice nalezl podporu především mezi sociálními demokraty. Národní socialisté upřednostňovali především zpomalení a etapizaci znárodnovacího procesu. Více k této problematice např. Jan KUKLÍK, *Co je zralé pro znárodnění? Poválečné zestátnění v Československu, Francii a Velké Británii*, in: Dějiny a současnost. Kulturně historická revue. 12/2010, ročník XXXII, s. 33–36. Terčem politických střetů se stala i pozemková reforma, kterou komunisté zneužili a přidělováním zemědělských konfiskátů získávali oblibu mezi vesničany. Naproti tomu sympatie vesnických občanů k národním socialistům mělo získat vstupování bývalých členů strany agrární do ČSNS, neboť ti měli vysokou popularitu především na venkově. Více viz Jiří Kocian, c. d., s. 123–133.

⁶⁵ Vladimír Krajina (1905-1993) se za nacistické okupace zapojil do domácího odboje. Nejprve v Politickém ústředí spravoval ilegální vysílačku Sparta I. a po vytvoření Ústředního vedení odboje domácího (ÚVOD) se stal jedním z členů jeho koordinačního orgánu. Po zatčení na začátku roku 1943 byl držen ve zvláštní vazbě v Malé pevnosti v Terezíně. Více k tématu např. Pavlína FORMÁNKOVÁ – Petr KOURA, *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.*, Praha 2008, s. 445. Životopis V. Krajiny dostupný na WWW: <<http://www.csns.cz/novinka.php?cln=63>> [cit. 20. 1. 2011]

dekretu stala údajná zrada domácího odboje za 2. světové války. Komunisté vinili Krajínu ze spolupráce s gestapem a z vyzrazení důležitých informací o odboji. Jako důkaz byl předložen soudní spis týkající se osoby Karla Hermana Franka s výpovědí z 24. srpna 1945. Nicméně vyšetřování prokázalo, že výpověď byla zfalšovaná a dodatečně vsunutá do Frankova spisu.⁶⁶ Nakonec celý případ uzavřelo šetření úřednické komise, jejíž působení iniciovali rozhořčení národněsocialističtí ministři. Sám ministr spravedlnosti Prokop Drtina situaci okomentoval: „*Někteří orgánové ministerstva vnitra se pokusili zneužít své pravomoci vyslýchat největšího nepřítele našeho národa k tomu, aby ze stranických důvodů pošpinili štít našeho domácího pozemního hnutí. Je to hrubé její zneužití a je to činnost, která ve svých důsledcích má charakter přímo protistátní a protinárodní.*“⁶⁷

Přestože vykonstruované obvinění na Vladimíra Krajínu dospělo k samotnému politickému procesu až po únorovém převratu, komunistům vyprovokovaná akce posloužila k pošpinění jména jednoho z národněsocialistických funkcionářů, což mohlo zároveň před chystanými volbami odlákat voliče ČSNS. Zároveň celá aféra vyvolala atmosféru strachu. Důležité je také poznamenat, že ačkoliv národní socialisté usilovali o prošetření celé záležitosti, jediným potrestaným člověkem se stal velitel politického zpravodajství Bedřich Pokorný, jenž byl pouze propuštěn z funkce. Rychlým uzavřením vyšetřování a podceněním důsledků celého případu následně nebezpečně rostla sebedůvěra komunistických funkcionářů a síla celé KSČ.⁶⁸

Parlamentní volby, které proběhly 26. května 1946, potvrdily oblibu KSČ ve společnosti. Komunisté získali 40,17% hlasů. Národní socialisté se umístili až na druhém místě s 23,66%.⁶⁹ Vinu připisovali především pomalé organizační výstavbě

---

⁶⁶ KAPLAN – PALEČEK, c d., s. 64.

⁶⁷ Tamtéž, s. 12.

⁶⁸ Po únorovém převratu byl případ s V. Krajínou opět otevřen. V rámci obnoveného retribučního procesu byl odsouzen k 25 letům odnětí svobody. Nicméně samotný Krajína se v té době nacházel už v exilu. Následně navazoval i proces s tzv. Krajínovou zpravodajskou kanceláří. Jeho cílem bylo obhájit oprávněnost „únorového“ převratu. Případ byl rozložen do několika procesů, které probíhaly od září 1948. Vznesená obvinění se týkala údajné špionážní činnosti. Zamýšlené politické posláni nicméně procesy nepřinesly, neboť se jejich uskutečnění pro nedostatek „důkazů“ dlouho odkládalo. Navíc řada osob, se kterými se v procesu původně počítalo, nakonec byla propuštěna. Více k procesu s tzv. Krajínovou zpravodajskou kanceláří viz KAPLAN, c d., Brno 1995, s. 58-68.

⁶⁹ Celkové výsledky voleb z roku 1946 dostupné na WWW:

<http://www.totalita.cz/volby/volby_1946_07.php> [cit. 20. 1. 2011]

strany a nejasnému ideovému a politickému programu. V nové vládě získali rezort ministerstva školství a osvěty (Jaroslav Stránský), ministerstva spravedlnosti (Prokop Drtina)⁷⁰, ministerstva zahraničního obchodu (Hubert Ripka)⁷¹ a prvním náměstkem předsedy vlády se stal Petr Zenkl.

Právě těmto významným funkcionářům národněsocialistické strany – Prokopu Drtinovi a Petru Zenklovi – směřovaly v září 1947 balíčky s výbušninou označené za zásilku parfému. Třetí osobou, na kterou atentát směřoval, byl ministr zahraničí Jan Masaryk. Zásilky obsahující dvousetgramovou nálož trinitrotoluenu, jež měla po otevření krabiček explodovat, byly naštěstí zneškodněny dříve, než se dostaly k osobám adresátů.⁷² Vyšetřování případu, který se záhy zapsal do dějin pod názvem „*krčmaňská aféra*“, probíhalo ve dvou liniích. Ministerstvo vnitra, které bylo v rukou komunistických funkcionářů v čele s Václavem Noskem⁷³, se snažilo celou záležitost zavést do ztracena. Důkazem takového počínání je fakt, že se Státní bezpečnost ani nepokusila sejmout otisky z krabiček.⁷⁴ Dokonce se komunisté záhy snažili celou záležitost zpolitizovat a obviňovali národní socialisty z objednání atentátu. Nicméně druhé nezávislé vyšetřování vedené orgány ministerstva spravedlnosti podalo vysvětlení celé záležitosti. Stopy dovedly vyšetřovatele do Olomouce a malé moravské obce Krčmář, kde bylo zjištěno, že za pokusem o atentát stojí komunističtí funkcionáři.⁷⁵ Ti si od připravovaného politického procesu slibovali, že jim do budoucna připraví půdu pro obhájení správnosti komunistického převratu. Zároveň si pochvalovali strach a rozruch, který aféra vyvolala. Naopak národní socialisté doufali, že celá věc pozici KSČ oslabí. Vyšetřování případu bylo

---

⁷⁰ Více k jeho osobě např. Prokop DRTINA, *Československo, můj osud*, díl I., Praha 1992. DRTINA, *Československo, můj osud*, díl II., Praha 1991.

⁷¹ Více k jeho osobě např. Hubert RIPKA, *Únorová tragédie. Svědectví přímého účastníka*, Brno 1995.

⁷² Dostupné z WWW:

http://www.lidovky.cz/ln_noviny.asp?r=ln_noviny&c=A080214_000005_ln_noviny_sko [cit. 21. 1. 2011]

⁷³ Václav Nosek (1892-1955) byl původním povoláním horník. Jako ministr vnitra v letech 1945–1953 sehrál klíčovou roli při únorovém převratu, neboť inicioval demisi demokratických ministrů podanou dne 20. 2. 1948 tím, že odvolal klíčové nekomunistické představitele z vysokých postů ve Sboru národní bezpečnosti. Po zřízení ministerstva národní bezpečnosti v roce 1950 jeho vliv slábl. Více k jeho životu na WWW: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_nosekv.php [cit. 20. 3. 2011]

⁷⁴ Dostupné z WWW: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/a_krcman.php [cit. 21. 1. 2011]

⁷⁵ Více k tématu např. RICHTER – CÍLEK – BÍLEK, c. d., s. 375–376.

přerušeno komunistickým převratem v únoru 1948, a komunističtí funkcionáři tak nikdy nebyli potrestáni.⁷⁶

Stejně štěstí měli komunisté i při realizaci další provokace zvaná „*mostecká špionážní aféra*“, v jejímž rámci byli v listopadu 1947 zatčeni národněsocialističtí funkcionáři spolu s bývalým důstojníkem československé armády Pravomilem Raichlem.⁷⁷ Cílem celé akce bylo uměle vytvořit skupinu, jenž se měla údajně chystat na protistátní puč. Nicméně stejně jako u předchozí „*Krčmaňské aféry*“ StB přípravu celého případu podcenila. Ačkoliv zatčení pod hrozbami fyzického násilí při vyšetřování odpovídali podle přání organizátorů, poté co byli postaveni před soud, jenž v té době ještě komunisté neovládali, měnili své výpovědi.⁷⁸ Jak již bylo výše uvedeno, vyšetřování kauzy překazil „únorový“ převrat. Případ byl opět otevřen až v květnu 1948, kdy v tzv. procesu Raichl a spol. soud vynesl tři rozsudky smrti, z nichž jeden byl vykonán.⁷⁹

Nezákonné metody Bezpečnosti, jež pracovala podle pokynů KSČ, byly předmětem řady politických sporů. Vnitropolitickou situaci rovněž komplikovalo zvyšující se napětí mezi demokratickou částí světa a státy pod sovětskou sférou vlivu. Ačkoliv národní socialisté usilovali v roce 1947 o přijetí Marshallova plánu, museli se, stejně jako celá československá vláda, podvolit ostrému sovětskému nátlaku. I přes tuto skutečnost si straničtí funkcionáři v mnoha případech neuvědomovali důležitost situace a nepřipouštěli si, že agresivní politika Sovětského

---

⁷⁶ Poté byl případ znovu otevřen a nový ministr spravedlnosti Alexej Čepička označil za viníky národní socialisty v čele s V. Krajínou. Účelem celého procesu bylo obhájit únorové vítězství KSČ. Tragický konec měl celý případ pro bývalé vyšetřovatele z ministerstva spravedlnosti. Odborový rada dr. Z. Marjanko údajně spáchal ve vězení sebevraždu. Státní zástupce dr. F. Doležal a Prokop Drtina strávili pět let ve vyšetřovací vazbě. Drtina byl poté odsouzen na základě falešných obvinění k 15 letům vězení. Propuštěn byl na základě amnestie prezidenta Novotného v roce 1960. I do dnešního dne zůstává *Krčmaňský případ* záhadou, neboť řada otázek ještě čeká na vysvětlení. Více k tématu např. Karel KAPLAN, c. d., s. 62–63.

⁷⁷ Pravomil Raichl (1921–2002) byl český důstojník, protifašistický a protikomunistický bojovník. Za druhé světové války prošel hrůzami sovětského pracovního tábora. Po propuštění bojoval na východní frontě, kde se poznal s Heliodorem Píkou. Prošel mnoha bitvami, například o Kyjev a na Dukle, při nichž byl pětkrát raněn. Po válce byl jako hrdina z východní fronty vyznamenán. Už před únorem 1948 se zapojil do protikomunistického odboje. Odbojová skupina, kterou zorganizoval, však byla sledována agenty StB, a tak byl Raichl brzy zatčen a už v květnu 1948 odsouzen k trestu smrti. Život mu zachránil prezident Edvard Beneš, který zmírnil trest na doživotí. V roce 2000 byl oceněn Řádem Bílého lva V. třídy. Více o jeho životě např. dokumentární film Jiřího Vondráka *Navzdory osudu*, 2003.

⁷⁸ Více k celé problematice např. RICHTER – CÍLEK – BÍLEK, c. d., s. 376.

⁷⁹ KAPLAN, c. d., s. 61.

svazu vede k nastolení komunistické diktatury v Československu. Vzhledem k tomuto faktu byla cesta do sovětského područí klidná.

Po komunistickém převratu v Československu v únoru 1948 přežívala strana národních socialistů pod názvem Československá strana socialistická (dále jen ČSS). V Národní frontě, jež komunisté v té době zcela ovládli, se ČSS stala pouhým přísluhovačem KSČ. Někteří bývalí členové ČSNS začali být politicky neaktivní nebo naopak dokonce přestoupili do KSČ. Národní socialisté, kteří nebyli ochotní s novým režimem spolupracovat, odešli do exilu⁸⁰ nebo se formou ilegálních aktivit snažili proti komunistickému režimu bojovat. Někteří se pokusili navázat kontakt i s ostatními bývalými demokratickými stranami a utvořit ústředí jednotného odboje. K tomuto propojení ale nedošlo, neboť bylo konstatováno, že značná část společnosti KSČ podporuje a nemělo by to tudíž smysl. Z toho důvodu tajnou ilegální činnost každý politický směr vykonával samostatně. V čele národních socialistů stála tzv. politická šestka skládající se z M. Horákové, J. Nestávala, J. Čupery, F. Račanského, D. Dlouhého a K. Šobra. Tito lidé byli zároveň spojeni s emigrací, ve které působil např. Zenkl, Ripka a Krajina, jež zde organizovali aktivity odbojové Rady svobodného Československa.⁸¹

Řadu domácích politických odpůrců čekala perzekuce. Členové a sympatizanti ČSNS byli souzeni ve vykonstruovaných procesech, psychicky a fyzicky likvidováni ve věznicích či pracovních táborech. Jen v roce 1949 proběhlo u Státního soudu 19 procesů s bývalými národními socialisty.⁸² Ty ale byly pouhou přípravou na velký monstrproces, který je spjat až s osobou Milady Horákové, poslankyně strany, která se stala spolu se třemi dalšími osobami⁸³ obětí justiční vraždy v červnu roku 1950.

Tento podle Kaplana největší politický monstrproces v poválečném Československu také známý pod názvem „*Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice se skupinou Dr. Milady Horákové*“ byl poprvé vykonstruován s pomocí sovětských poradců, Makarova a Lichačeva, kteří využili svých zkušeností s přípravou politických procesů v SSSR. Vypracování plánu celého procesu trvalo

---

⁸⁰ V jejich čele působil až do své smrti Petr Zenkl.

⁸¹ KAPLAN – PALEČEK, c. d., s. 66.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Trest smrti soud vynesl i pro Z. Kalandru, J. Bouchala a O. Pecla.

přes rok. Monstrproces nebyl pouze cíleným útokem na příslušníky bývalé ČSNS, ale směřoval i do řad příslušníků jiných politických stran. Před soudem stanuli i sociální demokraté, lidovci a tzv. trockisté⁸⁴.

Na rozdíl od výše zmíněných procesů neměl tento politický proces již za úkol obhájit oprávněnost února 1948, ale poukázat na nebezpečí propojení domácích nepřátel režimu na zahraničí.⁸⁵ Na monstrproces navázalo dalších 35 procesů, při kterých bylo obžalováno 639 osob.⁸⁶

7. Trestanecké pracovní tábory při uranových dolech

Mezi místa, kam často směřovaly kroky odsouzených „nepřátel lidově demokratického státního zřízení“ z budovy soudu, patřily trestanecké pracovní tábory⁸⁷ při uranových dolech na Jáchymovsku, Hornoslavkovsku a Příbramsku.

Ještě předtím, než se zaměříme na samotnou problematiku trestaneckých táborů, je potřeba se zmínit o událostech, které jejich vybudování předcházely. Za pozornost jistě stojí zmínit, že oblast Jáchymova a jeho okolí proslavila vědkyně Marie Curie-Sklodovská, která ze zdejšího smolince, jak byl uran dříve nazýván, izolovala v roce 1910 nový chemický prvek – radium, za což byla vyznamenána druhou Nobelovu cenou.⁸⁸ Záhy město získalo světovou proslulost i jako léčebné lázně.⁸⁹ Nicméně poté, co USA ke konci 2. světové války svrhly atomové pumy na japonská města Hirošimu a Nagasaki a Stalin zatoužil vlastnit stejně ničivou zbraň, se Jáchymov stal místem těžby klíčové suroviny potřebné pro vytvoření jaderné zbraně.

---

⁸⁴ Trockisty zastupoval historik, divadelní a literární kritik Závěš Kalandra. Více o jeho životě viz BOUČEK, Jaroslav, 27. 6. 1950. *Poprava Závěše Kalandry. Česká kulturní avantgarda a KSČ*, Praha 2006.

⁸⁵ KAPLAN – PALEČEK, c. d., s. 69. Více k monstrprocesu „Milada Horáková a spol.“ např. Karel KAPLAN, c. d. Miroslav IVANOV, *Justiční vražda aneb smrt Milady Horákové*, Praha 1991. Více k osobě Milady Horákové např. *Dopisy Milady Horákové*, Ministerstvo obrany České republiky 2007.

⁸⁶ Viz např. JOKLOVÁ, c. d.

⁸⁷ Název těchto vězeňských zařízení se během jejich existence několikrát změnil. Mezi lety 1949–1950 se užívalo označení trestanecké pracovními tábory (TPT). Poté se nazývaly pracovní útvary vězňů (PÚV) nebo také pracovní útvary odsouzených (PÚO) či potrestaných (PÚP). V letech 1955–1961 se používal termín nápravně pracovní tábory (NPT). Viz Tomáš BURŠÍK, c. d., s. 7.

⁸⁸ Více o jejím životě na WWW: <http://nobelprize.org/nobel_prizes/chemistry/laureates/1911/marie-curie.html> [cit. 8.3. 2011]

⁸⁹ Více k této problematice na WWW: <<http://www.laznejachymov.cz/o-laznich/historie-lazni-jachymov/>> [cit. 8.3. 2011]

Vzhledem k faktu, že Jáchymovsko bylo v sovětské sféře vlivu jediným známým nalezištěm uranu, kde se dalo ihned po válce začít s dobýváním, získala tato oblast pro SSSR strategický význam. Důležitost tohoto uranového ložiska potvrdila i návštěva jáchymovských dolů sovětskými důstojníky generálem Michajlovem a plukovníkem Alexandrovem již v srpnu roku 1945.⁹⁰ Poté následovala řada přísně tajných jednání mezi vládami SSSR a ČSR o československém nerostném bohatství⁹¹, která vyústila k sepsání dohody⁹², podepsané 23. listopadu 1945. V této dohodě se ČSR zavázalo „vytvořit státní podnik⁹³ zajišťující výzkum a využití všech nalezišť...a učinit vše k maximálnímu zvýšení těžby...Vláda SSSR se zavázala poskytnout technickou pomoc, konkrétně vysláním odborníků pro řízení výzkumu nalezišť i pro těžební práce a dále dodávkami technického zařízení a materiálu.“⁹⁴

Na základě výše uvedené smlouvy SSSR ovládl československý uranový průmysl a podřídil těžbu, výzkum a prodej zcela vlastní potřebě. To dokládá například fakt, že přestože byla ustanovena čtyřčlenná mezivládní komise⁹⁵, která měla řadu pravomocí, muselo Československo dodávat uran výhradně jen do SSSR. Navíc ještě před únorovým převrácením v roce 1948 se stala těžba uranu jednou z prvních oblastí, kde neexistovala možnost soukromého vlastnictví a podnikání.⁹⁶

Ačkoliv platnost dohody z listopadu 1945 byla stanovena na 20 let, byla poté několikrát upravena a doplněna. Změny inicioval zejména Sovětský svaz, který usiloval o snížení svých investic do těžebního procesu a nižší cenu za dodávaný uran. Platby probíhaly většinou buď ve valutě, nebo formou dodávek zboží, mezi něž patřily suroviny jako barevné kovy, ropa, obilí a železná ruda.⁹⁷ Zisk, jenž Československu za jeho nerostné bohatství plynul v prvních patnácti letech,

---

⁹⁰ TOMEK, c. d.

⁹¹ Krycí název projektu těžby a dodávek uranové rudy do SSSR zněl „Chalupa“. Tomek, c. d., s. 3.

⁹² „Dohoda mezi vládou ČSR a vládou SSSR o rozšíření těžby rud a koncentrátů v Československu, obsahujících radium a jiné radioaktivní prvky, jakož i o jejich dodávkách Svazu sovětských socialistických republik“. Více k této problematice např. KAPLAN – PACL, c. d.

⁹³ Národní podnik *Jáchymovské doly v Jáchymově* vznikl 1. ledna 1946. Po únoru 1948 měl informace o jeho činnosti pouze Politický sekretariát ÚV KSČ. Viz TOMEK, c. d., s. 12.

⁹⁴ Tamtéž, s. 4.

⁹⁵ Československo-sovětská čtyřčlenná komise vypracovávala těžební plány, organizovala geologický výzkum a stanovovala výši dodávek vytěžené rudy a koncentrátů do SSSR. Velmi důležitou kompetencí komise bylo i stanovování ceny za dodané nerostné bohatství. Viz KAPLAN – PACL, c. d., s. 16.

⁹⁶ BURSÍK, c. d., s. 28.

⁹⁷ TOMEK, c. d., s. 6.

obvykle odpovídal pouze výrobním nákladům. V letech 1961–1965 museli dokonce českoslovenští občané doplácet celkem 3 miliardy Kčs ze státního rozpočtu, neboť uranový průmysl byl z 50% nerentabilní.⁹⁸

Za účelem co nejdříve urychlit výrobu atomové zbraně, muselo v poválečných letech dojít ke zvýšení objemu těžby uranu na maximum. Z toho důvodu byly postupně nabírány do uranových dolů další a další pracovní síly. Z počátku se jednalo především o horníky-brigádníky z jiných českých dolů a německé válečné zajatce ze SSSR.⁹⁹ Nicméně z důvodu nízkého stupně mechanizace práce toto množství pracovníků stále nestačilo. Problém byl vyřešen rozhodnutím ministerstva spravedlnosti po jednání s ředitelstvem Jáchymovských dolů o nasazení vězeňské pracovní síly.¹⁰⁰ Tím se nejen urychlil proces SSSR stát se atomovou velmocí, ve kterém hrál uran významnou roli, ale vyřešil se i problém umístění „nepřátel lidové demokratického zřízení“. Lidé odsouzení většinou dle nechvalně známého zákona 231/1948 Sb. tak postupně začali obývat pracovní tábory při uranových dolech na Jáchymovsku, Horním Slavkovsku a Příbramsku. Počet osob, jež prošly bránami trestaneckých pracovních táborů v letech 1949-1961, se odhaduje na 60 000 až 70 000.¹⁰¹

K jejich ubytování sloužily trestanecké tábory, kterých postupně vzniklo a zaniklo na 18. Na jejich výstavbě pracovali samotní vězni. Dřevěné domy obehnané dokola ostnatým drátem v mnohém připomínaly gulagy¹⁰² v Sovětském svazu. Životní podmínky se v každém táboře lišily. Především záleželo na jejich velikosti, umístění, složení trestanců a vedení tábora. Rovněž je třeba vzít v úvahu, že situace v nich se měnila i časem a zejména období mezi lety 1949-1953 lze

---

⁹⁸ TOMEK, c. d., s. 7.

⁹⁹ Na konci roku 1948 pracovalo v dolech na Jáchymovsku přes 4238 německých válečných zajatců. Viz BURSÍK, c. d., s. 42.

¹⁰⁰ V návaznosti na výše uvedenou dohodu vznikl dne 1. března 1949 pracovní oddíl vězňů, jenž spadl pod trestní ústav v Plzni. Následně na to vznikla 15. června 1949 samostatná Stanice SVS (Sboru vězeňské stráže) Ostrov. Tamtéž, s. 44-46.

¹⁰¹ Dostupné na WWW: <http://www.totalita.cz/vez/vez_tpt.php> [12. 10. 2010]

¹⁰² „Gulag (Gosudarstvennoje upravlenije lagerej) – hlavní správa táborů – název sovětských pracovních a koncentračních táborů, které byly zřizovány od 1918 pro odpůrce sovětské moci, ale i pro pachatele kriminálních činů a mentálně postižené obyvatele.“ Dostupné na WWW: <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/gulag.php>> [9. 3. 2010] K problematice občanů ČSR vězněných v gulagu např. MILADA POLIŠENSKÁ, *Čechoslováci v Gulagu a československá diplomacie 1945 – 1953*, Praha, Bratislava 2006.

pokládat za velmi kritické, neboť se objekty stavěly za provozu a podmínky v nich neodpovídaly základním hygienickým normám.

Nad trestaneckými tábory vykonával vnější ostrahu od 1. února 1949 zvláštní útvar SNB zvaný Jeřáb. Naproti tomu příslušníci Sboru vězeňské stráže spadající pod SVS Ostrov měli za úkol dohlížet na každodenní život v táborech, včetně střežení vězňů.¹⁰³ Tajní agenti StB působící mezi vězni vytvářeli atmosféru strachu a nedůvěry. Rovněž se jim dařilo pomocí donašečských sítí zabránit řadě útěků.¹⁰⁴ Nicméně příslušníci StB jevíli zájem nejen o samotné vězně, ale i civilní zaměstnance, neboť „...mezi civilními zaměstnanci se nachází mnoho z hlediska politického i bezpečnostního nespolehlivých, neboť stále se vyskytují případy napomáhání (zejména u nových brigádníků) trestancům k útěku nebo zprostředkovávání písemného styku, doručování různých balíčků apod.“¹⁰⁵ Důkazem pilné činnosti v oblasti uranových dolů jsou i tzv. akce *Budování* a *Svatopluk*.

Na akci *Budování* spolupracovali příslušníci III. sektoru velitelství StB a členové jáchymovského útvaru SNB Jeřáb, kteří „odhalili“ 16 osob především z vedení n. p. *Jáchymovské doly*, jež se měly dopustit údajné sabotáže a velezrady. Při zatýkání v říjnu 1949 se mezi zadrženými ocitl i bývalý ředitel celého podniku ing. Bohuslav Hegner, současný ředitel ing. Josef Čmelák, stavitel Lenger a ing. Stanislav Chmela. Při výsleších jednotlivých vyšetřovaných bylo použito fyzického násilí, což potvrdily výsledky revize procesu o několik let později. Při procesu s tzv. Skupinou *Budování* vynesl soudce dlouholeté tresty odnětí svobody.¹⁰⁶

Při tzv. akci *Svatopluk* byla pozornost příslušníků StB soustředěna na osobu vládního zmocněnce pro těžbu uranu a člena mezivládní československo-sovětské komise ing. Svatopluka Radu, který byl sledován po řadu let. Poté, co ho neznámá osoba na celou situaci upozornila, údajně spáchal sebevraždu. Okolnosti jeho smrti zůstali záhadou.¹⁰⁷ Obě uvedené akce měly podle plánu Státní bezpečnosti představovat odnož skupiny Rudolf Slánský a spol. do oblasti ekonomiky.

---

¹⁰³ KAPLAN – PACL, c. d., s. 50–51.

¹⁰⁴ Podle zpráv StB se v roce 1952 chtělo pokusit o útěk 490 trestanců. Tamtéž, s. 50.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 49.

¹⁰⁶ TOMEK, c. d., s. 35.

¹⁰⁷ Tamtéž.

Ačkoliv před terorem komunistického režimu si nemohli být jistí samotní vysoce postavení zaměstnanci jáchymovských dolů, jak to dokládají výše uvedené akce StB, hlavní tíha perzekuce dopadala na samotné vězně. V roce 1951, kdy vedení táborů převzalo ministerstvo národní bezpečnosti¹⁰⁸, panovala v táborech s převahou politických vězňů zvýšená atmosféra strachu.¹⁰⁹ Z tohoto lze vysledovat charakteristický rys totalitní moci, jež usiluje o vytvoření systému, v němž je celé trestní řízení včetně následného výkonu trestu zabezpečeno pouze jedním ministerstvem. V Československu tuto funkci vykonávalo ministerstvo národní bezpečnosti vytvořené v květnu 1950, které o rok později převzalo trestanecké pracovní tábory při uranových dolech. V září 1952 ministerstvo národní bezpečnosti získalo kontrolu nad celým vězeňským systémem v Československu.¹¹⁰

V době, kdy správu nad trestaneckými tábory v Jáchymově vykonávalo MNB, došlo k tzv. diferenciaci vězňů. Trestanci tak byli postupně rozděleni do čtyř skupin. Do první z nich patřili tzv. nejnebezpečnější zločinci, což byli v podstatě všichni političtí vězni s trestem nad 10 let. Celkově se jednalo asi o 30% všech trestanců v jáchymovském vězeňském zařízení. Ti měli obývat tábory Vojna, Vykmánov II, Nikolaj, Barbora a Rovnost.¹¹¹ Do druhé skupiny, která představovala přibližně dalších 30% všech odsouzených, spadali rovněž političtí vězni. Nicméně ti měli tresty jen do pěti let. Třetí skupinu představovali kriminální a retribuční trestanci s tresty nad pět let a do poslední skupiny patřili titíž s tresty do pěti let.¹¹² Podle Tomáše Bursíka tato diferenciaci vězňů do čtyř kategorií podle jejich „nebezpečnosti pro lidově demokratické zřízení“ potvrdila třídní charakter československého vězeňství.¹¹³ Zvláště s lidmi spadajícími do první a druhé skupiny se mělo jednat jako s podřadnými osobami.

---

¹⁰⁸ Ministerstvo národní bezpečnosti vzniklo dne 23. května 1950 oddělením od ministerstva vnitra. Úkolem tohoto nového úřadu bylo řídit bezpečnostní aparát. Pracovníkům okleštěného ministerstva vnitra zbylo postarat se jen o správní agendu. K opětovnému sloučení obou ministerstev došlo v září roku 1953. Více viz Petr CAJTHAML, *Vedení ministerstva vnitra (ministerstva národní bezpečnosti) 1948–1989. Jmenný přehled s fotografiemi*, in: Paměť a dějiny 1, 2007, s. 91-97.

¹⁰⁹ Více na WWW: <http://www.totalita.cz/vez/vez_tpt.php> [9. 3. 2010]

¹¹⁰ Dostupné z WWW: <<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/k231/panel03.pdf>> [9. 3. 2010]

¹¹¹ BURSÍK, c. d., s. 53–54.

¹¹² Viz KAPLAN – PACL, c. d., s. 54.

¹¹³ BURSÍK, c. d., s. 54.

Vzhledem k tomu, že se v oblastech trestaneckých pracovních táborů při uranových dolech postupně seskupovalo čím dál větší množství „nepřátel režimu“¹¹⁴, a v případě Jáchymovska byly obavy zvýšeny i blízkostí čs. západních hranic, byla oblast v červenci roku 1951 vyhlášena za uzavřený prostor, což posléze pro některé rodiny znamenalo nucené vysídlení. Pro zajištění bezpečnosti na tomto vymezeném území vzniklo nové velitelství přímo podřízené ministerstvu NB, jež fungovalo pod krycím názvem „Oblast Jizera“.¹¹⁵ Kromě samotné ostrahy vězňů, bylo jeho důležitým úkolem zajistit ochranu dopravované rudy na celém území v ČSR. Stav příslušníků tohoto útvaru neustále rostl a v květnu roku 1952 dosáhl počtu 3390 osob.¹¹⁶ Vstup dalším lidem do oblasti byl povolen jen se zvláštním průkazem.¹¹⁷ Našly se ale i výjimky, které vstupovaly bez něj, zato s ozbrojeným doprovodem. Takový osud čekal tisíce politických vězňů.

Spolu s ustupujícím zájmem o československý uran ze strany Sovětského svazu, který ho v druhé polovině 50. let nashromáždil dostatek na vyvinutí jaderné zbraně, a ubýváním zásob uranové rudy na Jáchymovsku a Hornoslavkovsku dochází ke snižování stavu nasazených vězňů v uranovém průmyslu. Na základě amnestie prezidenta Novotného vyhlášené 9. května 1960 opustila trestanecké pracovní tábory řada politických vězňů.¹¹⁸

---

¹¹⁴ „Stav vězňů se neustále zvyšoval až do amnestie roku 1953. K 30. dubnu 1953 činil počet 16 348 vězňů, po amnestii ze 4. května se snížil o 4035 vězňů.“ Dostupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/pracovni-tabory-pri-uranovych-dolech.html>> [10. 3. 2010]

¹¹⁵ Oblast Jizera vznikla na základě iniciativy ministra národní bezpečnosti Ladislava Kopřivy, který k tomu vydal tajný rozkaz č. 41/1951 dne 18. července 1951. Do nově vzniklého útvaru patřily všechny dosavadní složky bezpečnosti a vězeňské stráže. Viz BURSÍK, c. d., s. 66-68. KAPLAN – PACL, c. d., s. 52–54.

¹¹⁶ KAPLAN – PACL, c. d., s. 52–53.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 108.

¹¹⁸ Více k amnestii prezidenta Novotného na s. 64–65.

8. Politický proces František Šedivý a spol.

Kauza František Šedivý a spol. navazuje na proces „Zdeněk Slavík¹¹⁹ a spol.“, jehož hlavní přelíčení před Státním soudem proběhlo 10.–12. července 1950 a bylo při něm uznáno vinnými 31 osob. Ti byli souhrnně odsouzeni na 400 let a dvě osoby dostaly doživotí. Jednalo se o jeden z tzv. okrajových procesů s Miladou Horákovou.

Stejně jako v případě skupiny „Zdeněk Slavík a spol.“ byly osoby obviněné v procesu „František Šedivý¹²⁰ a spol.“ především mladí lidé a členové bývalé strany národně socialistické. V souvislosti s tímto procesem justice obvinila a posléze odsoudila 21 osob.

8.1 Odbojová skupina Eduard IV

Proces se skupinou „František Šedivý a spol.“ nebyl zcela vykonstruovaný. Její členové proti režimu reálně vystoupili. Vzhledem k nespokojenosti s politickou situací v Československu, kterou pocíťovali po komunistickém převratu v únoru 1948, chtěli vyjádřit svůj odpor vytvořením společného seskupení a následnou zpravodajskou, propagační, sabotážní, teroristickou a bojovou činností.¹²¹ Odbojová skupina usilovala o svržení vlády komunistické strany a opětovné nastolení demokratického režimu v zemi.

Fungování této organizace popsal v roce 2008 ve své souhrnné zprávě Čestmír Čejka¹²², který zároveň působil i jako jeden z jejích předních členů. Ačkoliv

---

¹¹⁹ Zdeněk Slavík se narodil 30. dubna 1922 v Táboře. Do ČSNS stoupl v roce 1945 a od února 1946 začal pracovat jako úředník osobního oddělení ústředního sekretariátu ČSNS v Praze. Později pracoval jako okresní tajemník strany v Mladé Boleslavi. Bezprostředně po únoru 1948 byl zatčen a obviněn z přípravy tzv. Krajinova puče. Na základě zákroku Kanceláře prezidenta republiky Edvarda Beneše byl propuštěn. Znovu zatčen a odsouzen na doživotí byl v rámci procesu se skupinou „Zdeněk Slavík a spol.“ v roce 1950. Více k této osobě viz Iva SEITLOVÁ, c.d.

¹²⁰ František Šedivý se narodil 2. července 1927. V roce 1945 vstoupil do Československé strany národně socialistické. Byl také členem ČSM a Sokola. Bratr Františka Šedivého pracoval pro rozhlasovou stanici *Svobodná Evropa*. Dnes je František Šedivý místopředsedou KPV ČR, předsedou Klubu dr. Milady Horákové a od roku 1998 je členem mezinárodního PEN klubu. Více k této osobě např. na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/frantisek-sedivy.html>> [3.4. 2010]

¹²¹ Instrukce k vedení odboje vymezující činnost a cíle skupiny posloužil StB po zatčení členů skupiny jako usvědčující materiál. Nyní se tento spis nachází v ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV.

¹²² Čestmír Čejka se narodil 2. prosince 1928 v Praze. Byl členem ČSNS a po válce aktivně vystupoval proti politice KSČ. Ve straně zastával funkci středoškolského referenta na Praze XII. Již ve dnech 24. a 25. února 1948 byl zatčen a vyslýchán pro podezření z organizování akcí mířených

se jedná o spis, jenž byl vytvořený teprve nedávno, a některé uvedené informace v něm mohou být kvůli časovému odstupu zkreslené, lze ho označit za velice cenné svědectví. Vzhledem k faktu, že na základě Čejkova spisu rekonstruovala působení skupiny ve své diplomové práci Iva Seitlová¹²³, zaměřím se především na činnost Jiřího Mála a dalších osob, které Státní soud odsoudil v rámci procesu se skupinou „František Šedivý a spol.“

Počátky odbojové skupiny spadají do období bezprostředně po komunistickém převratu. V březnu roku 1948 bylo vytvořeno ilegální politické seskupení *Dokážeme to*, které se později přeměnilo do politicko-vojenské skupiny *Vlast volá* pod krycím jménem *Eduard*.¹²⁴ Jak Čejka ve své zprávě uvádí, ilegální seskupení *Eduard* bylo napojeno na ústřední orgán protikomunistického odboje tzv. *Direktorium*, v jehož čele stála Milada Horáková, a skrze něj na československé exilové vedení *Rady svobodného Československa*¹²⁵. Skupina měla mít také kontakt na Československou zpravodajskou službu v Paříži a na zpravodajské orgány v USA.¹²⁶ Údajně se samotná skupina *Eduard* skládala ze sedmi částí, které měly přesně vymezenou činnost. Členové jednotlivých sedmi složek se neznali, aby v případě prozrazení jedné části nedošlo k odhalení celé skupiny. Do podskupiny *Eduard I* patřili především zakládající členové bývalé skupiny *Dokážeme to*, a to

---

proti politice KSČ. Tehdy ale ještě souzen nebyl. K tomu došlo až 12. července 1950, kdy Státní soud vynesl rozsudek o odnětí svobody na 17 let. Jednalo se o proces se skupinou „Zdeněk Slavík a spol.“, který navazoval na monstrproces s Miladou Horákovou. Po roce 1989 byl mimo jiné náměstkem pražského primátora (1990-1991) a náměstkem ministra kontroly ČSFR (1991–1992). V současné době je členem předsednictva Konfederace politických vězňů ČR a Rady Ústavu pro studium totalitních režimů. Více k této osobě viz SEITLOVÁ, c. d. Dostupné i na WWW: <<http://www.ustrcr.cz/cs/rada-clenove>> [cit. 3. 4. 2011]

¹²³ SEITLOVÁ, c. d.

¹²⁴ Čestmír ČEJKA, *Eduard, ilegální politicko-vojenské seskupení, souhrnná zpráva, osobní archiv Čestmíra Čejky*, Praha 2008.

¹²⁵ *Rada svobodného Československa* (dále jen RSČ) byla organizace zastupující československý exil po komunistickém převratu v Praze v únoru 1948. Mezi zakladatele formujícího se uskupení patřili především zástupci někdejších nekomunistických stran předúnorové Národní fronty (Čs. strany národně socialistické, Čs. strany lidové, Čs. strany sociálně demokratické a slovenské Demokratické strany). V čele předsednictva stanul někdejší národněsocialistický místopředseda československé vlády dr. Petr Zenkl. Ústředím RSČ byl Washington. Svě pobočky měla organizace i v Paříži a Londýně. Více na <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/rsc.php>> [cit. 8. 2. 2011] O problematice RSČ také Francis D. RAŠKA, *Opuštění bojovníci. Historie Rady svobodného Československa 1949–1961*. Praha 2009.

¹²⁶ CIC (Counter Intelligence Corps).

Čestmír Čejka, Mirko Šťastný¹²⁷, Karel Konvalinka, Vladimír Bičičtš a Zdeněk Slavík. Přes osobu Čestmíra Čejky byl *Eduard I* napojen na podskupinu *Eduard IV*, kam patřili především studenti z pražských Královských Vinohrad – Jiří Málek, Jiří Nečas a Zdeněk Otruba. S těmi se Čejka znal již z dob svých studií na reálném gymnáziu na Lobkovicově náměstí, kde působil jako středoškolský referent ČSNS.

Osoby soustředěné v podskupině *Eduard IV*. měly především vyvíjet zpravodajskou činnost. Jejich úkolem bylo přinášet informace o různých institucích a jejich zaměstnancích. Údajně se zaměřovali především na stanice SNB, soudy, věznice, zaměstnance drah, pošty, úřady veřejné zprávy, vojsko, členstvo KSČ a školy.¹²⁸ To potvrzuje i samotný Málek, jež o charakteru zpráv uvedl následující: „zprávy jednak politické, které ukazovaly náladu mezi určitými skupinami obyvatelstva. Pak byly zprávy ekonomické, kde jsme třeba měli informace o určitém nedostatkovém zboží. Často šlo o věci strategického charakteru: zásoby kovů, chemikálií atd. A také šlo o zprávy vojenského charakteru: o dislokaci jednotek nejenom vojenských, ale také třeba SNB.“¹²⁹

Kromě informační činnosti měli údajně členové podskupiny *Eduard IV* také pracovat na rozšiřování vlastních řad a získávat ke spolupráci další spolehlivé osoby. V Čejkově zprávě je jméno Jiřího Mála dále uvedeno v souvislosti se zabezpečením sociální a finanční výpomoci rodinám zatčených politických vězňů a popravených.¹³⁰

V roce 1950 proběhlo zatýkání a odsouzení členů podskupiny *Eduard I, II, III* a *V*. K zatčení jednotlivých osob přispěl především fakt, že tyto podskupiny monitorovala StB pomocí svých tajných agentů.¹³¹ Vzhledem k tomu, že Čestmír Čejka¹³² u výpovědi zamlčel působení podskupiny *Eduard IV*, zůstali její členové na svobodě a mohli tak v ilegální činnosti pokračovat.

---

¹²⁷ Mirko Šťastný se narodil 9. 10. 1927 v Praze. V procesu se skupinou „Zdeněk Slavík a spol.“ mu Statní soud vynesl trest odnětí svobody v délce 15 let. Více viz SEITLOVÁ, c. d.

¹²⁸ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV, Obálka s usvědčujícím materiálem.

¹²⁹ Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 11.2. 2011]

¹³⁰ ČEJKA, c. d.

¹³¹ SEITLOVÁ, c. d.

¹³² Čestmír Čejka byl zatčen 9.3. 1950. SEITLOVÁ, c. d., s. 49.

Přes Zdeňka Otrubu následně došlo k napojení skupiny *Eduard IV* na ilegální skupinu Františka Šedivého.¹³³ V tomto případě tak zřejmě došlo k zásadnímu pochybení ze strany Zdeňka Otruby, neboť dle vnitřních pokynů skupiny se měla činnost podskupiny *Eduard IV* po zatčení Čejky na určitou dobu pozastavit či úplně ustát. Čejka nadále uvedl, že poté, co byl ve věci zpravodajské činnosti ilegální organizace *Eduard IV* dne 1. prosince 1950 vyšetřován, usoudil, že StB již o existenci skupiny ví. Z toho důvodu údajně napsal Zdeňku Otrubovi tajný dopis, ve kterém ho o všem informoval a doporučil mu z bezpečnostních důvodů opustit republiku.¹³⁴ Nicméně na to už bylo pozdě, neboť celá skupina byla tehdy řízena agenty provokatéry, kteří se vydávali pod jmény Petr a Charvát ze 14 za agenty CIC.¹³⁵

Napojení agentů Státní bezpečnosti na skupinu dokládají operativní plány postupu k případu označovanému jako „vysokoškolská zpravodajská skupina“, jež má být využita „jako tzv. kontrolní síť, která by nám umožnila hlubšího proniknutí mezi reakční studentstvo a profesory na vysokých školách.“¹³⁶

8.2 Agent StB a odbojová organizace Eduard IV

Odhalením identity agenta Petra se od roku 1994 zabýval Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Na šetření se podílel sám Jiří Málek, který tehdy v této instituci pracoval. *Závěrečná zpráva o výsledku šetření* obsahuje informace o tom, že osoba vydávající za zahraničního agenta pod krycím Petr byl ve skutečnosti Vilibald Gold.¹³⁷

Gold se narodil 30. dubna 1921 ve Svatobořicích v okrese Kyjov. Poté, co v roce 1938 odmaturoval na reálném gymnáziu v Užhorodě, vystudoval čtyři semestry lékařské fakulty Univerzity Karlovy. V roce 1939 zažádal o německé státní

---

¹³³ Čejka ve své zprávě uvádí, že původní ilegální skupina Eduard IV sestávala až do spojení se skupinou Františka Šedivého z následujících členů: Málek, Nečas, Otruba, Kolenatý, Králík, Slavík, Balcarová, Tydlitát, Šimek, Laurin, Holub, Vodička a Pečírka.

¹³⁴ Čestmír ČEJKA, c. d. V protokolu o výpovědi se svědkem Čestmírem Čejkou z dne 6. června 1952 je uvedeno, že tajný dopis zaslal Čejka přes své rodiče Jiřímu Málkovi. Údajně poté odpověď od Mála obdržel.

¹³⁵ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Zpráva o prošetření některých skutečností v trestní věci Frant. Šedivý a spol. 25. 7. 1957. Tato zpráva je součástí přílohy.

¹³⁶ ABS Praha, f. Operativních spisů, svazek 4222 MV, 9. 2. 1950.

¹³⁷ Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, *Závěrečná zpráva o výsledku šetření*, 24. 4. 1998. Osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

občanství, které posléze získal a vstoupil do NSDAP. V roce 1940 ho německý soud v Brně odsoudil za „za krádež, padělání dokumentů a osobování si úřední moci k 5 měsícům vězení a náhradě soudních výloh.“¹³⁸ Jeho otce František Gold, který byl německého původu, byl po válce odsunut do Vídně. Na Vilibalda Golda v té době vydal mimořádný lidový soud v Brně zatykač. Nicméně vzhledem k tomu, že se za něj posléze postavil vojenský úřad v Plzni, propustili ho brzy na svobodu.¹³⁹ Od roku 1949 Gold pracoval pro vojenskou kontrarozvědku. Když byl jeho řídicí orgán špkt. Peleška v roce 1950 zatčen, stal se Gold agentem StB. Jako jeho nadřízený v případě František Šedivý a spol. působil ppor. Kropáček.¹⁴⁰ Je otázkou, zda StB využila pestré minulosti Vilibalda Golda a donutila ho tak ke spolupráci.

Vzhledem ke svému vzdělání se Vilibald Gold prokázal být vhodným agentem pro styk se studenty z vysokých škol, kteří tvořili většinu ve skupině Františka Šedivého. Gold hovořil plynule anglicky a německy. Částečně ovládal i francouzštinu, polštinu a maďarštinu. Aby se Goldovi podařilo získat Šedivého důvěru, vydával se za agenta americké zpravodajské služby, jenž má za úkol sjednotit ilegální skupiny v ČSR. Při výslechu v roce 1957 Šedivý popsal Golda následujícím způsobem: „Agent Petr byl stár asi 35–40 let, vysoký asi 180 cm, silnější, černých vlasů, vždy česaných hladce dozadu, modrých očí, kulatého obličeje, drobných zubů. Mluvil perfektně česky, a anglicky. Dle rozhovorů s ním jsem poznal, že byl všestranně vzdělaný.“¹⁴¹

Prostřednictvím Šedivého se Gold dozvěděl o ostatních členech skupiny. Sám Gold k tomu uvedl následující: „...seznámil mne se studenty Málkem a později s Otrubou. Ve styku s těmito mi byl prostřednictvím Šedivého předán seznam studentů a jejich charakteristik o protistátní činnosti s odsouzeným Čejkou...Podobné provokační metody práce mě byly v roce 1952 výslovně zakázány a tudíž od té doby jsem v další práci nevystupoval jako ilegální pracovník a řídil jsem se pouze pokyny mých řídicích orgánů.“¹⁴² Vilibald Gold zemřel 22. prosince 1977.

---

¹³⁸ ABS Praha, f. bývalého Studijního ústavu, svazek 325-10-4, Zpráva o provedení prověrky k okupační činnosti 30. 10. 1965, s. 4.

¹³⁹ ABS Praha, f. bývalého Studijního ústavu, svazek 325-10-4.

¹⁴⁰ Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, *Závěrečná zpráva o výsledku šetření*, 24. 4. 1998. Osobní archiv Jiřího Málka, Praha.

¹⁴¹ Protokol o výpovědi, 25. 6. 1957. Osobní archiv Jiřího Málka, Praha.

¹⁴² Vyjádření k osobě Františka Šedivého, 22. 7. 1957. Osobní archiv Jiřího Málka, Praha.

8.3 Zatčení

Zatýkání členů skupiny probíhalo postupně od 29. dubna 1952, kdy byl zadržen Zdeněk Otruba. Následující den byl zatčen Jiří Málek. V zatýkání pokračovala StB až do 18. června 1952, kdy do vyšetřovací vazby umístili Radka Kinšta.¹⁴³ Čtyři osoby byly vyšetřovány na svobodě.¹⁴⁴ U všech osob byla provedena domovní prohlídka. Pouze v osobním spise Jaroslava Holuba, Petra Vodičky a Ivana Pečírky protokol o domovní prohlídce chybí.¹⁴⁵ V případě Jiřího Nečase a Zdeňka Otruby našla StB údajně materiály, které byly následně předloženy soudu jako důkaz spáchání trestného činu.¹⁴⁶

Po prvním zatčení v roce 1952 se vyšetřovatelem Jiřího Málka stal Jaroslav Budský, jenž se v protokolech o výpovědi s obviněným obvykle podepisoval jako *Budský 0075*.¹⁴⁷ Budský se narodil v Praze roku 15. října 1923 do rodiny cihlářského dělníka a tovární dělnice. Oba jeho rodiče byli organizováni v KSČ od roku 1945. Vzdělání získal docházením do pěti tříd školy obecné a třech tříd školy měšťanské. Poté se vyučil truhlářem a ještě před okupací vstoupil do svazu komunistické mládeže. Za druhé světové války byl totálně nasazen a pracoval jako dělník ve strojně v německé firmě na letedla. Do KSČ vstoupil 1. června 1945, a to údajně na základě zkušeností získaných v mládí. V letech 1950–1952 byl členem ČSM. V červnu 1952 vystoupil z římskokatolické církve.¹⁴⁸

Ještě před vstupem do SNB, kam byl přijat 10. dubna 1949 na základě doporučení místní organizace KSČ, absolvoval týdenní školení v Politické škole na Praze XIV. Po nástupu do zaměstnání navštěvoval po dobu jednoho měsíce Základní školu SNB v Jeseníku a kurzy o základech vyšetřování. Z uvedeného přehledu škol, je patrné, jak rychle se lidé se základním vzděláním mohli v komunistickém režimu

---

¹⁴³ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV. Šedivý zatčen 8. 5. 1952; Slavík 14. 5. 1952; Šimek 14. 5. 1952; Králík 15. 5. 1952; Balcarová 20. 5. 1952; Tydlitát 20. 5. 1950; Kolenatý 22. 5. 1952; Nečas 22. 5. 1952; Fialka 28. 5. 1952; Pokorný 12. 6. 1952; Laurin 13. 6. 1952; Motejl 13. 6. 1952; Kinšt 18. 6. 1952; Hoffmann 22. 5. 1952; Leitl 22. 5. 1952.

¹⁴⁴ Jednalo se o Jaroslava Holuba, Petra Vodičku, Ivana Pečírka a Jindřicha Černého.

¹⁴⁵ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV.

¹⁴⁶ Tamtéž. Obálka s usvědčujícím materiálem obsahovala dva Otrubovy zápisníky, texty hospodářského charakteru, instrukce k vedení odboje, text přednášek s názvy *Spor rusko-jugoslávský a jeho význam*, *Proč bojujeme proti komunismu?* a *Mládež naše starost a budoucnost*.

¹⁴⁷ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV, Protokol výpovědi se svědkem, 10. 6. 1952.

¹⁴⁸ ABS Kanice, f. Vojšk MV, svazek 5298.

kvalifikovat pro výkon práce vyšetřovatele. Místo získaných zkušeností a vědomostí měla v přijímacím řízení rozhodující vliv příslušnost ve straně. Pro úplnost ještě uvedme, že Budský v období, kdy již práci vyšetřovatele vykonával, docházel tři roky do právnické školy MV.¹⁴⁹

Ve zprávách kádrového oddělení byl Budský obvykle charakterizován jako „...*...tichý a skromný a zdá se, že je málo průbojný. Má rád kolektiv a v kolektivu je oblíben, pro svoji nenáročnou povahu. Když má nějaký úkol a nemůže jej splnit je nervosní... Ve svých volných chvílích věnuje se své rodině...*“¹⁵⁰

Jaroslav Budský nejdříve pracoval jako vyšetřovatel, poté jako kádrový pracovník a v hodnosti majora na inspekci náčelníka KS-SNB. Ze služebního poměru příslušníka SNB byl propuštěn dne 31. října 1978, kdy odešel do starobního důchodu.

8.4 Obžaloba a rozsudek

Účastníci odbojové činnosti byli obžalováni pro zločin velezrady, vyzvědačství, ohrožení státního tajemství a sdružování proti republice.¹⁵¹ Ve spisech žaloby jsou nazýváni jako příslušníci „*tzv. Zlaté mládeže, která byla vesměs organisována v bývalé národně socialistické straně*“.¹⁵² Ve skutečnosti příslušníci odbojové skupiny pocházeli převážně z rodin příslušníků střední třídy. Otcové obviněných většinou pracovali jako úředníci a matky byly převážně v domácnosti.¹⁵³

---

¹⁴⁹ ABS Kanice, f. Vojsk MV, svazek 5298.

¹⁵⁰ ABS Kanice, f. Vojsk MV, svazek 5298, Zpráva o šetření kádrového oddělení 14. 1. 1952.

¹⁵¹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV, Žaloba 27. 9. 1952.

¹⁵² ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV, Žaloba 27. 9. 1952, s. 3.

¹⁵³ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV. Otec Františka Šedivého byl železniční zřízenec, matka v domácnosti. Otec Zdeňka Otruby důchodce – soustružník u Státní strojní opravny, matka domovnice. Otec Jiřího Málka úředník ONV – Praha II, matka v domácnosti. Otec Jiřího Nečase byl revizní úředník na ministerstvu financí, matka v domácnosti. Otec Karla Kolenatého byl ze zdravotních důvodů v penzi, matka v domácnosti. Otec Přemysla Fialky byl revizní úředník v n.p. SKLO-PORCELÁN, matka v domácnosti. Otec Svatopluka Králíka byl v penzi (předtím úředníkem Ministerstva dopravy), matka zaměstnána v domácnosti a na poli. Otec Milana Slavíka byl zaměstnancem ČKD – Stalingrad, matka pracovala v masně. Otec Olgy Balcarové pracoval jako úředník ve velkoobchodě s potřebami pro domácnost, matka byla lékařka. Otec Jiřího Tydliáta byl v penzi (předtím úředníkem Státního úřadu pro tělovýchovu a sport v Praze), matka v domácnosti. Oba rodiče Miroslava Šimka byli učitelé. Otec Jiřího Motejla byl technickým úředníkem Stavebních podniků v Praze, matčino zaměstnání ve spisech uvedeno není. Otec Zdeňka Pokorného pracoval jako úředník u Národní pojišťovny, matka v domácnosti. Otec Radka Kinšta byl v té době již po smrti (za první republiky pracoval jako policejní komisář), matka byla zaměstnána jako dělnice v továrně na hračky. Otec Jiřího Laurina byl v té době již po smrti (předtím pracoval jako samostatný stavitel), matka byla zaměstnána jako domácí dělnice při výrobě látkových hraček. Rodiče Ladislava

Hlavní přelíčení před soudem proběhlo ve dnech 12.–14. listopadu 1952. Bylo to jen pár dnů před tím, než se ve stejné budově na pražském Pankráci uskutečnil monstrproces s tzv. *protistátním spikleneckým centrem Rudolfa Slánského*¹⁵⁴, při němž byl vynesena největší počet trestů smrti v roce 1952, a to pro 11 osob.

Při hlavním líčení předsedal soudu Karel Kruk a státním prokurátorem byl Vladimír Bureš¹⁵⁵. Mezi soudci zasedli Zdeněk Kaláb¹⁵⁶, Jan Chvojka¹⁵⁷, Alois Kracík a Karel Rákosník. Procesu bylo přítomno sedm obhájců: Šlajs, Slavíček, Kočka, Pacák, Turečková, Fáček¹⁵⁸ a Civín. Mezi obviněnými jako jediný chyběl Jindřich Černý, který se nedostavil. Z toho důvodu státní prokurátor navrhl, aby trestní řízení proti němu bylo vyloučeno k samostatnému projednání. Po krátké poradě předseda senátu návrhu Vladimíra Bureše vyhověl. Hlavní líčení probíhalo za přítomnosti veřejnosti, kterou prokurátor vybral především z řad posluchačů vysokých škol.¹⁵⁹

Návrh přizvat vysokoškolské studenty k soudnímu procesu státní prokurátor vyjádřil již v tzv. první zprávě adresované Generální prokuratuře v Praze dne 27. září 1952. Mimo jiné se zde také zmiňuje o tom, že chce při soudním líčení „*poukázati na nedostatek bdělosti a ostražitosti, vzhledem k tomu, že obvinění studovali na vysokých školách a byli i funkcionáři ČSM...Přitom bude zdůrazněno, že nad těmito lidmi, kteří se do protistátní činnosti zapojili v 18 a 19 letech, neláme*

Hoffmanna byli v té době již oba po smrti. Otec Ladislava Leitla pracoval jako skladník v JEDNOTĚ, matka v domácnosti. Otec Jaroslava Holuba byl úředníkem pošt, matka v domácnosti. Otec Petra Vodičky pracoval jako technický úředník n.p. CHEMOPROJEK, matka v domácnosti. Otec Ivana Pečírka v té době již po smrti (předtím pracoval jako lékař), matka laborantka ve zdravotnickém středisku. Otec Jindřicha Černého v té době již po smrti (předtím pracoval jako vrchní finanční komisař, matka v domácnosti. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV.

¹⁵⁴ Rudolf Slánský (1901-1952) byl generální tajemník KSČ a dlouholetý člen ÚV KSČ. Za války působil ve vysílání Moskevského rozhlasu pro Československo. Po únorovém převratu byl jako nejmocnější muž strany po Klementu Gottwaldovi zodpovědný za represí páchanou na odpůrcích komunistického režimu, jehož se posléze sám stal obětí. Více na WWW: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_slanskyr.php> [27.2. 2010] Také KAPLAN, *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*, Praha 1992.

¹⁵⁵ Vladimír Bureš spadl do VII. oddělení Státní prokuratury v Praze, které se specializovalo na velezrady a špionáže v průmyslu a zemědělství. Více viz VOREL – ŠIMÁNKOVÁ – BABKA, c. d., díl II., s. 49.

¹⁵⁶ Zdeněk Kaláb působil jako soudce Státního soudu od roku 1950. Tamtéž, s. 54.

¹⁵⁷ Jan Chvojka pracoval jako soudce u Státního soudu od roku 1950. Tamtéž.

¹⁵⁸ Fáček v tomto procesu obhajoval obžalovaného Jiřího Málka na základě plné moci. Ex offio byl Fáček přiřazen Pečírkovu a Holubovi.

¹⁵⁹ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52.

*náš režim hůl a že se jim dává možnost svoji vinu odčinit a znovu se zapojiti do společného budování socialistické vlasti.*¹⁶⁰

Výše uvedená zpráva je rovněž důležitým svědectvím toho, že ještě před samotným soudním procesem státní prokurátor konstatoval, že činnost skupiny zřejmě vyprovokoval agent StB. Nicméně i přes tuto skutečnost ve zprávě dále uvedl, že „Vzhledem k tomu, že všichni obvinění pocházejí z buržoasních rodin a jsou nebo byli reakčního zaměření, pokládá státní prokuratura jejich stíhání za vhodné. Ovšem tato okolnost se nutně projevuje ve kvalifikaci trestné činnosti, ev. také ve výměře trestu.”¹⁶¹

Při přelíčení měl soud k dispozici znalecký posudek z oboru státněbezpečnostního a politického zpravodajství, ve které je činnost skupiny Františka Šedivého a spol. hodnocena jako značně nebezpečná. Rovněž škody, jež se členové skupiny dopustili, jsou údajně velké a nenahraditelné. Za vedoucí osoby byli označeni Šedivý, Otruba a Málek.¹⁶²

Státní soud¹⁶³ vynesl rozsudek 14. listopadu 1952. V procesu „František Šedivý a spol.“ bylo uznáno vinnými všech 21 osob, které byly odsouzeny celkem k téměř 72 rokům odnětí svobody.¹⁶⁴ Nejvyšší trest, odnětí svobody na 14 let, padl

---

¹⁶⁰ První zpráva ze dne 27. 9. 1952 je součástí přílohy. Osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

¹⁶¹ První zpráva ze dne 27. 9. 1952 je součástí přílohy. Osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

¹⁶² NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Znalecký posudek z oboru státněbezpečnostního a politického zpravodajství v trestní věci proti Františku Šedivému a spol., 14. 11. 1952.

¹⁶³ V roce 1952 bylo podáno Státní prokuraturou 903 žalob na 3623 obviněných. Ve většině případů se jednalo o trestné činy velezrady, vyzvědačství, sabotáže, teroru a útěku za hranice. Státní soud v roce 1952 vynesl nejvyšší počet trestů smrti ve své historii, a to 73. Ve stejném roce bylo zároveň zorganizováno nejvíce procesů za přítomnosti veřejnosti. Ve 46,35% případů se u pražského oddělení Státního soudu odsouzení proti rozsudku neodvolali. Více viz VOREL – ŠIMÁNKOVÁ – BABKA, c. d., díl I., s. 156.

¹⁶⁴ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek 3TS I 78/52, Rozsudek jménem republiky 3Ts I 78/52, s. 1–2. František Šedivý, narozen 2. 7. 1927 v Zadní Třebáni, posledně bytem Zadní Třebáň č. 72. Ladislav Hoffmann, nar. 10. 7. 1906 v Mostě, posledně bytem Beroun III., Hostinská 543. Zdeněk Otruba, nar. 18. 5. 1930 v Užhorodě, posledně bytem Praha XI., Baranova 4. Jiří Málek, nar. 21. 8. 1930 v Praze, posledně bytem Praha XIV., Balabánova 15. Jiří Nečas, nar. 17. 10. 1929 v Praze, posledně bytem Praha XII., Stalinova 24. Karel Kolenatý, nar. 21. 4. 1920, posledně bytem Praha XII., Slezská 99. Svatopluk Králík, nar. 2. 4. 1930 v Praze, posledně bytem Praha I., Kaprova 11. Milan Slavík, nar. 18. 5. 1930 v Košicích, posledně bytem Praha XI., Žerotínova 41. Olga Balcarová, nar. 29. 6. 1930 v Praze, posledně bytem Praha XII., Horní Stromky 8. Jiří Tydlitát, nar. 10. 3. 1930 v Praze, posledně bytem Praha XII., Slezská 89. Miroslav Šimek, nar. 5. 3. 1931, posledně bytem Praha XX., Nad Ptímaskou 43. Přemysl Filka, nar. 14. 12. 1929 v Chrudimi, posledně bytem Praha XX., Černická 14. Jiří Motejl, nar. 28. 11. 1928 v Jiřicích, posledně bytem Praha XII., Stalinova 3. Zdeněk Pokorný, nar. 30. 8. 1929 v Praze, naposledy bytem Praha XX., Počátky III/1. Radko Kinšt, nar. 20. 12. 1928 v Praze, naposledy bytem II., Sokolská 32.

pro Františka Šedivého a Zdeňka Otrubu. Vysoký trest vynesl soud i pro Ladislava Hoffmanna, a to 12 let. Jiří Málek byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 11 let. Pro zbylých 17 obžalovaných padly tresty do pěti let.¹⁶⁵ K nejnižšímu trestu byli odsouzeni Jiří Laurin, Ivan Pečírka, Jaroslav Holub a Petr Vodička, kteří měli jít do vazby na 3 měsíce. Odsouzení byli většinou mladí lidé, kteří studovali na vysoké škole.¹⁶⁶ Z toho důvodu se domnívám, že účelem tohoto procesu nebylo pouze zdiskreditovat příslušníky a sympatizanty ČSNS, ale inteligenci jako takovou.

Pro lepší přehlednost je v následující tabulce uveden soupis jmen obviněných, jejich zaměstnání a délka trestu.

Tabulka: Rozsudek v procesu František Šedivý a spol.

JMÉNO OBVINĚNÉHO	ZAMĚSTNÁNÍ	DÉLKA TRESTU
František Šedivý	student VŠ	14 let
Ladislav Hoffmann	profesor	12 let
Zdeněk Otruba	student VŠ	14 let
Jiří Málek	student VŠ	11 let
Jiří Nečas	úředník (t. č. vojín základní služby)	5 let
Karel Kolenatý	technický úředník (t. č. vojín základní služby)	4 roky
Svatopluk Králík	student VŠ	3 roky
Milan Slavík	student VŠ	1 rok
Olga Balcarová	student VŠ	6 měsíců
Jiří Tydlitát	student VŠ	8 měsíců
Miroslav Šimek	student VŠ	6 měsíců
Přemysl Fialka	student VŠ	18 měsíců
Jiří Motejl	student VŠ	20 měsíců
Zdeněk Pokorný	student VŠ	10 měsíců
Radko Kinšt	student VŠ	5 měsíců
Jindřich Černý	student VŠ (t. č. vojín základní služby)	6 měsíců

Jindřich Černý, nar. 20. 6. 1930 v Čáslavi, naposledy bytem Praha XII., U Keramické školy 1. Ladislav Leitl, nar. 7. 12. 1927 v Berouně, naposledy bytem Beroun II., Preislerová 713. Jiří Laurin, nar. 3. 1. 1930 v Praze, naposledy bytem Praha XII., Korunní tř. 103. Ivan Pečírka, nar. 2. 7. 1930 v Praze, naposledy bytem Praha XII., U Vodárny č. 6. Jaroslav Holub, nar. 9. 6. 1930 v Praze, naposledy bytem Praha XII., Stalinova 128, Petr Vodička, nar. 6. 11. 1930 v Praze, naposledy bytem Praha XII., Čerchovská 6.

¹⁶⁵ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek 3TS I 78/52, Rozsudek jménem republiky 3Ts I 78/52, s. 1–7.

¹⁶⁶ Výjimkou je Ladislav Hoffmann, kterému v době soudního procesu bylo 46 let.

Ladislav Leitl	provozní účetní	4 měsíce
Jiří Laurin	student VŠ	3 měsíce
Ivan Pečírka	student VŠ	3 měsíce
Jaroslav Holub	student VŠ	3 měsíce
Petr Vodička	student VŠ	3 měsíce

Dalším postihem pro obžalovaného Laurina, Pečírku, Holuba a Vodičku byl peněžitý trest 1000,- Kč, který měl být v případě nedobytnosti nahrazen trestem odnětí svobody v délce jednoho týdne. Celý majetek Šedivého, Hoffmanna, Otruby, Málka, Nečase a půlka jmění Kolenatého, Králíka a Leitla připadla státu.¹⁶⁷ Ztráta čestných občanských práv na dobu 10 let od začátku výkonu trestu se týkala Šedivého, Hoffmanna, Otruby a Málka. Pro Nečase stejný trest platit po dobu 5 let a u Kolenatého a Králíka tomu tak bylo na 3 roky.¹⁶⁸ V případě Pečírky, Holuba, Laurina a Vodičky se odložil výkon trestu na zkušební dobu dva roky.¹⁶⁹ Ostatním odsouzeným se do rozsudku započítala i vazba.¹⁷⁰ Následným usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 29. června 1954 museli všichni odsouzení rovněž zaplatit i náklady na soudní řízení.¹⁷¹ Někteří¹⁷² museli uhradit i odměnu svému obhájci.¹⁷³

8.5 Odvolání

Všichni odsouzení trest přijali. Důvodem tohoto jednání byla zřejmě obava, že by v případě odvolání mohlo následovat zpřísnění trestu. První zmínku ohledně snahy o zvrácení výsledků rozsudku jsem v Národním archivu našla až z roku 1953, kdy na žádost matky Františka Šedivého proběhlo zasedání Krajského soudu v Praze. Ten ale žádost o milost prezidenta republiky k prominutí zbytku trestu zamítl.¹⁷⁴

¹⁶⁷ Dle § 47 zák. č. 231/48 Sb.

¹⁶⁸ Dle § 43 zák. č. 231/48 Sb.

¹⁶⁹ Dle § 1 a 3 zák. č. 562/19 Sb.

¹⁷⁰ Dle § 23 zák. č. 231/48 Sb. U Jiřího Laurina se tak stalo podle § 55a) zák. č. 117/52 ř. z.

¹⁷¹ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Usnesení Krajského soudu v Praze, 29. 6. 1954.

¹⁷² Jednalo se o Šedivého, Málka, Otrubu, Králíka, Slavíka, Černého, Laurina, Pečírku, Holuba a Vodičku. Tamtéž.

¹⁷³ Jiří Málek zaplatil za obhájce Fáčka 4 000,- Kčs. Pečírka a Holub, kterým byl Fáček přidělen ex offo, uhradili dohromady částku 3 496,- Kčs.

¹⁷⁴ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Usnesení Krajského soudu v Praze, 20. 11. 1953.

Stejně tak Krajský soud učinil i o půl rok později, kdy rodiče odsouzeného Jiřího Nečase podali žádost, aby mu byl milostí prezidenta trest prominut či snížen.¹⁷⁵

O tři roky později se v budově Krajského soudu v Praze konalo veřejné líčení ohledně návrhu na obnovu trestního stíhání ve věci František Šedivý a spol.¹⁷⁶ Mezi iniciátory celé záležitosti patřila Anna Šedivá, matka odsouzeného Františka Šedivého, která zaslala dne 8. listopadu 1956 dopis na Krajskou prokuraturu v Praze. Poté následovaly i dopisy Zdeňka Otruby, jeho matky Františky Otrubové a také Marie Hoffmannové, manželky odsouzeného Ladislava Hoffmanna.¹⁷⁷ Po vyslechnutí všech tří odsouzených bylo zasedání¹⁷⁸ odročeno na neurčito, aby byl dán prostor inspekci Ministerstva vnitra, jež měla zjistit, zda byl agent Petr příslušníkem Stb, jak se odsouzení domnívali.¹⁷⁹

Ve *Zprávě o prošetření některých skutečností v trestní věci Frant. Šedivý a spol.*¹⁸⁰ sepsané inspekci Ministerstva vnitra dne 25. července 1957 bylo následně uvedeno, že činnost skupiny byla vyprovokována Státní bezpečností. Zpráva je tak jedním z dokladů absurdity komunistického režimu, ve kterém jsou osoby do trestné činnosti sváděny samotným státním orgánem. Jako zahraniční agent pod jménem Petr se vydával spolupracovník vojenské kontrarozvědky (VKR) a později StB. Rovněž tak činil údajný zahraniční agent CIC pod jménem Charvát ze 14, ve skutečnosti orgán StB. Úkolem obou těchto osob bylo členy skupiny provokovat k trestné činnosti. Ve zprávě se můžeme dočíst také následující: „*Toto byl nesprávný způsob bezpečnostní práce, která se již nepoužívá a není dovolena...Z toho důvodu*

---

¹⁷⁵ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Usnesení Krajského soudu v Praze, 15. 6. 1954.

¹⁷⁶ Ze všech 21 osob odsouzených v rámci procesu František Šedivý a spol. byli dosud ve výkonu trestu Šedivý, Hoffmann, Otruba, Nečas a Málek. Ostatní si svůj trest již odseděli nebo byli předtím podmíněčně propuštěni.

¹⁷⁷ Otec Jiřího Málka, Antonín Málek, prostřednictvím dopisu žádal o snížení synova trestu. NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52.

¹⁷⁸ Při hlavním líčení byl jako předseda senátu přítomný Václav Hornof a jako prokurátor Emanuel Čimbura. Mezi soudci zasedl ing. Zdeněk Svoboda a Zdeněk Novák. NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Protokol o veřejném zasedání, 15. 4. 1957.

¹⁷⁹ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Protokol o veřejném zasedání, 15. 4. 1957.

¹⁸⁰ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Zpráva o prošetření některých skutečností v trestní věci Frant. Šedivý a spol., 25. 7. 1957.

*doporučujeme provedení obnovy tr. řízení...aby soud s přihlédnutím k zjištěným skutečnostem objektivně posoudil jejich trestnou činnost.*¹⁸¹

V návaznosti na výše uvedenou zprávu se konalo 4. prosince 1958 druhé zasedání Krajského soudu v Praze. Předsedou senátu byl Vladimír Podčepický a mezi soudci zasedli Karel Kýra a Anna Alešová. Ti návrh na obnovu trestního řízení zamítli.¹⁸² Při odůvodnění rozsudku předseda senátu uvedl: „*I kdyby byla pravdivá okolnost, že agent P. nebyl ve skutečnosti zahraničním agentem a že by tedy šlo o činnost vyprovokovanou...nemůže nic změnit o výroku na vině...*“¹⁸³ Taktéž návrhu odsouzených nevyhověl ani Nejvyšší soud, ke kterému se posléze odvolali.¹⁸⁴

Jiří Málek byl propuštěn na svobodu 10. května 1960 na základě amnestie prezidenta Novotného. Nicméně StB o jeho osobu nadále projevovala zvýšený zájem a čekala na vhodný okamžik, aby bývalého politického vězně mohla poslat opět za mříže.

9. Proces Pavel Burian a spol.

9.1 Druhé zatčení

V roce 1962 byl Jiří Málek podruhé zatčen. Společně s ním StB umístila do vazby i jeho bývalé spolužáky z reálného gymnázia v Praze na Vinohradech – Čestmíra Čejku, Pavla Bedrníčka a Pavla Buriana.¹⁸⁵ Málkovým vyšetřovatelem se stal nadporučík Miroslav Kudrna.

Kudrna se narodil 16. února 1923 v Souši u Mostu. Vychodil pět tříd obecné školy a tři třídy školy měšťanské. Poté pracoval jako dělník. Do strany KSČ vstoupil 9. května 1948. O dva roky později vystoupil z římskokatolické církve. V roce 1949 absolvoval dvouměsíční školu SNB ve Slavičíně a následně nastoupil do SNB –

---

¹⁸¹ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Zpráva o prošetření některých skutečností v trestní věci Frant. Šedivý a spol, 25. 7. 1957.

¹⁸² Dle § 304 odst. 2 věta druhá tr. ř.

¹⁸³ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Protokol o veřejném zasedání, 4. 12. 1958.

¹⁸⁴ Předsedou senátu byl v této záležitosti Sedláček. NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Usnesení Nejvyššího soudu, 1. 4. 1959.

¹⁸⁵ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-4825 MV. Čestmír Čejka byl stejně jako Málek zatčen 20. 3. 1962. Pavel Bedrníček a Pavel Burian byli zadrženi již 8. 3. 1962.

útvár Jeřáb. Na začátku 50. let pracoval ve vyšetřovacím odboru StB Jáchymov a od roku 1954 ve vyšetřovacím odboru KS – MV Praha.¹⁸⁶ Aby mohl tato zaměstnání vykonávat, musel se zúčastnit kurzu vyšetřujících pracovníků StB. V roce 1953 se Kudrna oženil a brzy na to se stal otcem. Jako svoje záliby v životopise uvedl „*čtení socialistické beletrie, návštěvy různých kulturních podniků a lehkou atletiku. Společnost si vyhledávám z řad sobě rovných t. j. dělníků, resp. z řad dělnických kádru.*“ V letech 1957–1960 prošel tříletým právnickým kurzem v rámci MV. Služby u SNB zanechal v roce 1980, kdy v hodnosti majora odešel do starobního důchodu.¹⁸⁷

9.2 Obžaloba a rozsudek

Bývalí spolužáci Pavel Burian, Pavel Bedrníček, Jiří Málek a Čestmír Čejka byli obžalováni z trestného činu podvracení republiky. Krajský prokurátor Adamec nadále v obžalobě uvedl, že se měl Pavel Bedrníček také dopustit spáchání trestného činu rozkrádání majetku a Jiří Málek trestného činu ohrožení služebního tajemství.¹⁸⁸ V obžalobě je rovněž zmíněno následující: „*Obžalovaní se přátelsky stýkali i po ukončení studií na reál. gymnásium v roce 1949...štvali účastníky schůzek proti socialistickému státnímu zřízení, přesvědčovali je, že se socialistické zřízení nemůže udržet, že u nás dojde ke zvratu politických poměrů, hrubým způsobem vyhrožovali příslušníkům KSČ...*“¹⁸⁹ U třech obviněných byla v obžalobě zdůrazňována jejich politická příslušnost k ČSNS do února roku 1948.¹⁹⁰

Hlavní přelíčení před Městským soudem v Praze proběhlo ve dnech 27. a 28. června 1962. Soudu předsedal Václav Hornof a jako soudci z lidu zasedli Vilém Říha a Václav Rosenkranc. Státním prokurátorem byl Drahomír Procházka. Procesu byli přítomni čtyři obhájci: Vladimír Čeřovský, Karel Kratochvíl, Jindřich

---

¹⁸⁶ Krajská správa Ministerstva vnitra (KS – MV).

¹⁸⁷ ABS Kanice, f. Personální spis, svazek 6435/1923.

¹⁸⁸ ABS Praha, f. Skupinový vyšetřovací svazek Burian, svazek V-4825 MV, Obžaloba, 28. 5. 1962.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ Jednalo se o Jiřího Mála, Čestmíra Čejku a Pavla Bedrníčka. Tamtéž.

Konrád a Josef Piskora. Hlavní líčení probíhalo bez přítomnosti veřejnosti. V úvodu bylo Čejkovi a Bedrníčkově dovoleno mít jednoho svého důvěrníka.¹⁹¹

Rozsudek byl vynesena 28. června 1962. Všichni čtyři obžalovaní byli shledáni vinnými a odsouzeni souhrnně na 7,5 roku nepodmíněně.¹⁹² Nejvyšší trest padl pro Pavla Buriana a Pavla Bedrníčka, a to 2,5 roku. Jiří Málek byl odsouzen na 1,5 roku. Nejnižší trest soud vynesl Čestmíru Čejkovi, a to 1 rok.¹⁹³

Pro lepší přehlednost je v následující tabulce uveden soupis jmen obviněných, jejich zaměstnání a délka trestu.

Tabulka: Rozsudek v procesu Pavel Burian a spol.

JMÉNO OBVINĚNÉHO	ZAMĚŠTNÁNÍ	DĚLKA TRESTU
Pavel Burian	vedoucí výroby filmového vysílání Čsl. televize	2,5 roku
Pavel Bedrníček	posudkový lékař zdravotního střediska ČSD Kralupy nad Vltavou	2,5 roku
Čestmír Čejka	svářeč n. p. Metra, Praha – Strašnice	1 rok
Jiří Málek	zedník a jestřábník n. p. Konstruktiva, stavební správa Sokolov (t. č. vojín základní vojenské služby)	1,5 roku

Dalším postihem pro Pavla Buriana a Pavla Bedrníčka byla ztráta vojenských hodností.¹⁹⁴ Pavlu Bedrníčkově byla odebrána americká vlajka a vázaná kniha *Mein Kampf* a *A nyní promluví Pavel Svatý*.¹⁹⁵ Pavlu Burianovi zabavili časopis

¹⁹¹ Důvěrníkem Čestmíra Čejky se stala jeho matka Marie Čejková. Důvěrníkem Pavla Bedrníčka byla jeho manželka Albína Bedrníčková. ABS Praha, f. Skupinový vyšetřovací svazek Burian, svazek V-4825 MV, Protokol o hlavním líčení.

¹⁹² ABS Praha, f. Skupinový vyšetřovací svazek Burian, svazek V-4825 MV. Pavel Burian, narozen 7. 4. 1930 v Jihlavě, posledně bytem Praha 7 – Troja, Nad Kázankou 15. Pavel Bedrníček, nar. 16. 4. 1930 v Havlíčkově Brodě, posledně bytem Hálkova 3, Praha 2. Čestmír Čejka, nar. 2. 12. 1928 v Praze, posledně bytem Praha 3, Přemyslovská 23. Jiří Málek, nar. 21. 8. 1930 v Praze, naposledy bytem Slepá 1/23, Praha 4- Lhotka.

¹⁹³ Všichni obžalovaní byli odsouzeni podle §u 79/a odst. 1 tr. z. z r. 1950; u obžalovaných Bedrníčka a Mála s použitím ustanovení §u 35 odst. 1 tr. z. ABS Praha, f. Skupinový vyšetřovací svazek Burian, svazek V-4825 MV, Rozsudek Jménem republiky 1 T 23/62, 28. 6. 1962.

¹⁹⁴ Dle §u 47 odst. 1 tr. z.

¹⁹⁵ Kniha národního socialisty Prokopa Drtiny, který za 2. světové války pod pseudonymem *Pavel Svatý* působil jako komentátor českého vysílání londýnského rozhlasu.

Newsweek č. 13 a odběrné poukazy do prodejny Tuzex.¹⁹⁶ V rozsudku bylo nadále uvedeno, že má být zastaveno trestní řízení¹⁹⁷ proti Pavlu Bedrníčkoví, který byl viněn z rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví.

Velmi důležité je poznamenat, že k výše uvedeným rokům odnětí svobody se zároveň připočítaly odsouzenému Čestmíru Čejkovi a Jiřímu Málkovi zbytkové tresty z roku 1952, neboť nedodrželi podmínku, že se po propuštění na svobodu na základě amnestie nedopustí úmyslného trestného činu. V případě Jiřího Mála se jednalo o 2 roky, 11 měsíců a 20 dní, na čemž se Krajský soud v Praze usnesl dne 4. ledna 1963.¹⁹⁸ Čestmíra Čejku čekalo celkově dalších 8 let ve vězení.

9.3 Odvolání

Po vynesení rozsudku podal Čestmír Čejka žádost na ÚV KSČ, a to proti zákonitosti rozsudku bývalého Státního soudu v Praze ze dne 12. července 1950.¹⁹⁹ Naproti tomu se Jiří Málek vůči rozsudku Městského soudu ze dne 28. června 1962 odvolal. Ve svém návrhu Málek napadl pouze výrok o vině trestným činem podvracení republiky podle § 79a odst. 1 tr. zák. z r. 1950. Nejvyšší soud záležitost projednal dne 29. srpna 1962 a odvolání obžalovaného zamítl.²⁰⁰

Ve svém snažení dostat se na svobodu pokračoval Málek i po svém umístění do věznice Leopoldov na Slovensku. Zasláním dopisu²⁰¹ Krajskému soudu v Praze si dne 29. prosince 1962 zažádal o zaslání soudního spisu z roku 1952, jenž mu byl posléze doručen. Po prostudování příslušného materiálu, podal žádost ke Krajskému soudu v Praze o obnovu řízení případu z roku 1952 a uvedl nově zjištěné skutečnosti, které ho k tomu vedou. Tato instituce nicméně na jeho výzvu nereagovala, stejně jako Nejvyšší soud, na který se v této záležitosti později také obrátil. Z toho důvodu se Málek pokusil zaslat stížnost i Generální prokuratuře, jež přijetí jeho dopisu

---

¹⁹⁶ Dle §u 55 odst. 1 tr. z.

¹⁹⁷ Dle §u 177 odst. 1 písm. b/ tr. ř.

¹⁹⁸ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Usnesení Krajského soudu v Praze, 4. 1. 1963.

¹⁹⁹ Více k této problematice např. Iva SEITLOVÁ, c. d., s. 57– 60.

²⁰⁰ Předsedou senátu byl v této záležitosti Antonín Kudla. NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Usnesení Nejvyššího soudu, 29. 8. 1962.

²⁰¹ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Dopis Jiřího Mála adresovaný krajskému soudu v Praze, 29. 12. 1962.

potvrdila dne 21. února 1964²⁰². Posléze se ale opět nic nedělo, a tak Jiří Málek zaslal stížnost o postupu justičních orgánů Národnímu shromáždění ČSSR.²⁰³

Prvního úspěchu se ve svém snažení Málek dočkal až dne 18. ledna 1965, kdy podal krajský prokurátor Antonín Stýblo u Krajského soudu návrh na obnovu trestního řízení ve věci Jiřího Málka a přerušení výkonu trestu odnětí svobody. V žádosti se Stýblo odvolává na případ Čestmíra Čejky a Zdeňka Slavíka, kterým byla povolena obnova trestního řízení Krajským soudem v Praze a následně i zrušení rozsudek bývalého Státního soudu v Praze ve výroku o vině i trestech. Vzhledem k propojení trestní činnosti Čejky a Málka navrhuje Stýblo obnovu řízení i v případě Málka. Rovněž upozorňuje, že u Čejky byl snížen stupeň společenské nebezpečnosti trestné činnosti v důsledku přihlídnutí k okolnostem, které nebyly údajně Státnímu soudu tehdy známé. V souvislosti s Málkem by ke stejnému účelu mohla podle Stýbla přispět *Zpráva o prošetření některých skutečností v trestní věci Frant. Šedivý a spol.* sepsaná inspekcí Ministerstva vnitra dne 25. července 1957.²⁰⁴

Krajský soud v Praze v neveřejném zasedání, jež se konalo 27. ledna 1965, návrhu krajského prokurátora Stýbla vyhověl. V důsledku toho se Jiřímu Málkovi přerušil výkon trestu odnětí svobody. V odůvodnění bylo zmíněno také následující. „...soud může po podání návrhu na obnovu trestního řízení odložit nebo přerušit výkon pravomocně uložených trestů...je-li dán konkrétní předpoklad, že bude povolena obnova trestního řízení ve prospěch odsouzeného a že dojde ke změně ve výměře trestu.“²⁰⁵ Na svobodu byl Málek propuštěn 29. ledna 1965.²⁰⁶

V květnu roku 1965 Nejvyšší soud v Praze rozhodl o zrušení rozsudku bývalého Státního soudu v Praze ze dne 14. listopadu 1952 v celém výroku o vině pro všechny odsouzené s výjimkou Králíka, Kolenatého a Leitla.²⁰⁷ Zároveň u všech 21 odsouzených osob došlo ke zrušení výroku o trestech a započtení vazby.²⁰⁸

---

²⁰² NA Praha, Osobní spis Jiřího Málka.

²⁰³ Dopis adresovaný Národnímu shromáždění ČSSR ze dne 1. 1. 1965 je součástí přílohy. Osobní archiv Jiřího Málka, Praha.

²⁰⁴ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Návrh na povolení obnovy trestního řízení, 18. 1. 1965.

²⁰⁵ NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Usnesení Krajského soudu v Praze, 27. 1. 1965.

²⁰⁶ NA Praha, Osobní spis Jiřího Málka.

²⁰⁷ V případě Kolenatého a Králíka se jednalo pouze o zrušení výroku o vině z trestného činu sdružování proti republice podle § 80 odst. 1 tr. zák. č. 86/50 Sb. a u Leitla se jen zrušil výrok o vině

10. Politický vězeň Jiří Málek a jeho rodina

10.1 Život před Únorem 1948

Jiří Málek se narodil 21. srpna 1930 v Praze. Jeho otec²⁰⁹ pracoval nejdříve jako učitel, později jako ředitel sirotčince v Praze na Hradčanech. Když bylo Jiřímu Málkovi šest let, přestěhovala se rodina do Radošovic u Říčán, kde jeho otec vedl léčebnu Olivovna. Matka²¹⁰ pracovala až do období tzv. druhé republiky ve službách obce. Poté zůstala v domácnosti. Sourozence Jiří Málek neměl. Pět tříd obecné školy vychodil v Radošovicích a následně nastoupil na reálné gymnázium na náměstí Jiřího z Lobkovic na pražských Vinohradech.²¹¹ V prvním ročníku bydlel u strýce v Praze a v následujících letech jezdil každodenně do školy z Říčán. Na dojíždění koncem války vlakem vzpomínal, jak *„pravidelně dojeli na jedno místo do Uhříněvsi a v tom určitém místě se najednou objevila americká stíhačka, hodila nějaký červený signál, nějakou raketu před vlak, aby zastavil a lidé vyskákali do příkopů. My kluci, protože jsme jezdili v prvním, tzv. školním vagónu, jsme brzy zjistili, že střílí úplně přesně. Zůstávali jsme klidně sedět, hráli jsme karty a před námi americké letadlo rozstřílelo lokomotivu. A to znamenalo jít z Uhříněvsi pěšky domů do Říčán.“*²¹²

Brzy po válce vstoupil Jiří Málek do mládeže ČSNS.²¹³ Ke vstupu ho údajně iniciovalo setkání s Rudou armádou v roce 1945 v Říčanech a první projevy

---

z trestného činu sdružování proti republice podle § 79 tr. zák. č. 86/50 Sb. NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Usnesení Nejvyššího soudu v Praze, 25. 5. 1965.

²⁰⁸ Dle § 284 odst. 1 tr. ř. Tamtéž.

²⁰⁹ Antonín Málek.

²¹⁰ Berta Málková, rozená Pejscarová.

²¹¹ Osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Málkovi Jiřímu. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV.

²¹² Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 11.2. 2011]

²¹³ Důležitou součástí organizační obnovy ČSNS v poválečném Československu bylo budování odboru mladých lidí. Samostatný *Svaz československé mládeže národně socialistické* nemohl být po válce obnoven, neboť by údajně odporoval ustanovením Košického vládního programu. V návaznosti na něj se tak stal jedinou masovou mládežnickou organizací *Svaz české mládeže*, ve kterém stále větší vliv získávali komunisté. Vedení ČSNS proto rozhodlo, že národněsocialistickou mládež soustředí přímo ve straně, a to v odboru mladých. Organizovali se v něm zejména středoškolští a vysokoškolští studenti, kteří nesouhlasili s politikou komunistické strany. Do čela národněsocialistické mládeže byl v prosinci 1945 jmenován Ota Hora. Na jaře roku 1946 čítal odbor mladých 150 000 členů a na počátku roku 1947 již 200 000 členů, kteří byli seskupeni přibližně ve 2700 místních organizacích. Pro mladé lidi byly pořádány četné přednáškové kurzy a sjezdy. Příznivci národněsocialistické strany také uvítali jmenování Jaroslava Stránského na post ministra školství a osvěty v červnu 1946. Více k tématu viz KOCIAN, c. d., s. 51–54.

komunistů. Navíc i jeho otec a matka byli organizováni v této straně.²¹⁴ Na gymnáziu prý Málek působil jako tajemník a společně s dalšími mladými národními socialisty se zúčastňoval různých školení a sjezdů.²¹⁵ Vyšší stranickou funkci měl jeho kamarád Čestmír Čejka, který působil jako okresní studentský referent.²¹⁶ Mezi komunisty údajně Málek žádné přátele neměl.²¹⁷

Jak sám uvedl, únorové události v roce 1948 pro něj překvapivé nebyly, neboť *„kdo byl dobře informován a sledoval politický vývoj, musel předpokládat, že komunisté nemohou nechat dojít k řádným volbám, kdy by již nepochybně neuspěli.“*²¹⁸ Podle Málkova svědectví proběhl únor 1948 na vinohradském gymnáziu poklidně, neboť nedošlo k velkým personálním čistkám. Sám Málek k tomu uvedl: *„My jsme byli reakční gymnázium. Národní socialisté tam měli naprostou většinu i v profesorském sboru, takže tam ani nikoho nemohli vyloučit. Pokud se dobře pamatuji, žádné čistky nebyly. V únoru 1948 sice vyměnili ředitele, ale to bylo tak všechno.“*²¹⁹

10.2 Po Únoru 1948

V roce 1949 se rodina Jiřího Málka přestěhovala nazpět do Prahy, kde jeho otec začal pracovat jako úředník ONV na Praze II. Dle Málkova svědectví byl jeho otec, národní socialista, z pozice ředitele léčebny vytlačen krátce po druhé světové válce komunisty.²²⁰

Po přestěhování do Prahy Málek vstoupil do studentské odborové organizace²²¹ a úspěšně složil maturitní zkoušku. Následně na to se stal studentem dějepisu a českého jazyka na Pedagogické fakultě v Praze. Původně se snažil o přijetí na filozofickou fakultu, kde ho nicméně z politických důvodů nevzali, neboť od konce války patřil mezi členy mládeže ČSNS. Málek tuto epizodu ze svého života okomentoval slovy: *„Celé to bylo postavené na hlavu, protože učitelský sbor se*

---

²¹⁴ Osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Málkovi Jiřímu. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV.

²¹⁵ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010 v Praze.

²¹⁶ CIDLINSKÁ, c. d., s. 55.

²¹⁷ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010 v Praze.

²¹⁸ Jiří MÁLEK, *Vzpomínky*, osobní archiv Jiřího Málka, Praha 2005.

²¹⁹ Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 13. 2. 2011]

²²⁰ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010 v Praze.

²²¹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-292 MV, Osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Málkovi Jiřímu.

*potom skládal z těchto živlů, které z nějakých důvodů nevzali někam jako antikomunisty.*²²² Shodou okolností se Málek na pedagogické fakultě seznámil s profesorem Böhmem, který zároveň působil i na filozofické fakultě. Ten ho údajně následně inicioval ke studiu na obou fakultách.

Vzhledem k tomu, že Jiří Málek s únorovými událostmi roku 1948 nesouhlasil, začal se brzy po převratu spolu s dalšími národními socialisty organizačně připravovat na zvrát, neboť „*nevěřil, že se komunistický režim udrží.*“²²³ Z toho důvodu údajně vstoupil do odbojové organizace *Eduard*. Pro vstup ho získal student Čestmír Čejka, který v té době studoval na stejném gymnáziu na Lobkovicově náměstí v Praze – Vinohradech. Sám Málek údajně přizval ke spolupráci spolužáky Otrubu, Nečase, Králíka, Slavíka, Balcarovou, Tydlitáta, Šimka a Holuba.²²⁴

Čestmíru Čejkovi Jiří Málek přinášel zprávy. Ty byly údajně většinou politického, hospodářského nebo vojenského charakteru. Informace v nich obsažené vypovídaly o náladě mezi jednotlivými skupinami obyvatel, nedostatkovém zboží či o poloze vojenských jednotek či SNB. Obstarat si takovéto důvěrné zprávy prý musel obvykle každý sám nebo pomocí důvěryhodných a tajných informátorů. Sám Málek vzpomíná, jak „*jednou, myslím, že v roce 1951, jsem osobně konspirativně volal z telefonní budky na Velvyslanectví Spojených států. Dnes by to bylo snadno zachytitelné, ale tenkrát ne. Cestou v tramvaji jsem vyposlechl rozhovor dvou důstojníků o tom, že dvě norská letadla NATO přistála v Ruzyni. Věděl jsem z Hlasu Ameriky, že se postrádají dvě stíhačky. Letecký atašé na velvyslanectví byl nadšený, že se našly. Byla to naprostá náhoda.*“²²⁵

Dle Málkova svědectví byla ilegální skupina velmi dobře vojensky organizovaná. Údajně nechyběly propracované plány, zbraně a dokonce tři tanky a zkušení tankisté, kteří měli v případě vypuknutí povstání či všeobecně očekávané třetí světové války přispět ke svržení komunistického režimu. Podle Málkova názoru přispěl k odhalení hlavní skupiny především fakt, že byla vedena Zdeňkem

---

²²² Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 11.2. 2011]

²²³ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 5. 1. 2010 v Praze.

²²⁴ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010 v Praze.

²²⁵ Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 13.2. 2011]

Slavíkem, kterého jako bývalého funkcionáře ČSNS nebylo těžké pro StB vytipovat jako osobu podezřelou z nějaké ilegální činnosti.²²⁶

Při zatčení Čestmíra Čejky v roce 1950 nebyla osoba Jiřího Mála odhalena jen náhodou, neboť jak sám Málek uvádí: „*Několik písemných zpráv o vojenských jednotkách, skladech leteckého benzínu, Lidových milicích a politické situaci studentstva, které jsem Čejkovi přinesl, položila v jeho nepřítomnosti jeho matka nahoru na kredenc. Noční zatýkáci komando, které ho odvedlo, provedlo prohlídku bytu, přeházelo i uhlí ve sklepě, ale papíry nechalo na kredenci nepovšimnuté.*“²²⁷ O dva roky se tak prodloužil pobyt Jiřího Mála na svobodě, neboť jeho působení ve skupině Čestmír Čejka při výslechu zamlčel. Čejka byl odsouzen v procesu Zdeněk Slavík a spol. k 17 letům vězení.²²⁸

Jiří Málek i po tomto incidentu v ilegální činnosti nepřestal, neboť přes svého kamaráda Zdeňka Otrubu získal kontakt na skupinu Františka Šedivého.²²⁹ Nicméně tato skupina byla monitorována agenty StB, kteří se pod krycím jménem *Petr a Charvát ze 14* vydávali za zahraniční agenty.²³⁰ Jejich pravým úkolem bylo činnost skupiny monitorovat a provokovat k trestné činnosti. V době, kdy dle Mála působení skupiny upadalo, byli její členové zadrženi.

10.3 Zatčení

Dne 30. dubna 1952 okolo sedmé hodiny ráno údajně zazvonili u dveří bytu rodiny Málkových tři muži. Ačkoliv nejdříve Jiří Málek předpokládal, že se jedná o agitátory k prvnímu máji, slova „*Státní bezpečnost. Oblíkněte se, půjdete s námi!*“ ho vyvedla z omylu. Podle Jiřího Mála proběhlo zatýkání v bytě jeho rodičů poklidně. Jeho matka mu po letech vyprávěla, jak se jí jeden z příslušníků StB zeptal, komu patří zlatý pečetní prsten na nočním stolku. Ona popravdě odvětila, že synovi

---

²²⁶ MÁLEK, c. d., s. 2.

²²⁷ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 5. 1. 2010v Praze.

²²⁸ Více o této problematice SEITLOVÁ, c. d.; ČEJKA, c. d.

²²⁹ Málek se domnívá, že vzhledem k tomu, že bratr Františka Šedivého pracoval v radiu *Svobodná Evropa*, jevíla dlouhodobě o osobu Šedivého zájem StB. Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 5. 1. 2010v Praze.

²³⁰ Tuto skutečnost potvrzuje Zpráva o prošetření některých skutečností v trestní věci Frant. Šedivý a spol., 25. 7. 1957, NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52.

a on konstatoval, že je na něm pouze písmeno „M“, tudíž může být i otce a položil ho zpátky.²³¹

Na výslechy, které probíhaly v Bartolomějské ulici, byl Jiří Málek přiváděn se zavazanýma očima. Tam mu byly údajně předloženy zprávy s jeho rukopisem²³², o kterých se domníval, že skončily v zahraničí. Jak říká Málek, nemělo cenu zapírat a nezbývalo mu než podepsat protokoly. Dle jeho svědectví se k němu vyšetřovatelé²³³ chovali slušně, neřvali na něj a nedopouštěli se na něm fyzického násilí. K vyšetřování dále uvedl, že „na první výslech přišlo jakési individuuum, jako řeckořímský zápasník v teplákách s šálou na krku a říká: „Už jsme vás tady někdy zbili?“ Já: „Ne“. „Skopali jsme vás.“ „Ne.“ „Strhávali jsme vám nehty?“ „Ne.“ Tak jsem si říkal, že to pěkně začíná. Načež on se naklonil ještě blíže a říká mně: „Nikdy se nic takového tady nedálo; to všechno existuje pouze ve vaší fantazii.“²³⁴

Sklepní celu, do níž byl v Bartolomějské ulici umístěn, Málek popsal jako místnost, kde na zemi ležely špinavé slamníky a v rohu místnosti byl umístěn turecký záchod. Při rozpažení se prý dotkl obou stěn. Takto malý prostor sdílel společně s dalšími dvěma osobami. Jedním z nich byl dle Málkova svědectví i Svatopluk Studený, bývalý předseda národně demokratické mládeže. Strava, kterou dostávali, prý odpovídala takovému množství, aby byl člověk schopen zvládnout výslechy a následně podepsat protokol.²³⁵ Možnost vykoupat se měli údajně jednou za deset dní, kdy se zároveň měnilo i prádlo.

Z období věznění v Bartolomějské ulici se dochoval dopis, jenž Málek zaslal svým rodičům vůbec jako první dopis z kriminálu. Píše v něm: „Drazí rodiče, vím, že velmi těžko nesete to, co se se mnou tak náhle a pro vás neočekávaně přihodilo. Avšak jediná věc, která je teď schopná mě rozrušit je to, že nevím, jak to vše nesete. Já jsem úplně klidný a po počátečním úleku už mám zase svou dobrou náladu... Všichni lidé si musí uvědomit, že nejsou na světě sami, že se netočí svět jen

---

²³¹ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 5. 1. 2010 v Praze.

²³² Obálka s usvědčujícím materiálem, který byl použit jako důkaz „nepřátelské“ činnosti u soudu, neobsahuje Málkem zmíněné rukopisy.

²³³ Jedním z nich byl již výše zmíněný Jaroslav Budský.

²³⁴ Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 18.2. 2011]

²³⁵ MÁLEK, c. d., s. 3.

*kolem jejich osudů. Je moudré (jak říkali stoikové ve starém Římě) brát cizí osudy jako své vlastní, ale i naopak...*²³⁶

Režim na Pankráci, kam ho o dva měsíce později převezli, byl dle jeho svědectví podstatně volnější. Příjemnou změnou byla možnost vycházky na vězeňském dvoře a lepší strava. Zadržení měli údajně možnost dokoupit si hygienické potřeby a omezené množství chleba. Jiřího Málka po nuceném pobytu v Bartolomějské ulici trápila silná podváha, kdy při výšce 183 cm vážil pouze 61 kg. Tato informace údajně „zapůsobila“ na jednoho z bachařů,²³⁷ který mu povolil mimořádný nákup – jeden kelímek hořčice.²³⁸

10.4 Proces a rozsudek

V listopadu 1952 se odehrál proces se skupinou František Šedivý a spol., v jejímž rámci byl Jiří Málek souzen. Jak Málek vypověděl, bachaři ho do soudní síně vedli vždy bez pout na ruku. Stejně tak tomu bylo i u dalších dvaceti obžalovaných, a to i přes to, že se v místnosti údajně nacházeli jen čtyři bachaři.²³⁹

Málkovi soud vynesl trest odnětí svobody na 11 let za trestný čin velezrady²⁴⁰ a vyzvědačství²⁴¹. Rovněž následkem rozsudku Málek ztratil čestná občanská práva na 10 let a byl mu zkonfiskován veškerý majetek. Výdaje spojené s trestním řízením musel Málek stejně jako ostatní odsouzení sám zaplatit. Náklady za poštovné, odměnu soudci z lidu a znalce činily 547,60 Kčs. Z této částky Málek zaplatil 3/36, to znamená 45,63 Kčs. Za výdaje spojené s pobytem ve vyšetřovací vazbě od 30. dubna 1952 do 14. listopadu 1952 uhradil 2 376 Kčs.²⁴² Za obhájce Fáčka Málek zaplatil 4 000 Kčs. Ačkoliv spolu údajně měli možnost hovořit na Pankráci před samotným soudním líčením za přítomnosti bachaře, jeho role v soudním procesu byla zcela formální.²⁴³

---

²³⁶ Dopis Jiřího Málka rodině z 6. 5. 1952, osobní archiv Jiřího Málka, Praha.

²³⁷ Dle Málka se jednalo o „Frantu Rámuse“.

²³⁸ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 5. 1. 2010 v Praze.

²³⁹ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010 v Praze.

²⁴⁰ Podle §u 78 odst. 1 písm. c) odst. 2 písm. a) tr. z.

²⁴¹ Podle §u 86 odst. 2 písm. a tr. z.

²⁴² NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52, Usnesení krajského prokurátora ze dne 19. 3. 1956.

²⁴³ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010 v Praze.

Pocity Jiřího Mála ze soudního procesu jsou zachyceny v dopise určeném jeho rodičům: „...*Jsem rád, že jste se zúčastnili hlavního přelíčení. Jen první den jsem vás nezahlédl. Potěšilo mě, že jste s klidem přijali rozsudek, tak jako já, alespoň pokud jsem to pozoroval. Ostatně celá ta věc dopadla celkem dobře, díky shovívavému postoji prokurátora a členů soudního senátu...*“²⁴⁴

Vzhledem k tomu, že veškerá korespondence procházela nejdříve cenzurou, je potřeba na to při čtení těchto dopisů nezapomínat. Zřejmě i z toho důvodu Málek popisuje postoj představitelů justice za „shovívavý“.

Podle Jiřího Mála odvolání nepřipadalo v úvahu. Bez čekání na nabytí právní moci rozsudku, který ani v písemné podobě údajně nedostal, byl odveden na transportní celu. Tam měl strávit noc v přítomnosti několika dalších desítek odsouzců namačkaných vždy tři muži na dva slamníky. Ráno je ostříhané dohola čekaly k transportu do Jáchymova tři přistavené autobusy.

10.5 Věznění v trestaneckých pracovních táborech

Cesta z Pankráce vedla do Ústředního tábora (D)²⁴⁵ ležícího v hlubokém údolí. Jiří Málek zde dostal své osobní číslo.²⁴⁶ Civilní oblečení mu bylo údajně odebráno s komentářem: „*To už stejně nebudete potřebovat.*“ Poté byl, stejně jako každý nově příchozí vězeň, zařazen do jednoho z pracovních táborů. Málkovým osudem se stal tábor Nikolaj (A), který byl komunistickou mocí vyčleněn nejnebezpečnějším zločincům, tedy politickým vězňům s trestem nad deset let.²⁴⁷ Muklové²⁴⁸ z ústředního tábora se s nováčky údajně rozloučili slovy: „*To bude Nikolaj, je to tam tvrdé, kluci držte se!*“²⁴⁹

Trestanecký pracovní tábor Nikolaj se nacházel vysoko v Krušných horách, přímo naproti Klínovci. V době, kdy sem dopravilo Jiřího Mála nákladní auto, zde údajně leželo asi 20 cm sněhu. Zimy zde bývaly kruté a sněhu napadalo tolik, že kolikrát nebylo vidět ani do světnice a cestu do jednotlivých baráků lemovaly vysoké závěje sněhu. Světnice se vytápěly uhlím. Pokud ho ale bylo nedostatek, vyfasovali

²⁴⁴ Dopis Jiřího Mála rodině z 30. 11. 1952, osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

²⁴⁵ Funkci ústředního tábora převzal později Vykmánov I (C), který dodnes slouží jako věznice.

²⁴⁶ Málkovým osobním číslem bylo: A 08820.

²⁴⁷ BURSÍK, c. d., s. 42.

²⁴⁸ Muž určený k likvidaci, zřídka i muž určený k lopatě.

²⁴⁹ MÁLEK, c. d., s. 4.

pouhý kbelík na den, což bylo za dvě hodiny spálené. Někdy si proto vězni pomáhali tajným nošením dřeva ze šachty. O teple se i přesto nedalo mluvit. Sám Málek vzpomíná, jak někdo před Vánocemi rozlil trochu „kafe“ na podlahu sotva dva metry od kamen a led tam údajně vydržel celou zimu.²⁵⁰ Teploty pod nulou se na podlaže držely především z toho důvodu, že jednotlivé dřevěné baráky²⁵¹ nestály přímo na zemi, ale na kůlech. Z počátku prý byla mezera krytá prkny, aby tudy nefoukal vítr. Později se dle Málkovo výpovědi „stalo, že tam někteří kluci z jednoho baráku udělali podkop a prokopali se až do oplocení. Takže se ta prkna vytrhala, aby bylo vidět, že tam nikdo není. Takže tam sice byla podlaha, ale místy byla vidět země, respektive v zimě sněh.“²⁵²

O životních podmínkách v zimních měsících na táboře Nikolaj Málek informoval své rodiče: „...Opravdu letos šlo s tou zimou do tuhého. Přesto, že nejsem nijak choulostivý, jsem raději, že už je to za námi, a že dnes už se tak opíralo slunce do okolních lesů a strání, že není pochyb o první předzvěsti jara. Bude však tady trvat ještě dlouho, než zmizí poslední zbytky sněhu, jistě až někdy v květnu, kdy už doma v Praze, budou lidé běhat v jarním a letním oblečení. Já si tu vezmu nejvýše o tričko méně – a to je celý rozdíl zimního a letního oblečení...“²⁵³

Jak Málek uvedl, i v mrazivých dnech byli zpočátku oblečení jen ve slabých vězeňských uniformách.²⁵⁴ V pozdější době prý dostávali na zimu dlouhé pláště a přes léto lehké oblečení z cvilinku: „Kalhoty měly takové červené nebo žluté lampasy, kdyby někdo utíkal, aby byl nápadný a na zádech na saku tři pruhy.“²⁵⁵ Vězeňský stejnokroj trestanci často obdrželi nějakým způsobem poškozený. Jen s pomocí fantazie a drobných úprav se poté stával nositelným. Drátky nahrazující

---

²⁵⁰ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 5. 1. 2010 v Praze.

²⁵¹ Typizované obytné budovy měly rozměry 42,5 na 12,5 metru. Podle smlouvy mezi vedením Jáchymovských dolů a Ministerstvem spravedlnosti z roku 1950 měl na každého vězně připadnout prostor o 2,5 m². Jednotlivé obytné místnosti byly velmi skromně vybavené. Nacházely se zde obvykle palandy, stůl, lavice, konev na pitnou vodu, koš, topné těleso, uhlák, smetáček a lopatka. Vlastnit vlastní poličku nebylo běžným standardem, a tak místo ní vězni používali k odložení vlastních věcí obyčejnou kartonovou krabici. Více k této problematice např. BURSÍK, c. d., s. 75–81. Další informace dostupné i na WWW: <http://www.totalita.cz/vez/vez_tpt.php> [cit. 9.3. 2011]

²⁵² Dostupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 19.2. 2011]

²⁵³ Dopis Jiřího Mála rodině z 24. 2. 1952, osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

²⁵⁴ „V uranových trestaneckých táborech se základní výstroj pro muže měla skládat z čepice, blůzy, vesty, kalhot (pro zimní období z tzv. haliny, pro letní z tzv. cvilinků), košile bez límce, spodního prádla, onucí a šněrovacích bot s gumovou podrážkou. Prádlo se mělo vyměňovat jedenkrát týdně...“ Viz BURSÍK, c. d., s. 82.

²⁵⁵ Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 2.3. 2011]

knoflíky či upevnění kalhot u pasu tzv. Šeherazádiným uzlem byly běžným zvykem. Na svá pracoviště vězni nosili tzv. fáráky, což byla blůza a kalhoty z pogumované textilie. Nicméně tento oblek stejně jako gumové boty bývaly plné děr. Z toho důvodu při práci v dolech nechránily vězně před vlhkem tak, jak by měly.²⁵⁶

Zima byla nejspíše i jedním z důvodů, proč Jiří Málek brzy po příjezdu onemocněl angínou a následně strávil několik dnů na marodce, což prý byla běžná světnice. Navíc záchody a umývárny byly umístěny až na druhém konci tábora. Co se týká zdravotní péče, prováděl ji prý profesor Polák, kterého sám Jiří Málek označil za „dobrého lékaře“.²⁵⁷

Z počátku Málek údajně obýval pokoj s více lidmi, než kolik bylo ve světnici postelí. Jako nováček proto musel střídat na lůžku někoho, kdo byl právě na šichtě.²⁵⁸ Ta probíhala na šachtě Eduard, který byl asi 800 metrů vzdálen od tábora. Trestanci tam byli dováděni pomocí tzv. ruského autobusu. Sražení v řadách a držící se člověka před sebou kolem pasu pochodovali koridorem z drátů. V pase byli omotáni ocelovým lanem. Klopýtnutí jednoho znamenalo pokopané nohy celé řady jdoucí za ním.²⁵⁹

Dle Málkova svědectví došlo na začátku jednoho přechodu z Eduardu na Nikolaj k nepodařenému útěku²⁶⁰ jeho kamaráda Zdeňka Otruby. Ten údajně zahlédl branku, která sloužila bachařům a civilním zaměstnancům ke vstupu do závodu, výjimečně otevřenou. Zřejmě z důvodu, že několik dní předtím dostal dopis od své přítelkyně, jež na něj už nechtěla čekat a hodlala se s ním rozejít, zpanikařil a vyběhl brankou ven. Málek tuto událost dále okomentoval slovy: „*V řadě publikací je to popisováno, jak utekl za palby samopalů a tak dále. Ale tak tomu nebylo. Utekl a třetí den už nemohl, protože byl hladový a oblečený v teplácích. V Chomutově už si tak zoufal, že šel na nádraží a že zkusí odtamtud odjet. Uviděl ho tam esenbák*

---

²⁵⁶ KAPLAN – PACL, c. d., s. 125.

²⁵⁷ Přístupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 18.2. 2011]

²⁵⁸ Podle historika Tomáše Bursíka v době příchodu Jiřího Málka na tábor Nikolaj už takové podmínky v táboře nepanovaly. Více BURSÍK, c.d.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 138.

²⁶⁰ V letech 1949–1959 se pokusilo o útěk 557 vězňů, z nich 32 jich bylo zastřeleno. Viz KAPLAN – PACL, c. d. 49.

*a legitimoval ho. Sebral ho a Otruba mi pak říkal: „Ani pouta mi nedali, poněvadž viděli, jak vypadám.“*²⁶¹

Málek dále uvedl, že kromě těchto samovolných pokusů o útěky se je snažili k útěku vyprovokovat sami vězeňští pracovníci.²⁶² Údajně ho dvakrát z Nikolaje odvezli spolu s dalšími dvaceti vězni do lesa, kde je na lesní cestě hlídali dva bachaři. Nikoho prý naštěstí nenapadlo utéci, neboť se dalo předpokládat, že o něco dál na pasece číhají další se psy. Zřejmě se dle Málka tímto způsobem snažili o to, aby případným dopadením uprchlého, mohli nahlásit u nadřízených úspěch.²⁶³

Jedna z mála úsměvných Málkových vzpomínek na Nikolaj je spojena s činností osvětových instruktorů podílejících se na tzv. mravně politické převýchově vězňů. Ta probíhala obvykle jednou týdně dopoledne, takže se jí většinou zúčastnili vězni, kteří se právě vrátili z noční směny. O přednostech socialismu bylo například řečeno následující: *„Víte, jaký je rozdíl mezi socialismem a kapitalismem? ...Velký...Podívejte se – Sovětský svaz dělal kanál Volha – Don pouhé dva roky. A jak dlouho dělali Francouzi a Angličané kanál La Manche? (Což vyslovil tak, jak česky přečetl.) Svě tvrzení zakončil větou: „To nejsou žádná fakta, to se skutečně stalo.“*²⁶⁴

Stravování v táborech při uranových dolech bylo diferenciované a záviselo na pracovním výkonu odsouzeného. Pokud vězeň splnil práci na 100%, dostal stravenku žluté barvy. V případě, že odvedl výkon nad 120%, obdržel červenou stravenku. Zelená stravenka značila, že dotyčný nesplnil normu, a tudíž dostane sníženou porci jídla. Tento stravovací systém byl převzat ze sovětských táborů, kde jej zavedl Naftalij Aronovič Frenkel.²⁶⁵ Vydávání diferencovaného množství jídla na základě stravenek se v pracovních táborech udrželo do konce roku 1953.²⁶⁶

---

²⁶¹ Přístupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 19.2. 2011]

²⁶² Celkový počet uprchlých vězňů zůstává do dnešní doby obtížné stanovit, především kvůli nepřesně vedené administrativě. Nicméně v oficiálně vedených statistických údajích o útekách z trestaneckých táborů při uranových dolech z let 1949–1959 se můžeme dočíst o 584 uprchlých trestancích, z nichž bylo 31 osob na útěku zastřeleno. Nejvíce samovolných úteků pravděpodobně proběhlo v letech 1949 (143) a 1951 (156). Více viz BURSÍK, c. d., s. 156.

²⁶³ Přístupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 19.2. 2011].

²⁶⁴ KAPLAN – PACL, c. d., s. 129. Na stejnou situaci si prý pamatuje i Jiří Málek.

²⁶⁵ Více k této osobě např. Lukáš BABKA, *K jednomu z příběhů bolševického vězeňství. Úloha Naftalije A. Frenkela v sovětském Gulagu*, in: Slovanský přehled č. 3/2006, roč. 92, s. 321-351.

²⁶⁶ Tomáš BURSÍK, c. d., s. 112.

Jiří Málek údajně patřil dlouhé měsíce mezi ty, kterým se práce na 100% nedařila plnit, a tudíž dostával menší porce knedlíků. Takové množství jídla mnohokrát nestačilo ani na obnovu sil nutných pro práci. V polovině roku 1953, kdy byl hlad dle Málkova svědectví v táboře největší, prý třikrát zkolaboval vyčerpáním a slabostí. V těžké situaci mu pomáhal civilní zaměstnanec Ladislav Hubáček, který zde pracoval jako brigádník.²⁶⁷ Poté, co zjistili, že mají společné známé v Praze, vznikla mezi nimi vzájemná důvěra a on mu nosil motáky od rodičů a jídlo na přilepšenou. Jak Málek vypověděl, na cesty z Jáchymova do Prahy si nikdy žádné peníze nevezal ani od jeho rodičů, ani přímo od něj.²⁶⁸ Taktéž mu prý pomáhal Jiří Nyčkal, kterého znal Jiří Málek ještě jako bývalého člena oddílu Junák.²⁶⁹ Ten prý pracoval na povrchu, kde plnil normu a dostával tak plnou dávku stravy. Po vydání jídla, kdy mu byl lístek procvaknut, ho předával Málkovi, který jej následně rozedřel natolik, aby nebyla vidět díra a on ho mohl použít opětovně.²⁷⁰

Legální způsob, jakým si mohl vězeň obstarat větší množství jídla, spočíval v nákupu zboží v kantýnách, které byly stavěny na území táborů již od roku 1950. Nákupní poukázky v různých korunových hodnotách trestanci dostávali po splnění normy minimálně na 100%. Z nabízených potravin si obvykle mohli koupit máslo, čaj, kávu, kakao, rybí a drůbeží konzervy, turistický salám, sýry, cukrovinky, minerální vody, nízkoalkoholické pivo atd. Kromě jídla a hygienických potřeb si zde

---

²⁶⁷ Ladislav Hubáček se narodil 27. 11. 1929 ve Starém Bečejí v Jugoslávii. V národním podniku Jáchymovské doly Jáchymov pracoval jako kolektor od ledna roku 1953. Písemný styk s rodinou zprostředkoval nejen Jiřímu Málkovi, ale i Karlu Peckovi, Vojtěchovi Dvořákovi, Ladislavu Kotrbovi a dalším. Dne 29. 6. 1954 byl Hubáček zatčen StB. V návrhu na zatčení je označen za člena „*illegální organizace působící na Kadaňsku, která se zabývá rozšiřováním proti státních letáků a rozšiřováním svojí členské základny. Dále organizovali útěk dvou členů této organizace a to Jaroslava Malého a Antonína Linharta...Dále Hubáček udržoval v Jáchymovských dolech styk s potrestanými a těmto obstarával písemný styk s civilním životem...*“ Dne 11. 12. 1954 Krajský soud v Kadani odsoudil Hubáčka k třem rokům odnětí svobody. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-1264 Ústí nad Labem.

²⁶⁸ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 5. 1. 2010 v Praze.

²⁶⁹ Junák je označení pro svaz skautů a skautek, jehož první oddíly vznikly na území Čech v roce 1911. Ačkoliv do této organizace po válce vstoupilo okolo čtvrt miliónu členů, v roce 1950 byla zrušena a řada skautů se stala obětí vykonstruovaných procesů. Ke krátkému obnovení činnosti sdružení došlo v roce 1968. Po vytvoření Pionýrské organizace Socialistického svazu mládeže v roce 1970 se museli skautské oddíly přeregistrovat a Junák byl opět zrušen. Obnoven byl až po roce 1989. Více na WWW: <<http://verejnost.skaut.cz/cz/skauting/historie/>> [cit. 18. 2. 2011]

²⁷⁰ Dostupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 3. 3. 2011]

rovněž mohli pořídit ponožky, trička a kapesníky. Ačkoliv ceny zboží v kantýnách obvykle byly dvakrát vyšší než v normálních obchodech, zájem o nákup byl velký.²⁷¹

Poté, co dvanáct hlady osláblých vězňů zkolabovalo na šachtě a nebylo schopných dojít nazpět do tábora, se dle Málkova svědectví situace se stravováním na Nikolaji zlepšila.²⁷² Zřejmě si vedení tábora nemohlo dovolit, aby kvůli hladu vězňů byla narušena těžba uranu. Přesto i v následujících letech nespokojení vězni občas vyhlásili protestní hladovku. Sám Málek vzpomíná na tzv. buchtičkovou, kdy byly odmítnuty k obědu buchtičky se šodó, nebo jak vězni protestovali sníst guláš. Ve druhém případě prý poté náčelník poručík Novák nařídil výhruzně střílet kulometry do vzduchu a nabádal vězně k nápravě pomocí táborového rozhlasu.²⁷³

V létě 1956 Jiřího Mála převezli do tábora Rovnost (P), kde byl dle jeho názoru režim oproti táboru Nikolaj o trochu volnější. Lepší životní podmínky dokládá i to, že ve dvou z deseti světnic na každém baráku byly v roce 1957 stavěny umývárny a splachovací záchody. Vězni si zde mohli vypůjčit i literaturu z knihovny. Málek vzpomíná, že zde přečetl řadu děl anglického spisovatele Charlese Dickense a jiné klasiky.²⁷⁴ To, že se Málek snažil i v době svého zatčení nadále vzdělávat dokládají dopisy zasílané jeho rodičům, v nichž se často zmiňuje o knihách, které přečetl: *„Děkuji Ti tatínku za výpisek z Dorazilových „Dějín v kostce“ v posledním dopise. Jen prosím, abys byl ještě tak laskav a napsal mi ještě příště, kdy byla bitva u Thapsu (je to někdy ve starověku)...při četbě jsem na ni narazil...“*²⁷⁵

Nejdříve tu Málek údajně pracoval v hlubině a později na povrchu, kde byli jednotlivé směny příjemnější, pokud svítilo slunce. Jeho úkolem bylo odvážet vozíky s hlušinou od šachty k haldě. Málek také údajně na tamním místě zažil útěk. Vzpomněl si, jak, *„se kluci dali do toho vozíku zabednit a poté vyklopit.“*²⁷⁶

Po dvou letech, kdy už postupně docházelo k omezování těžby uranu, a tudíž nebylo potřeba tolika pracovních sil, byl Jiří Málek v červnu 1958 přesunut do tábora

---

²⁷¹ Tomáš BURSÍK, c.d., s. 113. Jiří Málek vypověděl, že řadu těchto potravin nikdy v kantýně neviděl. Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 22. 6. 2010 v Praze.

²⁷² MÁLEK, c. d., s. 6.

²⁷³ Tamtéž.

²⁷⁴ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 5. 1. 2010 v Praze.

²⁷⁵ Dopis Jiřího Mála rodině z 8. 6. 1958, osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

²⁷⁶ Dostupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 18.2. 2011]

Vykmanov I (C). Tam nebyla pro odsouzené žádná práce a mohli se dle Málkových slov jen povalovat, neboť se čekalo, dokud nebude provedena rekonstrukce tábora Prokop (T) na Slavkovsku, kam měli být posléze přesunuti. Poklidné období trvalo pouze dva měsíce. Po přesunu do tábora Prokop, vyjížděly autobusy do míst po Karlovarsku a vězni stavěli sídliště. Práce to byla dle Málkových slov příjemnější, neboť byla venku na čerstvém vzduchu. I režim v táboře byl volnější a dokonce měli možnost se občas podívat na televizi.²⁷⁷

Stejně jako v předchozích táborech i zde se snažil Málek co nejvíce číst, což dokládá například dopis zasláný jeho rodičům, ve kterém popisuje své dojmy a myšlenky z Feuchtwangerovy knihy *Vyhnanství: „Lidé uprostřed víru přerodných událostí si málokdy uvědomují správný rozsah prožívané epochy, někdy nedoceňují, někdy přeceňují – ale k tomu, aby člověk mohl jakž-takž zhodnotit význam prožívaných dní pro dějinný význam ve vývoji lidského pokolení, k tomu je třeba hluboké znalosti příčin, vztahů a vlastní podoby dějů a schopnosti utvářet abstraktní a všeobecné závěry z jevů poznanych již dříve a umět tyto závěry aplikovat na dobu současnou...“*²⁷⁸

Dne 8. května 1960 byl Jiří Málek opět převezen do ústředního tábora Vykmanov I (C). Tam jim následující den bachař beze slova předložil k přečtení Rudé Právo²⁷⁹ a oni se tak údajně dozvěděli o amnestii. V jejím rámci byl Málek propuštěn na svobodu 10. května 1960 a původní trest odnětí svobody v délce 11 let se mu tak zkrátil o 2 roky, 9 měsíců a 21 dnů.²⁸⁰ V táboře měl možnost zakoupit si civilní oblečení, podle kterého se poté bývalí vězni poznávali na různých úřadech. To, že trestanci o chystaném propuštění nic nevěděli, dokládá Málkův dopis ze dne 30. dubna 1960: „...*A právě za tři roky ode dnešního dne už budu jistě doma a pak se opět shledáme...*“²⁸¹

---

²⁷⁷ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 5. 1. 2010 v Praze.

²⁷⁸ Dopis Jiřího Mála rodině z 24. 4. 1960, osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

²⁷⁹ Ludvík SVOBODA, *Rozhodnutí presidenta republiky o amnestii*, in: Rudé právo 48, 9. 5. 1960, č. 128, s. 2.

Taktéž přístupné z WWW: <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1968/5/9/2.png>> [cit. 1. 3. 2011]

²⁸⁰ Rozhodnutí Krajského soudu v Karlových Varech o účasti Jiřího Mála na amnestii presidenta republiky ze dne 9. 5. 1960 je součástí přílohy. NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52.

²⁸¹ Dopis Jiřího Mála rodině z 30. 4. 1960, osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

10.6 Život po propuštění (1960–1962)

Jiří Málek byl propuštěn na základě amnestie prezidenta Novotného v květnu 1960. Ačkoliv bylo oficiálně deklarováno, že se amnestie vyhláší u příležitosti 15. výročí osvobození Československa, dělo se tak zejména z důvodu procesu destalinizace, jenž probíhal od roku 1956. Jeho cílem bylo odstranit negativní důsledky předchozí vlády co možná „nejtišší cestou“. Amnestie z roku 1960 „se týkala 5 319 lidí z celkem 8 708 obětí politických procesů dosud se nacházejících v československých věznicích a nápravně pracovních táborech, a také 5 600 z celkem 23 023 odsouzených za kriminální trestné činy. Součástí amnestie bylo i prominutí vedlejších trestů u odsouzených, kteří byli propuštěni z výkonu trestu před rokem 1960.“²⁸² Jak je z výše uvedených čísel patrné zdaleka ne všem neprávem odsouzeným se podařilo dostat toho roku na svobodu.²⁸³ To byl případ i Františka Šedivého, kterého propustili na svobodu až v roce 1964.

Jiří Málek přiznal, že pocity měl po opuštění bran trestaneckého pracovního tábora smíšené: „Nevím, že bych měl nějaký radostný pocit. Spíše mi bylo divné, když jsem vystoupil v Praze z vlaku, že mohu jít sám bez dozoru dolů Václavským náměstím na elektriku.“²⁸⁴ U vězňů, kteří strávili mnoho let za ostnatými dráty a navykli na táborový způsob života, nebyly tyto pocity ničím neobvyklým. V mnoha případech se radost ze znovunabyté svobody mísila se strachem z toho, jak je přijmou nazpět mezi sebe přátelé a rodina. K tomu se často přidávaly obavy, zda budou schopni najít s „cejchem“ zločince zaměstnání. Jak Málek vypověděl, on sám se údajně až na jediný případ neseťkal s tím, že by se od něj jeho kamarádi a známí po propuštění odvrátili.²⁸⁵

Jakým způsobem má být propuštěný politický vězeň uveden nazpět do pracovního procesu, shrnoval tzv. *Výnos o zařazování osob propuštěných z vězeňských ústavů a TNP do práce*²⁸⁶ vydaným Ministerstvem spravedlnosti dne 22. října 1951. Bývalí vězni s trestem delším než tři roky byli nejdříve rozděleni

---

²⁸² Více na WWW: <<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/k231/panel03.pdf>> [cit. 1.3. 2011]

²⁸³ Další amnestie prezidenta republiky proběhla v roce 1962, kdy bylo propuštěno 2520 politických vězňů. V roce 1965 při vyhlášení amnestie opustilo vězeňská zařízení 170 osob. Přístupné z WWW: <http://www.totalita.cz/vez/vez_amnestie.php> [cit. 1.3. 2011]

²⁸⁴ MÁLEK, c. d., s. 8.

²⁸⁵ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010 v Praze.

²⁸⁶ Jeho přesné znění viz VOREL – ŠIMÁNKOVÁ – BABKA, c. d., díl I., s. 380–383.

do čtyř skupin. Podle Tomáše Bursíka hrála při tomto zařazení roli řada kritérií: výše trestu, chování odsouzeného v trestu, vztah k práci, kázeňské přestupky, postoj k lidově demokratickému zřízení atd.²⁸⁷ Na základě stanovení, do které skupiny propuštěný vězeň patří, pracovníci Ministerstva národní bezpečnosti rozhodli o jeho pracovním zařazení.

Nicméně cílem výše uvedeného systému nebylo usnadnit bývalým vězňům zařazení do běžného života, nýbrž naopak jim ho co nejvíce ztížit. Na první pohled znovu nabytá svoboda měla spíše blíže k pokračující represi. Středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní lidé obvykle museli vykonávat těžkou manuální práci, která byla špatně placená. Mnoho z nich také muselo podstoupit povinnou vojenskou službu. Nejednalo se ale pouze jen o pracovní problémy, kterým tito lidé čelili. Často měli i obtíže se získáním či udržením si bytu. V některých případech pro ně dokonce platil zákaz vrátit se do míst, odkud pocházeli. Rovněž je důležité si uvědomit, že tyto problémy se netýkaly pouze samotných bývalých politických vězňů, nýbrž v rámci principu kolektivní viny i jejich rodinných příslušníků.²⁸⁸

Vzhledem k faktu, že na základě amnestie nebyli vězni zároveň rehabilitováni, označení viníka si s sebou nesli dále. Stejně jako ostatní zůstal i Málek po propuštění ve zkušební lhůtě,²⁸⁹ ve které se nesměl dopustit žádného trestného činu, jinak by jeho cesta vedla nazpět za mříže. V podstatě se jednalo o podmíněčné propuštění. Z tohoto důvodu Státní bezpečnost a její spolupracovníci jevíli o bývalé politické vězně mimořádný zájem. Jejich úkolem bylo sledovat dotyčného nejen na pracovišti, ale i v místě jeho bydliště.²⁹⁰ Bursík k této problematice uvádí, že *„ze zprávy předložené ministru vnitra v červnu 1960 je zřejmé, že v řadě krajů byla agenturně obsazena více jak polovina navrátilých se politických vězňů.“*²⁹¹ Důkazem pilné práce příslušníků StB je i značný počet osob,

---

²⁸⁷ BURSÍK, c. d., s. 177.

²⁸⁸ BURSÍK, c. d., s. 177–184.

²⁸⁹ „*Promíjím osobám, které se dopustily trestných činů proti republice, s výjimkou osob uvedených v čl. II, tresty odnětí svobody pravomocně uložené nebo zbytky těchto trestů pod podmínkou, že se do deseti let od tohoto rozhodnutí nedopustí úmyslného trestného činu.*“ Celý text *„Rozhodnutí presidenta a vlády Republiky československé ze dne 9. května 1960 o amnestii (č. 54/1960 Sb.)“* přístupný z WWW: <<http://www.totalita.cz/texty/1960-054.php>> [cit. 1.3. 2011]

²⁹⁰ BURSÍK, c. d., s. 180.

²⁹¹ BURSÍK, c. d., s. 182.

kteře se brzy po propuštění ocitly opět ve vazbě.²⁹² Takový osud měl brzy potkat i Jiřiho Málka.

Málkovi rodiče v době jeho propuštění bydleli v malém bytě na Praze 4 – Lhotka. Dle Málkova svědectví se jeho odsouzení na životě rodičů nijak neodrazilo v tom smyslu, že by se museli vystěhovat či změnit zaměstnání.²⁹³ U rodičů Málek následně trávil jen víkendy, neboť se rozhodl pokračovat ve stejné práci, kterou vykonával v táboře Prokop na Slavkovsku. Z původně vysokoškolského studenta humanitního oboru se stal zedník a jeřábník národního podniku Konstruktiva. V týdnu Málek pracoval na Sokolovsku a na víkendy pravidelně jezdil do Prahy. Ostatně 3. ledna 1961, tedy přibližně půl roku po propuštění, musel nastoupit na prezenční vojenskou službu do Havlíčkova Brodu. Málek k tomu uvedl: „*Zpočátku nám slibovali, že kdo je starší přes 30 let, tak že půjde jen na šest týdnů. Nastoupil jsem v domnění, že jdu na šest týdnů, a až tam jsem zjistil, že to není pravda. Třicítky jsem totiž dosáhl až v roce 1960, a tak jsem já a všichni z mého ročníku, šli normálně na dva roky.*“²⁹⁴ Dle Málkova svědectví se jednalo o jednotky složené především z bývalých politických vězňů. Ačkoliv měli údajně zbraň a prošli si výcvikem, pracovali převážně na stavbách. Vojenskou službu ale Málek nedokončil, neboť byl opět zatčen.²⁹⁵

Za zmínku ještě stojí zmínit, že v době výkonu vojenské služby se Málek poprvé oženil. Manželství ale vydrželo pouze několik měsíců. Důvod rozvodu nicméně nesouvisel s druhým vězněním, neboť k němu došlo ještě před Málkovým zatčením. K rozhodnutí je údajně dovedly vzájemné neshody.²⁹⁶

10.7 Opětovné zatčení

Jako bývalý politický vězeň zůstával Málek v centru pozornosti StB, která čekala na vhodný okamžik, aby bývalého vězně poslala opět za mříže. Taková

---

²⁹² Jednalo se o 1713 osob. Dostupné z WWW.: <http://www.totalita.cz/vez/vez_amnestie.php> [cit. 1.3. 2011]

²⁹³ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010 v Praze.

²⁹⁴ Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 19.2. 2011]

²⁹⁵ Od roku 1950 existovaly tzv. Pomocné technické prapory (PTP), ve kterých politicky nespolehlivé osoby vykonávaly základní vojenskou pracovní službu beze zbraně. Vojáci PTP pracovali zejména na stavbách a v dolech. Vzhledem k tomu, že tyto útvary v roce 1954 zanikly, nebyl do nich Málek zařazen.

²⁹⁶ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010 v Praze.

příležitost se naskytla při setkání Jiřího Mála s jeho přáteli ze studií na gymnáziu. Na jedné ze společných schůzek, která proběhla ve vinárně Split, údajně hovořili o politické situaci. Málek se zde měl zmínit o stavbě rampy. Sám k tomu uvedl následující: „Přijel za mnou kolega, kterému jsem řekl, že stavíme rampu, míněno rampu na nádraží. Jenže se to vyšetřovalo, jako že šlo o odpalovací rampy, které tam však nikdy žádné nebyly.“²⁹⁷ „Také jsem měl pronést výrok, že s komunisty nelze vést žádná jednání, že komunisty lze pouze věšet a střílet.“²⁹⁸

Z archivních materiálů vyplývá, že za zatčením stál Málkův kamarád z dob studií na gymnáziu Jiří Tydlitát, který byl společně s ním odsouzen v roce 1952 v procesu „František Šedivý spol.“²⁹⁹ Ten se stal agentem StB pod krycím jménem *Příbramský* a registračním číslem 9612. Při kontaktu se spolupracovníky Tydlitát používal heslo „Vyřizují pozdrav od Karla.“³⁰⁰

Spolupráci navázal dne 6. června 1961. V této době vykonával povolání u OÚNZ Příbram³⁰¹ jako magistr farmacie a bydlel na Praze 3 – Vinohrady. Jeho informací mělo být využito v problematice „bývalé nár. soc. strany na osoby Otruba Zdeněk, Málek Jiří, Šimek Miroslav, Nečas Jiří, Slavík Milan, Králík Svatopluk, Balcarová Olga. Jmenované osoby jsou bývalí spolužáci ze studií Tydlitáta...Konkrétně bude Tydlitát využit na tak zvané třídní schůzky shora jmenovaných...“³⁰²

Kromě těchto osob se měl Tydlitát také zaměřit na Soňu Sulmovou, se kterou měl údajně milostný vztah, a získávat od ní informace o osobách z řad inteligence a tzv. bohémské společnosti.³⁰³ Informace přinášel také o československých emigrantech žijících v Rakousku a Švýcarsku.

Údajným důvodem ke spolupráci Tydlitáta s StB se stala zpronevěra peněz na pracovišti, ke které se Tydlitát prý posléze doznal. Vzhledem k tomu, že mu hrozilo

---

²⁹⁷ Dostupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 20.2. 2011]

²⁹⁸ MÁLEK, c. d., s. 8.

²⁹⁹ Jiří Tydlitát se narodil 10. 3. 1930 v Praze, kde vychodil pět tříd školy obecné a následně osm tříd reálného gymnázia. Po maturitě nastoupil na lékařskou fakultu, obor farmacie. V roce 1952 byl zatčen a následně odsouzen k osmi měsícům odnětí svobody. Trest si odbyl ve vyšetřovací vazbě. Po propuštění mu bylo dovoleno studia dokončit.

³⁰⁰ Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, *Závěrečná zpráva o výsledku šetření*, 7. 1. 1997, s. 2. Osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

³⁰¹ Okresní ústav národního zdraví Příbram (OÚNZ Příbram).

³⁰² ABS Praha, f. Personální spis, svazek 657458 MV.

³⁰³ Tydlitát byl v té době ženatý se Zdeňkou Tydlitátovou, rozenou Vaňkovou.

opětovné odnětí svobody, sám měl vyhledat příslušný orgán a nabídnout se spolupracovat.³⁰⁴ Dvouletý trest za rozkrádání národního majetku si nicméně odseděl v období od prosince 1962 do ledna 1964.³⁰⁵

Tydlitátův řídicí orgán Karel Podlešák³⁰⁶ ho charakterizoval tímto způsobem: „*Je inteligentní, kultivovaný, velmi slušný až úlisný. Podnikavý a vychytralý, který se velmi dobře vyzná v zákulisních praktikách.*“³⁰⁷ K ukončení spolupráce mezi StB a Jiřím Tydlitátem došlo v roce 1972, kdy Tydlitát změnil zaměstnání a vstoupil do KSČ. Za svou činnost pro StB získal různou formou celkem 1480 Kčs. Zemřel v roce 13. října 1996 ve Světlé pod Ještědem.³⁰⁸ Málek k osobě Jiřího Tydlitáta uvedl následující: „*Když jsem si ho před časem předvolal k podání vysvětlení, kategoricky svou činnost agenta popíral, ačkoliv proti němu na stole ležela hromádka usvědčujících dokumentů. To ostatně dělají všichni! Dnes již také nežije. Přece jen si prý ten rozhovor se mnou vzal do hlavy a krátce na to tak nějak zemřel. To se stává.*“³⁰⁹

Zatčení Jiřího Mála proběhlo 20. března 1962. Nejdříve byl dán do pražské věznice v Bartolomějské ulici. Poté, co prokuratura předala dne 30. května 1962 vypracovanou obžalobu soudu, umístili Jiřího Mála do vazby Městskému soudu v Praze.³¹⁰

S tatínkem Jiří Málek brzy navázal pravidelnou korespondenci. V prvním dopise Málek popsal své pocity z opětovného zatčení těmito slovy: „*Milý tatínku, je to opravdu smutné a tragické, jakým způsobem se mnou naložil můj osud. Alespoň jiným výrazem bych těžko označoval to, že jsem opět jednou dočasně zbaven své osobní svobody, ačkoliv celý svůj život po návratu domů, jsem se snažil zaměřit tak, aby k něčemu podobnému už nikdy nemohlo dojít. A přece došlo, proti mým nejlepšímu přání a proti své vůli...Také já jsem sám mezi cizími, kteří mi sotva*

³⁰⁴ ABS Praha, f. Personální spis, svazek 657458 MV, Návrh na verbovku, 9. 12. 1960.

³⁰⁵ ABS Praha, f. Personální spis, svazek 657458 MV, Memorandum, 29. 9. 1972.

³⁰⁶ Karel Podlešák (10. 6. 1926–26. 4. 1988) si postupně vybudoval agenturní síť skládající se ze šesti spolupracovníků – agentů. Pracoval na realizacích akcí „ROMAN“, „TISKAR“, „ŘEKA“, „DAGMAR“, „BURAL“ a „ČÁP“. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, *Závěrečná zpráva o výsledku šetření*, 7. 1. 1997, s. 3–4. Osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

³⁰⁷ Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, *Závěrečná zpráva o výsledku šetření*, 7. 1. 1997, s. 2. Osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ Jiří MÁLEK, *Ze života škodné: agent Petr*, osobní archiv Jiřího Mála, Praha 1998.

³¹⁰ NA Praha, Osobní spis Jiřího Mála.

*mohou rozumět, neboť se o to ani nesnažím. A cizími se mi stávají všichni lidé tak, že až jednou opět přijdu domů, věnuji se pouze nám dvěma a čas který mi zbyde budu raději trávit pozorováním jak šumí stromy a táhnou mraky. Zpět k přírodě kde může člověk čerpat klid, zapomenutí a moudrost!*³¹¹

V červnu 1962 se odehrál proces se skupinou Pavel Burian a spol., v jejímž rámci byl Jiří Málek opětovně souzen. V jeho případě trest odnětí svobody dosáhl 1,5 roku, a to za trestný čin podvracení republiky³¹² a ohrožení služebního tajemství.³¹³ K tomu se rovněž připočítal zbytkový trest z roku 1952, který dosahoval necelých tří let.

10.8 Vězení Leopoldov

Jako recidivista byl Jiří Málek umístěn dne 11. září 1962 do věznice Leopoldov na Slovensku.³¹⁴ Zde si odpykal nejen trest vyneseny soudem 28. června 1962, ale i zbytek trestu z prvního soudního procesu v roce 1952.

Dle Málkova svědectví byly v Leopoldově nesrovnatelně lepší podmínky než kdekoliv jinde, kde byl předtím vězněn. Podle jeho názoru to bylo zejména tím, že po propouštění v letech 1960 a 1962 tam zůstalo více kriminálních zločinců než politických vězňů.³¹⁵ Dále uvedl, že „i když jsme jako političtí byli v menšině, tak jsme byli ze strany kriminálních zločinců jaksi respektováni.“³¹⁶ Jedním z faktorů ovlivňujících pobyt vězňů v Leopoldově v 60. letech mohl být i fakt, že věznice v té době nebyla již přeplněná. Navíc ve srovnání s 50. léty se komunistický režim uvolňoval a studená válka vstupovala do nové fáze.

Důkazem volnějšího režimu v Leopoldově byli například návštěvy. S tatínkem³¹⁷, který za ním občas přijel, mohli údajně společně sedět u stolu s bílým ubrusem. Takových stolů bylo v místnosti okolo deseti a vše hlídal jeden bachař u dveří. S pracovními tábory na Jáchymovsku, kde s rodiči mluvil pouze deset minut přes zamřížované okno, to bylo nesrovnatelné.³¹⁸

³¹¹ Dopis Jiřího Málka rodině z 30. 3. 1962, osobní archiv Jiřího Málka, Praha.

³¹² Podle §u 79 a/ odst. 1 tr. z. z r. 1950 /ve znění novely/.

³¹³ Podle §u 173 odst. 1 věta 2. tr. z.

³¹⁴ NA Praha, Osobní spis Jiřího Málka.

³¹⁵ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 5. 1. 2010 v Praze.

³¹⁶ Dostupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 20.2. 2011]

³¹⁷ Málkova matka v té době již byla po smrti. Zemřela v roce 1960, kdy byl Málek na svobodě.

³¹⁸ Dostupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 20.2. 2011]

Denní náplní vězně v Leopoldově byla řada různorodých činností. Zpočátku Málek údajně pracoval na tzv. konopě, kde navlíkal nějaká povřísla na kolíčky pro samovazy. Později působil v oddělení pro traktory, kde se prý rovněž vyráběly vrtule pro letadla. Pracovali také pro národní podnik *Fruta*. K tomu Málek uvedl: „Dostávali jsme tam ovoce a zeleninu. Jednou jsme odpeckovávali meruňky. První den se člověk meruňk nají, druhý den už si vybírá a třetí den už je není schopný ani pozřít. Jenom s námahou jsem si říkal, že jsou to vitamíny a že musím sníst alespoň tři denně. To bylo krásné.“³¹⁹ Rovněž si vzpomíná, že jeden čas dokonce loupali cibuli. Denní norma měla být 52 kg. Vzhledem k tomu, že se mu to obvykle nedařilo splnit, musel prý zůstat déle, dokud neměl hotovo.

V hodnotící zprávě osoby Jiřího Mála ze dne 20. prosince 1963 npor. Zeman Mála charakterizuje jako vychytralého. Zmiňuje se zde o jeho údajné povýšenecké povaze, pro kterou není mezi ostatními vězni oblíbený. Rovněž Zeman uvádí, že byl Málek dosud třikrát kázeňsky trestaný: „...a to v roce 1962 pre rušenie poriadku na vychádzke odsúdených³²⁰ ...v roku 1963 pre nesplnenie pracovnej normy a naposledy byl kázeňský potrestaný v auguste 1963 pre hrubé urážanie členov samosprávy...“³²¹

Jak Málek vypověděl, ve věznici Leopoldov se údajně seznámil s bývalým vojenským prokurátorem, který mu měl poradit, aby si nechal poslat všechny spisy vztahující se k jeho případu, což následně učinil. Po jejich obdržení a následném prozkoumání údajně zjistil, že se zde nachází dopis, ve kterém náměstek generálního prokurátora Zdeněk Kiesewetter konstatuje, že se v jejich skupině³²² nacházeli agenti a z toho důvodu doporučuje revizi a obnovu řízení. Vzhledem k této skutečnosti se měl Málek následně rozhodnout o požádání o obnovu řízení případu z roku 1952 a výše zmíněný spis měl posloužit jako podklad žádosti.³²³

I v období dlouhého čekání na rozhodnutí soudu Málek nepřestával ztrácet naději a optimismus. V dopise svému otci píše: „*Nepochybuji, že budeme spolu spokojeni ve svém každodenním společném životě. Vím, že budu mít nemálo práce*

---

³¹⁹ Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 20.2. 2011]

³²⁰ „...dňa 27.XII. 1962 bol na vychádzkovom dvore a pod okno kancelarie 111. úseku prišiel /na malú stranu/ leč o tom dobre vedel, že sa to nesmie lebo zachod majú na izbe a nie pod oknom kancelarie...“ NA Praha, Osobní spis Jiřího Mála.

³²¹ NA Praha, Osobní spis Jiřího Mála.

³²² Jednalo se o skupinu „František Šedivý a spol.“

³²³ MÁLEK, *Vzpomínky*, s. 9.

*před sebou. Jsem však v řadě směrů dobře odpočat a připraven, abych mohl užitečně a naplno pokračovat v životě tam, kde jsem zatím nuceně přestal.*³²⁴

Z věznice Leopoldov byl Málek propuštěn 29. ledna 1965 na přerušení výkonu trestu za účelem obnovy řízení.³²⁵ Málek se domnívá, že k tomuto faktu přispěly zřejmě i intervence jeho otce a dalších osob, jako byl například jeho bývalý spoluvězeň a již výše zmíněný Jiří Nyčkal. Jiří Málek celkově strávil za mřížemi přes jedenáct let.

Domnívám se, že k propuštění Jiřího Málka z výkonu trestu také přispěl fakt, že v 60. letech 20. století docházelo v Československu k postupné liberalizaci společnosti, což dokládá například činnost jednotlivých rehabilitačních komisí.

10.9 Život po propuštění (1965–2011)

Po propuštění začal Málek pracovat opět jako zedník u Konstruktivy, i když tentokrát v Praze. Brzy na to se začal zajímat o to, zda by bylo možné pokračovat ve studiu na vysoké škole, neboť údajně již v Leopoldově přemýšlel nad tím, že by odešel za hranice. Vzhledem k tomu, že ve studiu shledal možnost, jak toho dosáhnout legálními prostředky, rozhodl se této příležitosti využít. Sám k této události uvedl: *„Zašel jsem na ministerstvo školství, abych požádal o povolení dokončit vysokoškolské studium. Očekával jsem samozřejmě zamítnutí, s kterým jsem chtěl jít na vnitro a domáhat se povolení vystěhovat se tam, kde budu moci studovat. Akce vystěhovávání nežádoucích osob byla ještě v nedohlednu.*³²⁶

Dle Málkova svědectví vedoucí odboru vysokých škol a v roce 1968 tajemník filozofické fakulty Univerzity Karlovy Novák Málkův požadavek odsouhlasil. Údajně konstatoval, že zrušením rozsudku z roku 1952 a návazných opatření se ruší i vyloučení z vysoké školy.³²⁷ Jiří Málek tak po třinácti letech opět usedl do lavic a pokračoval ve studiu na filozofické fakultě. Ostatní učitelé působící na škole mu prý zkoušky z předchozích let ochotně uznali.³²⁸ Při studiu Málek stále pracoval u Konstruktivy, která prý propagandisticky využila, že u ní pracuje studující

---

³²⁴ Dopis Jiřího Málka rodině z 10. 1. 1965, osobní archiv Jiřího Málka, Praha.

³²⁵ Původně mu měl celý trest vypršet až 9. 9. 1966.

³²⁶ MÁLEK, *Vzpomínky*, s. 9.

³²⁷ Krajský soud v Praze rozhodl o zrušení rozsudku bývalého Státního soudu v Praze ze dne 14. 11. 1952 v celém výroku o vině dne 25. 5. 1965. Viz s. 50.

³²⁸ MÁLEK, *Vzpomínky*, s. 9.

zedník.³²⁹ Jedná se o absurdní záležitost, neboť za předpokladu, že by nebyl předtím vězněm, by se jen stěží stal studujícím zedníkem.

V roce 1966 se Jiří Málek oženil³³⁰ a rok na to se mu narodila dcera³³¹. Jak sám vypověděl, dcera v pozdějším věku mohla bez problémů studovat na gymnáziu a posléze i na vysoké škole. Stejně tak mimosoudní perzekuce údajně nijak nepostihla ani jeho manželku.³³²

Málek se práce u Konstruktivy se v posledním ročníku studia vzdal, neboť se chtěl soustředit na diplomovou práci na téma „Organizační pakt Malé dohody z roku 1933“,³³³ kvůli které prý pravidelně chodil studovat do archivu Ministerstva zahraničí. K tomu Málek uvedl následující: „*Bylo zajímavé, že přesto, že jsem byl tehdy ještě vězeň na přerušení výkonu trestu, tak jsem mohl studovat kdysi tajné dokumenty z roku 1933, zatímco po roce 1989 to pro normálního smrtelníka nebylo možné.*“³³⁴ Stejně tak je zarážející, že mu jako bývalému politickému vězni bylo umožněno pracovat v době studií na vysoké škole pro Českou tiskovou kancelář.³³⁵ Málek k tomu uvedl: „*Byl to výborný kšeft, poněvadž jsem pro ně dělal výtahy z tisku, k různým událostem jako byl 17. listopad, 15. květen, Velká říjnová revoluce, atd. Psal jsem hodně a za dobré peníze. Takhle jsem to táhnul až do osmašedesátého.*“³³⁶ Na filozofické fakultě Málek údajně pracoval i jako asistent. V roce 1968 vstoupil do organizace Klubu 231, která sdružovala politické vězně

---

³²⁹ MÁLEK, *Vzpomínky*, s. 9.

³³⁰ Dagmar Málková (roz. Lukelová) se narodila dne 10. 3. 1938.

³³¹ Jana Málková, nar. 23. 2. 1967.

³³² Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010v Praze.

³³³ V této diplomové práci údajně pokračoval a později ji obhájil jako svou disertační práci.

³³⁴ O této problematice prý později mluvil s bývalým ministrem vnitra Janem Rumlem, který údajně jen krčil rameny a říkal: „*Zákon je zákon.*“ Málek mu poté měl odpovědět následující: „*Upozornil jsem ho, že to znamená, že se režim po roce 1989 ztotožňuje s režimem komunistickým, na rozdíl od komunistického režimu, který se neztotožňoval s režimem v roce 1933. Čili když na to dal někdo štempl přísně tajné v roce 1933, tak já za komunistů, to znamená v roce 1965, jsem to klidně dostal na stůl. Naproti tomu, když dal StBák v roce 1949, nebo 1950 totéž razítko přísně tajné, tak v roce 1990 to byl problém dostat do ruky. Muselo se to napřed odtajnit, abych se na to mohl podívat.*“ Přístupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 20.2. 2011]

³³⁵ Česká tisková kancelář (ČTK) je veřejnoprávní instituce zřízená zákonem. V současné době je jejím posláním poskytovat objektivní a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů. V době totalitního režimu (1948–1989) byla fakticky řízena vládnoucí komunistickou stranou. V době společenského uvolnění 60. let vzniklo v rámci nových hospodářských aktivit ČTK vydavatelství Pressfoto, časopis zahraniční zajímavostí 100+1 a reklamní agentura Made in... (Publicity). Více na WWW: <http://www.ctk.cz/o_ckt/historie/> [cit. 20.2. 2011]

³³⁶ Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 20.2. 2011]

komunistického režimu uvězněné mezi únorem 1948 a počátkem 60. let.³³⁷ V tomto klubu prý působil u dokumentační komise, kterou vedl Ota Rambousek.³³⁸

Po ukončení vysoké školy začal pracovat jako odborný vedoucí pracovník v Regionálním muzeu v Kolíně, kam dojížděl tři roky. Vzhledem k odlišným politickým názorům si údajně nerozuměl s tamní ředitelkou a v roce 1973 podal výpověď. Následně devět měsíců marně sháněl odbornou práci v Praze. V novinách ho poté zaujal inzerát, který přesně necharakterizoval druh nabízené práce, ale jako značka byla uvedena politická angažovanost. Málek k tomu vypověděl následující: „*Tak jsem si řekl, že když jsem byl dvakrát zavřený v kriminále, takže jsem politicky angažován dostatečně. (úsměv) A místo jsem dostal.*“³³⁹ Jednalo se o pozici vedoucího mapových archivů v národním podniku Kartografie v Praze. K uvedenému zaměstnání Málek rovněž poznamenal: „*Byly tam archivy, kde byly tajné vojenské mapy, protože vojáci to tenkrát neměli kde uskladňovat. A já jsem dostal ty tajné vojenské mapy, což byla velká legrace, protože občas se tam něco ztratilo a byly z toho maléry. Poměry tam byly veselé, protože tam byl naprostý nepořádek.*“ Málek dal mapy v archivech údajně do pořádku, a poté byl jmenován vedoucím knihovny, kde prý panoval stejný chaos. Novým úkolem tak bylo urovnat knihy. Nicméně později s ním pracovní poměr rozvázali.³⁴⁰

Dalším Málkovým pracovištěm se tak stal Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický. Po několika měsících od nástupu do zaměstnání byl údajně povýšen z řadového pracovníka na pozici vedoucího Odvětvového informačního střediska geodézie a kartografie, která měla působnost po celém Československu a on tak například cestoval letadlem na Slovensko. Na této pracovní pozici setrval až do 31. srpna 1990, kdy dosáhl šedesáti let a mohl odejít do důchodu.

---

³³⁷ Více se tématem K-231 zabývají ve svých pracích např. Karel Kaplan, Gordon Skilling, Jiří Valenta, Jan Moravec atd. Dalším zdrojem informací může být memoárová literatura: Jaroslav BRODSKÝ, *Řešení gama*, Praha 1990. Ota RAMBOUSEK, *Paměti lichoběžníka*, Praha 1999. Více i na WWW: <<http://k231.fronta.cz/>> [cit. 20.2. 2011]

³³⁸ Ota (Otakar) Rambousek (1923-2010) patřil mezi účastníky odboje proti komunistické diktatuře a zakladatele K-231. Po sovětské okupaci v roce 1968 odešel do emigrace. Jako americký spisovatel českého původu napsal knihu o bratřech Mašinech nazvanou *Jenom ne strach*. Bývalý prezident Václav Havel mu udělil v roce 1999 Medaili za zásluhy a tehdejší ministryně obrany Vlasta Parkanová ho ocenila v roce 2008 Záslužným křížem ministra obrany ČR.

³³⁹ Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 20.2. 2011]

³⁴⁰ Mezi lety 1971–1976 byl Jiří Málek členem komise ONV na Praze 6. Zde se zabýval problematikou Romů. Také zastával funkci předsedy SRPŠ. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek 824186 MV, Záznam o pohovoru 23. 10 1975.

O roku 1989 vypověděl následující: „ *Víte, pro nás to přišlo pozdě. Říkali jsme si, že by to bylo dobré tak v roce 1968 nebo 1969. Ale to byla jiná situace a nemohlo se to stát... Chtěli jsme se dostat na určité posty. Já třeba aspiroval na velvyslance. Jeden můj kolega, který žil v Kanadě, se tam nedostal, i když jsme ho prosazovali. Nebo můj kolega, Franta Šedivý, podával žádost na Ministerstvo zahraničí, aby se dostal na velvyslanectví do severních zemí, Švédska, Finska nebo Dánska. Dokonce mě i nějaká skupina prosazovala coby ministra zahraničí.*“³⁴¹

Přestože si Málek mohl po roce 1990 nerušeně užívat penze, rozhodl se, údajně na naléhání přátel, v pracovní činnosti pokračovat a nastoupil do Úřadu pro ochranu ústavy a demokracie, která byla součástí Federálního ministerstva vnitra.³⁴²

Poté, co se začal formovat na podzim roku 1991 Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování činnosti StB³⁴³, přešel Jiří Málek tam, neboť jak sám vypověděl, chtěl se zabývat 50. léty, ke kterým měl pochopitelně blíže.³⁴⁴ Do důchodu Jiří Málek nakonec nastoupil 1. března 1999 v hodnosti podplukovníka Policie ČR.

V současné době se věnuje činnosti v Konfederaci politických vězňů České republiky³⁴⁵, kde působí jako místopředseda společně se Zdeňkem Kovaříkem, Hubertem Procházkou, Františkem Šedivým a Leo Židkem.

---

³⁴¹ Dostupné z WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 20.2. 2011]

³⁴² Dnešní název této instituce je Bezpečnostní informační služba (BIS). Vznikla dne 30. 7. 1994 na základě zákona č. 154/1994 Sb. Jedná se o zpravodajskou instituci České republiky, která působí uvnitř státu. Získává, shromažďuje a vyhodnocuje závažné informace důležité pro bezpečnost, ochranu ústavního zřízení a významných ekonomických zájmů republiky. Služba má postavení ozbrojené složky, její příslušníci jsou ve služebním poměru, mají vojenské hodnosti a jsou oprávněni držet a nosit služební zbraň. Použít zbraň mohou ale pouze v případech nutně obrany a krajní nouze, stejně jako kterýkoliv občan. Dostupné na WWW: <<http://www.bis.cz/>> [cit. 17.2. 2011]

³⁴³ Dnešní název této instituce je Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV). Vznikl rozhodnutím ministra vnitra 1. ledna 1995 sloučením Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování činnosti StB, který byl součástí Ministerstva vnitra, se Střediskem dokumentace protiprávnosti komunistického režimu, které pracovalo pod Generální prokuraturou a později bylo převedeno pod Ministerstvo spravedlnosti. Od 1. ledna 2002 je ÚDV ze zákona č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky, v platném znění, součástí služby kriminální policie a vyšetřování. Základní poslání ÚDV je odhalovat a stíhat trestné činy v spáchané v období mezi 25. únorem 1948 a 29. prosincem 1989, které nebyly z politických důvodů pravomocně rozhodnuty.

Dostupné na WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/urad-dokumentace-a-vysetrovani-zlocinu-kunizmu-679905.aspx>> [cit. 17.2. 2011]

³⁴⁴ MÁLEK, *Vzpomínky*, s. 10.

³⁴⁵ Konfederace politických vězňů České republiky, dále jen KPV ČR, je dobrovolnou organizací, která sdružuje politické vězně komunistického režimu bývalého Československa. Dále sdružuje osoby, které byly v rozhodném období vzhledem ke svému protikomunistickému smýšlení a postojům odsouzeny tzv. Lidovým soudem trestním pro údajné trestné činy z oblasti hospodářské nebo zemědělské, a byly následně vězněny a podle zákona 119/1990 Sb. rehabilitovány. KPV ČR je právním a ideovým nástupcem "Klubu bývalých politických vězňů — K 231", který byl ustaven v

O své minulosti se svými blízkými občas mluví, ale vzpomíná prý především na komické zážitky, kterých má prý z kriminálu zásobu.³⁴⁶ Na dobu strávenou za mřížemi se dnes nedívá jako na ztrátu, ale jako na „jeden ze způsobů prožití, v mém případě jedenácti let. Někteří lidi, kteří se nedostali do kriminálu, nakonec živořili tady venku, myslím materiálně i politicky. Tím, že jsme tam byli převážně sami mezi sebou, tak jsem se tam setkal s řadou výborných lidí, se kterými bych se mimo kriminál těžko setkával.“³⁴⁷ Se svou manželkou letos oslaví 45. výročí svatby. Stále se také schází s dosud žijícími spolužáky z gymnázia.

---

roce 1968, v tomtéž roce mocensky potlačen armádami pěti států Varšavské smlouvy. Více o této organizaci na <http://www.kpv-cr.cz/?pid=116>, [cit. 17.2. 2011].

³⁴⁶ Rozhovor s Jiřím Málkem se uskutečnil 9. 6. 2010 v Praze.

³⁴⁷ Dostupné na WWW: <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>> [cit. 22. 6. 2011]

11. Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo na základě jedné konkrétní kauzy uvést čtenáře do problematiky politických procesů, jež probíhaly na území Československa v 50. letech 20. století. Komunistická strana se s jejich pomocí zbavovala aktivních i potencionálních odpůrců. Mimo jiné bylo jejich účelem vyvolat atmosféru strachu mezi občany státu. Soudní a mimosoudní perzekuce fungovala jako nástroj k nastolení a udržení moci ve státě.

Za mechanismem výroby politických procesů stála nejen justice, ale i Státní bezpečnost a samotní funkcionáři komunistické strany. Způsobem, jakým příprava procesů probíhala, jsem se zabývala zejména v úvodních kapitolách této práce. V následující části jsem poté na konkrétních osobách přiblížila osudy pachatelů, kteří se na perzekuci podíleli. Často se jednalo o osoby se základním vzděláním, jejichž jedinou kvalifikací pro výkon odborného zaměstnání byla jejich politická příslušnost. Tak tomu bylo i v případě Jaroslava Budského a Miroslava Kudrny, kteří předtím než se stali vyšetřovateli StB, absolvovali pouze několikaměsíční kurzy.

Častými oběťmi komunistického režimu se stávali členové a sympatizanti Československé strany národně socialistické. Snahy o diskreditaci funkcionářů této strany se projevíly ještě před únorem 1948. Asi nejznámějším příkladem je případ Vladimíra Krajiny. Po revoluci řada národních socialistů opouštěla soudní síně s vysokými tresty či dokonce s trestem nejvyšším. Takovýto osud potkal například Miladu Horákovou. Na monstrproces s Miladou Horákovou a spol. navazovala řada tzv. okrajových procesů. Vzhledem k tomu, že se vyšetřovatelé StB snažili najít nové souvislosti mezi jednotlivými kauzami, následovaly posléze další procesy s národními socialisty. Jedním z nich byl i proces s Františkem Šedivým a spol., v jehož rámci Státní soud vynesl trest i pro Jiřího Mála.

Politický vězeň Jiří Málek patřil již od svých studentských let mezi sympatizanty Československé strany národně socialistické. Po únoru 1948 se stal aktivním odpůrcem komunistického režimu a vstoupil do odbojové organizace *Eduard*. Vstup do ní mu umožnil Čestmír Čejka, spolužák z gymnázia. Archivní materiály a Čejkova souhrnná zpráva dokládají, že cílem skupiny bylo vyvíjet zpravodajskou, propagační, sociální a bezpečnostní činnost, která by přispěla ke

znovunastolení demokracie v zemi. Málek se měl především zaměřit na informační činnost a donášet zprávy o různých institucích a jejich zaměstnancích. Jeho úkolem rovněž bylo získávat ke spolupráci další spolehlivé osoby.

V roce 1950 došlo k zatýkání části členů skupiny *Eduard*. Následně na to se konal proces Zdeněk Slavík a spol., při kterém Státní soud vynesl trest pro 31 osob. Podskupina *Eduard IV*, kam patřil i Jiří Málek, odhalena nebyla, neboť její fungování u výslechu Čestmír Čejka zamlčel.

Členové skupiny *Eduard IV* posléze navázali přes Zdeňka Otrubu kontakt s ilegální organizací Františka Šedivého. Jednalo se o osudovou chybu, neboť činnost Františka Šedivého monitorovali tajní agenti StB, jež se pod jmény *Petr* a *Charvát ze 14* vydávali za agenty CIC. Jejich úkolem nebylo jen celou skupinu sledovat, ale i podněcovat k další činnosti. Z materiálů Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu jsem zjistila, že za agenta *Petra* se vydával jistý Vilibald Gold, jehož životopis jsem v krátkosti uvedla. Provokace agentů StB jsou jedním z dokladů absurdnosti komunistického režimu, ve kterém občany státu iniciují k trestné činnosti samotní údajní ochránci zákona.

K zatýkání členů skupiny František Šedivý a spol. došlo na jaře a v létě roku 1952. Státní prokurátor předpokládal pro obviněné nízké tresty, neboť ještě před samotným procesem konstatoval, že ilegální činnost byla zřejmě vyprovokována agentem StB. Naproti tomu odbor státněbezpečnostního a politického ústředí charakterizoval ilegální organizaci za značně nebezpečnou.

Hlavní přelíčení před Státním soudem proběhlo ve dnech 12.–14. listopadu 1952. Soudce vynesl tresty pro 21 osob v délce téměř 72 let. Nejvyšší trest padl pro Františka Šedivého a Zdeňka Otrubu, a to v délce 14 let. Jiří Málek byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 11 let. Jedna osoba z potrestaných byla žena. Vzhledem k tomu, že se většinou jednalo o mladé lidi, kteří studovali na vysoké škole, domnívám se, že účelem tohoto procesu nebylo pouze zdiskreditovat příslušníky a sympatizanty ČSNS, ale inteligenci jako takovou. To dokládá i to, že soudní síň byla otevřená veřejnosti a skládala se především z řad vybraných vysokoškolských studentů. Tímto způsobem justice politicky školila mládež o nebezpečnosti podobných studentských ilegálních organizací.

Trest si Jiří Málek odpykal v trestaneckých pracovních táborech při uranových dolech na Jáchymovsku a Slavkovsku. V diplomové práci jsem se zaměřila nejen na životní podmínky vězňů v tamních táborech, ale i na problematiku vzniku uranových dolů.

V roce 1960 byla řada politických vězňů propuštěna na svobodu na základě amnestie prezidenta Novotného. Tak tomu bylo i v případě Jiřího Málka, ačkoliv již v roce 1957 inspekce Ministerstva vnitra ve své zprávě uvedla, že činnost ilegální skupiny vyprovokovali agenti Státní bezpečnosti, a že z toho důvodů doporučují revizi celého případu.

Po propuštění musel Jiří Málek vykonávat zaměstnání, jež neodpovídalo jeho vzdělání. Navíc brzy na to musel podstoupit povinnou vojenskou službu, kde byly bývalým „nepřátelům státu“ údajně svěřeny do rukou zbraně. Podle Málkova svědectví mimosoudní perzekuce nijak nezasáhla jeho rodiče. Nemuseli se přestěhovat, ani změnit zaměstnání.

Na svobodě se Málek začal stýkat se svými kamarády z dob studií, kteří s ním posléze byli odsouzeni. K těmto lidem zasažených podobným osudem měl Málek po letech strávených v kriminálu pochopitelně blíže. Ačkoliv jejich schůzky neměly protistátní charakter, politickou situaci společně kritizovali. Toho využil jejich spolužák a bývalý člen ilegální organizace Eduard Jiří Tydlitát, jenž byl v té době viněn z pronevěry peněz na pracovišti, a hrozil mu tudíž další trest a léta strávená za mřížemi. Z toho důvodu navázal spolupráci s StB a jako agent donášel informace o svých přátelích.

Jiří Málek byl znovu zatčen v roce 1962 a odsouzen v procesu Pavel Burian a spol. na 1,5 roku odnětí svobody. K tomuto trestu se mu dále připočetly necelé tři roky, které mu předtím byly na základě amnestie z roku 1960 prominuty. Společně s ním Městský soud v Praze vynesl trest pro Čestmíra Čejku, Pavla Bedrníčka a Pavla Buriana.

Přes půlku trestu si Jiří Málek odpykal ve věznici Leopoldov na Slovensku. Propuštění se dočkal až v roce 1965, kdy Nejvyšší soud v Praze rozhodl o zrušení rozsudku bývalého Státního soudu v Praze ze dne 14. listopadu 1952 v celém výroku o vině. Následkem toho bylo bývalému politickému vězni umožněno dostudovat na vysoké škole. Stejně zarážející je i fakt, že bývalý politický vězeň Málek mohl

studovat pro svou diplomovou práci v archivu Ministerstva zahraničí či psát pro Českou tiskovou kancelář. O nedokonalosti celého systému svědčí také to, že bývalý politický vězeň Jiří Málek poté pracoval v národním podniku Kartografie v Praze, kde běžně přicházel do styku s tajnými vojenskými mapami. Jak Málek vypověděl, mimosoudní perzekuce nijak nepostihla jeho manželku a dceru, která rovněž mohla studovat na univerzitě.

Ačkoliv rozsudek Státního soudu z roku 1952 byl zrušen rozhodnutím Krajského soudu v Praze dne 25. 5. 1965, trestu unikli pachatelé, kteří se na výrobě procesu „František Šedivý a spol.“ podíleli. Jaroslav Budský, Málkův vyšetřovatel z roku 1952, odešel do starobního důchodu až v roce 1978. I druhý Málkův vyšetřovatel z roku 1962 Miroslav Kudrna zanechal služby u SNB bez jakéhokoliv postihu v roce 1980. Do starobního důchodu dokonce odešel v hodnosti majora.

Po roce 1989 Málek pracoval na Úřadu pro ochranu ústavy a demokracie a na Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování činnosti StB. V současné době je jedním z místopředsedů Konfederace politických vězňů České republiky.

Ačkoliv jsem v diplomové práci zmapovala život bývalého politického vězně, nebylo mým cílem vyjádřit lítost nad jeho krutým osudem. Rovněž jsem nezamýšlela tuto osobu opěvovat jako hrdinu. Zkoumala jsem významné mezníky v jeho životě pomocí materiálů uložených v Archivu bezpečnostních složek MV a Národním archivu v Praze. Dále jsem pracovala s informacemi získaných z rozhovorů a dokumentů z Málkova osobního archivu. Tyto poznatky jsem komparovala s odbornou literaturou.

Na základě životního příběhu Jiřího Mála jsem také zrekonstruovala průběh procesů František Šedivý a spol. a Pavel Burian a spol. Jejich analýzou jsem chtěla přispět k pochopení fungování mechanismů výroby politických procesů za komunistického režimu v Československu.

Během zpracovávání tématu jsem narazila na další možnosti výzkumu této problematiky. Za velmi přínosné bych považovala zpracování osudů pachatelů, kteří se na nezákonnostech komunistického režimu podíleli. Především osoba Vilibalda Golda se zdá být značně rozporuplná. Zajímavý je i životní osud Jiřího Tydlitáta. Nicméně u obou zmiňovaných je třeba vzít v úvahu, že již nežijí. Také by bylo možné zachytit osudy dalších členů organizace Eduard.

12. Seznam použitých pramenů a literatury

12.1 Prameny

12.1.1 Archivy

- Archiv bezpečnostních složek MV, Praha
- Národní archiv, Praha
- Osobní archiv Jiřího Máčka, Praha
- Osobní archiv Čestmíra Čejky, Praha

12.1.2 Orální historie

- Rozhovor s Jiřím Máčkem, 5. 1. 2010, 9. 6. 2010, 22. 6. 2010 Praha

12.1.3 Tištěné prameny

- Brodský Jaroslav, Řešení gama, Praha 1990
- Čejka Čestmír, Eduard. Ilegální politicko-vojenské seskupení, souhrnná zpráva, Praha 2008 (rkp.)
- Dopisy Milady Horákové, Praha 1990
- Drtina Prokop, Československo, můj osud, díl I., Praha 1992
- Drtina Prokop, Československo, můj osud, díl II., Praha 1991
- Košický vládní program, Praha 1984
- Kratochvíl Antonín, Žaluji I. Stalinská justice v Československu, Praha 1990
- Kratochvíl Antonín, Žaluji II. Vrátit slovo umlčeným, Praha 1990
- Kratochvíl Antonín, Žaluji III. Cesta k sionu, Praha 1990
- Málek Jiří, Vzpomínky, Praha 2005 (rkp.)
- Málek Jiří, Ze života škodné: agent Petr, Praha 1998
- Rambousek Ota, Paměti lichoběžníka, Praha 1999
- Ripka Hubert, Únorová tragédie. Svědectví přímého účastníka, Brno 1995
- Slánská Josefa, Zpráva o mém muži, Praha 1990
- Zpravodaj Konfederace politických vězňů České republiky

12.1.4 Online dokumenty

- www.kpv-cr.cz

- www.politictivezni.cz
- www.totalita.cz
- www.ustrcr.cz

12.1.5 Soudobý tisk

- Rudé právo 1960

12.1.6 Filmové a rozhlasové dokumenty

- Běda tomu, skrze něhož pokušení přichází, režie Přemysl Freiman, 1950
- Navzdory osudu, režie Jiří Vondrák, 2003
- Proces H, režie Martin Vadas, 2009
- Tajné akce StB, režie Ján Novák, Marcel Petrov, Petra Všelichová, 40 dílů, Česká republika 2008
- Třicet případů majora Zemana, 10. díl: Vrah se skrývá v poli, režie J. Seguens, 1974
- Ztracená duše národa, Olga Sommerová, Petr Nikolaev, 7 dílů, 2002

12.2 Literatura

- Cajthaml Petr, Vedení ministerstva vnitra (ministerstva národní bezpečnosti) 1948–1989. Jmenný přehled s fotografiemi, in: Paměť a dějiny 1, 2007, s. 91-97.
- Babka Lukáš, K jednomu z příběhů bolševického vězeňství. Úloha Naftalije A. Frenkela v sovětském Gulagu, in: Slovanský přehled č. 3/2006, roč. 92, s. 321-351.
- Bartošek Karel, Český vězeň. Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých. Praha – Litomyšl 2001
- Bartošek Karel, Zpráva o putování v komunistických archivech. Praha – Paříž (1948–1968). Praha – Litomyšl 2000
- Bílek Jiří – Kaplan Karel, Pomocné technické prapory 1950–1954. Tábory nucené práce v Československu v letech 1948–1954. Vznik, vývoj, organizace a činnost. Praha 1992
- Blažek Petr a kol., Aby se to už neopakovalo. Katalog k výstavě o dějinách K 231 – Sdružení bývalých politických vězňů, Praha 2008
- Bratinka Ondřej – Boštík Martin, Zkouška odvahy: příběhy nezletilých politických vězňů padesátých let, Praha 2008
- Bouček Jaroslav, 27. 6. 1950 Poprava Závaře Kalandry. Česká kulturní avantgarda a KSČ, Praha 2006
- Bursík Tomáš, Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali. Trestanecké pracovní tábory při uranových dolech v letech 1948 – 1961, Praha 2009
- Bursík Tomáš, Trestanecké pracovní tábory na Hornoslavkovsku, in: Paměť a dějiny 1, 2007, s. 162–166
- Bursík Tomáš, Ztratily jsme mnoho času... Ale ne sebe!, Praha 2006
- Bursík Tomáš – Šimánková Alena, Téma třídní justice v období 1948–1952, in: Paměť a dějiny 1, 2008, s. 90
- Cidlinská Lucie, Politické procesy 50. let – Kauza Čestmír Čejka, Diplomová práce, Liberec 2011

- Formánková Pavlína, „Vypořádali jsme se s Horákovou, vypořádáme se i s americkým broukem!“. Kampaň provázející proces s JUDr. Miladou Horákovou, in: Paměť a dějiny 1, 2007, s. 20–41
- Formánková Pavlína - Koura Petr, Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol., Praha 2008
- Frommer Benjamin, Národní očista. Retribuce v poválečném Československu, Praha 2010
- Gaddis John Lewis, Studená válka, Praha 2006
- Hejl Vilém – Kaplan Karel, Zpráva o organizovaném násilí. Praha 1990
- Honzíková Miluše, Politické procesy 50. let – Krajský soud v Liberci 1953–1954, Diplomová práce, Liberec 2006
- Ivanov Miroslav, Justiční vražda aneb smrt Milady Horákové, Praha 1991
- Joklová Kateřina, Politické procesy 50. let – Kauza Emil Weiland a spol., Diplomová práce, Liberec 2008
- Joklová Kateřina, Liberecký monstrproces Emil Weiland a spol., in: Fontes Nissae V., Liberec 2009, s. 121-146
- Kaplan Karel, K politickým procesům v Československu 1948–1954. Praha 1994
- Kaplan Karel, Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948-1956. Brno 1999
- Kaplan Karel, Největší politický proces „Milada Horáková a spol.“, Brno 1995
- Kaplan Karel, Nekrvavá revoluce. Praha 1993
- Kaplan Karel, Proměny české společnosti 1948 – 1960. Část první, Praha 2007
- Kaplan Karel, Stát a církev v Československu 1948–1953. Brno 1993
- Kaplan Karel, Zpráva o zavraždění generálního tajemníka. Praha 1992
- Kaplan Karel – Pacl Vladimír, Tajný prostor Jáchymov, České Budějovice 1993
- Kaplan Karel – Paleček Pavel, Komunistický režim a politické procesy v Československu, Brno 2008

- Kocián Jiří, Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948. Organizace, program, politika, Brno 2002
- Kočová Kateřina, Druhá retribuce. Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948, in: Soudobé dějiny 3-4, Praha 2005, s. 586-625
- Kolektiv autorů, Zářící minulost. Sověty ovládaná těžba uranu v sasko-českém Krušnohoří po druhé světové válce, Chomutov 2005
- Kuklík Jan, Co je zralé pro znárodnění? Poválečné zestátnění v Československu, Francii a Velké Británii, in: Dějiny a současnost. Kulturně historická revue. 12/2010, ročník XXXII, s. 33–36
- Navara Luděk – Albrecht Josef, Abeceda komunismu, Brno 2010
- Polišínská Milada, Čechoslováci v Gulagu a československá diplomacie 1945 – 1953, Praha, Bratislava 2006
- Raška Francis D., Opuštění bojovníci. Historie Rady svobodného Československa 1949–1961. Praha 2009
- Richter Karel – Cílek Roman – Bílek Jiří, Cesty k moci: 1917, 1933, 1948, Praha 2004
- Rupnik Jacques, Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci, Praha 2002
- Seitlová Iva, Politické procesy padesátých let – Kauza Mirko Šťastný, Diplomová práce, Liberec 2010
- Střelecková Tereza, Politické procesy padesátých let – Kauza František Zahrádka, Diplomová práce, Liberec 2009
- Šabatová Marcela, Arthur London: K pramenům doznání. Motáky z Ruzyňské věznice z roku 1954, Brno 1998
- Šedivý F. Zdeněk, Uranový gulag: Jáchymovské peklo, Brno 2003
- Špalková Lucie, Politické procesy 50. let – Kauza Stanislav Stránský, Diplomová práce, Liberec 2011
- Tomek Prokop, Československý uran 1945-1989. Těžba a prodej československého uranu v éře komunismu, Praha 1999
- Tomek Prokop, Dvě studie o Československém vězeňství 1948-1989, Praha 2000

- Utitz Bedřich, Neuzavřená kapitola. Politické procesy padesátých let, Praha 1990
- Vaněk Miroslav, Orální historie. Metodické a „technické postupy“, Olomouc 2003
- Vaško Václav, Neumlčená kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I. Praha 1990
- Vaško Václav, Neumlčená kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha 1990
- Vorel Jaroslav – Šimánková Alena a kol., Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl I., Praha 2003
- Vorel Jaroslav – Šimánková Alena a kol., Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., Praha 2003
- Vorel Jaroslav - Šimánková Alena a kol., Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl III., Praha 2003
- Zejda Radovan, Babice, Třebíč 2001

12.2.1 Odborné časopisy

- Dějiny a současnost. Kulturně historická revue, 2010
- Fontes Nissae, 2009
- Paměť a dějiny, 2007–2008
- Soudobé dějiny, 2005

13. Seznam zkratek

ABS	Archiv bezpečnostních složek
atd.	a tak dále
BIS	Bezpečnostní informační služba
c. d.	citované dílo
CIC	Counter Intelligence Corps
č.	číslo
ČSM	Československý svaz mládeže
ČSNS	Československá strana národně socialistická
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSR	Československá republika
ČTK	Česká tisková kancelář
f.	fond
kol.	kolektiv
KPV ČR	Konfederace politických vězňů České republiky
KSČ	Komunistická strana Československa
KS – MV	Krajská správa Ministerstva vnitra
K-231	Klub bývalých politických vězňů
MNB	Ministerstvo národní bezpečnosti
MV	Ministerstvo vnitra
NA	Národní archiv
např.	například
nar.	narozen(a)
npor.	nadporučík
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
NPT	nápravně pracovní tábory
NSDAP	Národně socialistická německá dělnická strana
odst.	odstavec
ONV	Okresní národní výbor
OÚNZ	Okresní ústav národního zdraví

písm.	písmena
ppor.	podporučík
PÚO	pracovní útvary odsouzených
PÚP	pracovní útvary potrestaných
PÚV	pracovní útvary vězňů
ROH	Revoluční odborové hnutí
roz.	rozený/á
RSC	Rada svobodného Československa
rkp.	rukopis
s.	strana
Sb.	Sbírka zákonů
SNB	Sbor národní bezpečnosti
StB	Státní bezpečnost
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SVS	Sbor vězeňské stráže
škpt.	štábní kapitán
t. č.	toho času
TNP	tábor nucených prací
TNK	Trestní nalézací komise
TPT	trestanecké pracovními tábory
tr.	trestní
tzv.	takzvaný
ÚDV	Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu
USA	United States of America (Spojené státy americké)
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československa
ÚVOD	Ústřední vedení odboje domácího
VKR	Vojenská kontrarozvědka
zák.	zákona

14. Seznam příloh

Příloha č. 1: Fotografie Jiřího Mála v roce 2009.

<http://www.politictivezni.cz/obrazek.php?id_obrazku=331>

Příloha č. 2: Fotografie Jiří Málek v roce 1962.

<http://www.politictivezni.cz/obrazek.php?id_obrazku=334>

Příloha č. 3: Fotografie Jaroslava Budského, vyšetřovatele. ABS Kanice, f. Vojsk MV, svazek 5298.

Příloha č. 4: Fotografie Jana Chvojky, soudce u Státního soudu

< <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-90-95.pdf>>

Příloha č. 5: Fotografie Zdenka Kalába, soudce u Státního soudu

<<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-90-95.pdf>>

Příloha č. 6: Kopie zprávy o prošetření některých skutečností v trestní věci Frant. Šedivý a spol. ze dne 25. 7. 1957. NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52.

Příloha č. 7: Rozhodnutí Krajského soudu v Karlových Varech o účasti Jiřího Mála na amnestii prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1960. NA Praha, f. Ministerstva spravedlnosti, neuspořádaný svazek č. 3 TS I 78/52.

Příloha č. 8: Dopis adresovaný Národnímu shromáždění ČSSR ze dne 1. 1. 1965. Osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

Příloha č. 9: První zpráva ze dne 27. 9. 1952. Osobní archiv Jiřího Mála, Praha.

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Ministerstvo vnitra
inspekce ministra.
Čj. IM-086/57.

Ministerstvo spravedlnosti - SOBR
STUPEŇ UTAJENÍ ZRUŠEN
dle Instrukce MS č.j. 61/99-SOBR
v Praze

— 39 —
dne 25. července 1957.

TAJNÉ

Z p r á v a

o prošetření některých skutečností v trestní věci Frant.ŠEDIVÝ a spol.

Krajský soud v Praze vede řízení obnovy tr.stihání ods.Františka ŠEDIVÉHO, nar.2.7.1927, studenta, Zdenka OTRUBY, nar.18.5.1930, studenta a Ladislava HOFMANA, nar.19.8.1906, profesora, všichni t.č. ve výkonu trestu. Při řízení o obnovu dne 15.4.1957 jmenovaní vypověděli některé skutečnosti, které nasvědčují tomu, že v souzeném případě byl "nasazen" orgán MV. Soud žádá o prošetření jejich výpovědí a podání zprávy.

Šetřením bylo zjištěno :

Býv.státní soud v Praze odsoudil v listopadu 1952 celkem 21 osob, většinou studentů, pro tr.čin velezrady a vyzvědačství k trestům odnětí svobody a to Fr.ŠEDIVÉHO na 14 let, Ladislava HOFMANA na 12 let, Zdenka OTRUBU na 14 let, Jiřího MÁLKA na 11 let, Jiřího NEČASE na 5 let, další osoby postupně k nižším trestům a poslední byl odsouzen k 3 měsícům odnětí svobody.

Z těchto 21 osob jsou dosud ve výkonu trestu ŠEDIVÝ, HOFMAN, OTRUBA a MÁLEK. Ostatní odsouzení mají tresty odpykány, anebo byli podmíněně propuštěni. Z těchto osob, které jsou dosud ve výkonu trestu, Zdeněk OTRUBA a Jiří MÁLEK páchali trestnou činnost již od r.1948 a to ve skupině Čestmíra ČEJKY, který byl odsouzen na jaře r.1950. OTRUBA a MÁLEK nebyli tehdy dopadeni.

Podstata trestné činnosti u hlavních vedoucích osob spočívala v tom, že Fr.ŠEDIVÝ v r.1950 zorganizoval podle příkazu zahraničního agenta rozsáhlou protistátní organizaci, připravující změnu státoprávních poměrů v ČSR a za tím účelem zapojil do této činnosti další osoby, které měly za úkol shromažďovat zprávy, které mají v důležitém zájmu státu zůstat utajeny, v úmyslu předat je do ciziny.

Ods.Frant.ŠEDIVÝ a Zdeněk OTRUBA při veřejném zasedání v dubnu 1957 vypověděli, že v jejich případě vystupovali jako zahraniční agenti "PETR" a "CHARVÁT ze 14", kteří nebyli dopadeni. Z těchto důvodů a protože jejich jednání bylo podezřelé, domnívají se, že tyto osoby byly buď orgány Stb nebo spolupracovníci bezpečnosti a že tedy jejich trestná

činnost byla vyprovokována. (Dokl.č. 1 a 2.)

Šetřením bylo zjištěno :

Spolupracovník "Petr" byl v r.1949 obsluhován orgánem VKR. Ve své práci byl řízen tak, že provokoval reakční osoby k páchání trestné činnosti. Měl dokonce i svou informátorskou síť, do které zapojil i Františka ŠEDIVÉHO na jaře 1949, kdy se s ním seznámil. Vystupoval před ním jako agent ze zahraničí, pracující pro "Ústředí", které má za úkol sjednocovat ilegální skupiny, které pracují proti lid.dem. zřízení v ČSR. Se souhlasem řídicího orgánu voj.zprav.slужby dal "Petr" Frant.ŠEDIVÉMU pokyn, aby navazoval styk s ilegálními organizacemi a tyto soustřeďoval, aby měl "Petr" jejich činnost pod kontrolou.

Frant.ŠEDIVÝ na základě pokynu agenta "Petra" provokoval své známé studenty k provádění protistátní činnosti, která spočívala v tom, že mu podávali různé zprávy tajného charakteru a tyto pak předával "Petrovi" v domnění, že půjdou do zahraničí. Tyto zprávy však agent "Petr" předával svému řídicímu orgánu VKR PELEŠKOVI. ŠEDIVÝ se rovněž tímto způsobem obrátil na svého známého profesora L.HOFMANA z Berouna, kterého získal pro podávání špionážních zpráv. HOFMAN prováděl tuto domělou špionážní činnost pro ŠEDIVÉHO až do podzimu 1951.

Na jaře 1950, po zatčení kpt.PELEŠKY, řídicího orgánu "Petra", byl tento spolupracovník v červnu 1950 převzat k dalšímu řízení orgánem státní bezpečnosti. Řídicímu orgánu Stb nebylo známo, že agent "Petr" získával různé zprávy provokačním způsobem a to přes ŠEDIVÉHO, který jako spolupracovník "Petra" provokoval různé osoby k protistátní činnosti.

V létě 1950 touto provokační metodou napojuje se ŠEDIVÝ na Zdenka OTRUBU, Jiřího MÁLKA a další osoby. ŠEDIVÝ požaduje podávání různých špionážních zpráv od těchto osob. Tyto tak činí v domnění, že zprávy půjdou do zahraničí. Zprávy však ŠEDIVÝ podává "Petrovi" a tento orgán Stb. Tímto způsobem byla sice odhalena trestná činnost OTRUBY a MÁLKA a několika dalších osob, kterou páchaly od r.1948 pod vedením Č.ČEJKY až do jeho zatčení na jaře 1950 a která nebyla odhalena. Od léta 1950 jsou ale tyto osoby ze skupiny ČEJKY provokovány k páchání nové trestné činnosti. Mimo ně i řada dalších osob byla provokací zapojena do páchání protistátní činnosti a dnes jsou již propuštěné na svobodu.

Na jaře 1951 vstupuje do ilegální skupiny ŠEDIVÝ a spol. orgán státní bezpečnosti, který vystupuje jako zahraniční agent CIC pod jménem "Charvát ze 14". Tento orgán byl přímo ve styku s OTRUBOU.

Touto t.zv. kontrolní sítí měla být kontrolována činnost reakčních osob, nebo osob, které již páchaly tr.činnost. Toto byl nesprávný způsob bezpečnostní práce, která se již nepoužívá a není dovolena.

Závěrem uvádíme, že v odsouzené skupině ŠEDIVÝ a spol. vystupovali "Petr", spolupracovník VKR a později Stb a orgán Stb pod jménem "Charvát ze 14". Oba vystupovali jako agenti nepřátelské rozvědky ze západu.

Mimo skupiny Č.ČEKY, která působila od roku 1948 až do jara 1950, v níž protistátně pracoval OTRUBA, MÁLEK a další osoby, byla celá činnost skupiny ŠEDIVÉHO a spol. vyprovokována agentem "Petrem" za spoluúčasti ŠEDIVÉHO.

Z tohoto důvodu doporučujeme provedení obnovy tr.řízení u odsouzených, kteří jsou dosud ve výkonu trestu a to Frant.ŠEDIVÉHO, Zdenka OTRUBY, Ladislava HOFMANA a Jiřího MÁLKA, aby soud s přihlédnutím k zjištěným skutečnostem objektivně posoudil jejich trestnou činnost.

Šetření provedli:

npor.Miloslav PETRÁ

npor.Jaroslav ŠIMONEK

npor. Petrá
npor. Jaroslav Šimek

Příloha č. 7

-809-

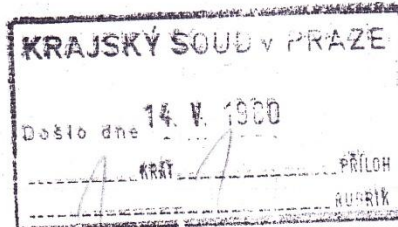
Ministerstvo spravedlnosti - SOBR
STUPEŇ UTAJENÍ ZRUŠEN
dle instrukce MS č.j. 61/89-SOBR

Vzor A
příl.: 1 směrnice

Přísně tajné.

MO8820/T

Razítko soudu

Krajskému ..... soudu
v P r a z e .....
/soud I. stolice/

Krajská komise v Karlových Varech

v trestní věci Jiří M á l e k ..... nar. 21.8.1930 .....
v ..... Praha ..... odsouzené/ho/ rozsudkem ..... býv.stání
soudu v Praze ..... ze dne 14.11.1952... sp. zn. 3.Ts.I.73/52
ve spojení s rozsudkem /usnesením/ ..... soudu
v ..... ze dne ..... sp. zn. ....

r o z h o d l a t a k t o :

- 1/ odsouzený/á/ ..... Jiří M á l e k ..... je účasten/na/
amnestie prezidenta republiky ze dne 9.5.1960 podle čl.
...I.... a promíjí se mu /jí/ //
  - a/ trest odnětí svobody v trvání 21st; 9měs; 21dnů
  - b/ zbytek trestu odnětí svobody v trvání 21dnů
  - c/ vedlejší trest ztráty čestných práv občanských /zbytek/
ztráty občanské cti
  - d/ vedlejší peněžitý trest /zbytek/ ve výši .....
  - e/ náhradní trest odnětí svobody /zbytek/ zanedobytý
peněžitý trest v trvání .....
- 2/ odsouzený/á/ ..... není účasten /na/
amnestie prezidenta republiky ze dne 9.5.1960 z důvodů
a/ čl. II písm. a/, b/, c/, d/ amnestie
b/ čl. IV písm. a/, b/, c/, d/, e/, f/, g/, h/, i/ amnestie
c/ čl. VI amnestie. Varnoch

V ..... dne 10. IV 60 ..... 1960.

Varitelli
Předseda komise

/Nehodící se škrtněte
vyplňte čitelně a přesně/

Příloha č. 8

Národním shromáždění ČSSR - Praha

27
Lamin

jm. MALEK
nar. 21. VII. 1930
t.č. VZ-MV Leopoldov

Dne 21. 2. 64 byl vyrozuměn
gen. prok. P. Chajpe, že
nádobnost je v setení a po
přetřesení budete o vysle
ku vyrozuměn. Čakajte na
vyhovění!

Věc: stížnosti na postupy justičních orgánů

Jm. Malek, narozený 21. VII. 1930 v Brně, posledním trvalým bydlištěm Praha 4 - Chrástka
kepi 1-23 59, je t.č. ve výkonu trestu v VZ-MV v Leopoldově na základě rozsudku byv.
soudce v Brně ze dne 14. V. 1952, respektive rozsudku Městského soudu v Brně, a
rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 23. I. 1962. Jsem v něm podléhl mnohým nesprávným a roz-
hodnutím ze nespravedlivé ústřední věci se a příslušných ústředních orgánů spravedlivě
těšně dovedl, neboť vyžádání jeho žádosti v mimoriádné formě provedl, jen i v
mnoha případech bez toho, že by byly už s jehožto výsledkem vyřešeny jeho věci,
nebylo mu možností dovést si právo poradit v západě jím Národní shromáždění.
I podrobustě uvádí toto:

Dne 30. IV. 1952 jsem byl zatčen a rozsudkem byv. soudce v Brně ze dne 4. XI. 1952
zn. sp. 3 5 2 78/52 odsouzen za neobdobu a nepřehlednost podle § 78, 1c, 2a, a 86, zn. vr. z. 2 1. 50
2 odův. nabytý na 11 let a trestem vědním za trestní činnost, čímž jsem se dopustil
jako soudce zneužití a porušení svých úřadů se svým kolegym.

Z výkonu trestu jsem byl podmínečně propuštěn 10. V. 1960 m.ú. 10. 1960 m.ú. 10. 1960

Dne 20. II. 1962 jsem byl znovu zatčen a odsouzen rozsudkem Městského soudu v Brně
ze dne 27. 6. 1962 zn. sp. 1 T 23/62 ve spojení s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 23. I. 1962
zn. sp. 11 10 56/62 pro podvracení republiky a obracení služebníka tajejnosti podle § 79a, ods 1
z. z. 2 1. 50 a § 173, 1 větn. z. z. 2 odův. nabytý na 1 1/2 roku.

Meditace za nástupu trestu, jediným představením rozhodnutím XI. sjezdu KSČ vyloučit
všechny politické procesy, čímž jsem se vyloučil přirození iže se mým procesem, což dle jsem
v prosinci 1962 kradněji svedl Praha a zaslal jsem jeho práva přičadu z 11. 1952 2 pro-
středování. Spis jsem 9. 6. 1963 obdržel 2 uchování v VZ-MV v Leopoldově a poradil si své
pachybosti a spravedlivě rozhodnutí byv. soudce mimo jiné závěrečná fakta představení
z přirození úřady základní orgány MV z 1. 1956, konstatují, že podobnými čini mst
činnosti byla rozhodnutím spíše vyprovokování jistě mých kolegů, že konkrétně byly.
Rokoval jsem se právo poradit o druhé věci. Byl učiněn v tomto myšle předložil
zájem a předložil práva místního soudního orgánu.

Dne 11. II. 1963 jsem podal žádost Nejvyššímu soudu v Brně o druhé věci a

uredit jsem řádně restoré nové zjištěné skutečnosti. Klíčoví jsem ani po delší době
nedobře ani povrazení a jejich žádosti předal jsem svého otce, aby se informoval, zda
soud vůbec máji žádost obdržel. Protože jsem se tento esion domáhl, že spis mi již
delší čas nevyšel soud, požádal jsem v srpnu 1963 Nejšpát soud, aby spis Krajskému
soudu vrátil a umožnil konat řízení o obnově. Zůstal jsem však nadále bez zpráv.
Při jsem si 4.4.1964, když po více sítěch generální prokurátura, že Krajský soud v Brně
nepoužívá v mé věci žádné knihy.

Řízení jsem podal 4.4.1964 souběžně souběžně s zasedání řízení pro porušení zákona
v mém druhém případě z r. 1962 a proto nesoudit záznamy před a skutečnost že
jsem měl již při nástupu řízení poskytnout část tohoto většího trestu odpovídání
a že jsem měl důvěru v ústřední úřad a druhé řízení měla rovněž případ z r. 1952
jako podmíněně umístěný bytél číslo 3 v. 1952 jsem měl ještě celý řád sborní, mi
veliké zhoršit, že jsem podobný podnět učinil již dříve.

Generální prokurátura souběžně pokračovala řízení a přišla oba moje případy vyřadit.
A tak koncem 28.4.1964 jsem byl zde výsledkem podobné zástupcem Erigé prokurátury
v Brně a byly návrhy rozhodnutí záznamy již po zvlášť a druhé řízení odpadu
z r. 1952, že pro zasedání řízení pro porušení zákona případ z r. 1962, že přelivně
výhry návrhy v mé věci delší doby, není mi známo.

Dominánu se, že za dva roky již máty přelivně orgány na mě alespoň reagovat
a navrhnout mě tak, abydl orgány a orgány udržovali a zúčastnil jiné instituce
což bylo moje úmyslem. Je pochopné, že mám vůbec naději, že dojde ke konečnému
řešení do ukončení mého trestu, které je v září přelivně r. 1966. Obávám se, že přelivně
orgány budou na svém jednání odlišnými skutečnostmi, že velkou část trestu (ne-li celý!)
budu mít v době jejího konečného rozhodnutí druh případě odpovídání a s tím mi
něl budou dříve dát za práva i tím, kde jedná stáji jednání na mé straně.

Souběžně pokračuje za mého upozornit, že ani na žádost a míst, která podal
mi, dle 22.11.1963 nedošel, podal je mi znám, do kterého lze odpovídati.

Nem, že podobný postup justičních orgánů v případě mého androgynického mého
zákon vyjímek. Dovolují si proto upozornit Národní shromáždění na tuto sku-
tečnost, která se mi zdá být v rozporu s dokumenty veřejnými v posledních
měsících souběžně v souvislosti s činností Národního shromáždění a požádati, aby
moje skutečnost byla objasněna v souběžně souvislosti s uvedenými skutečnostmi.

V Leopoldově 1. ledna 1965

Jan Mlýnský

Příloha č. 9

Kopie

8 Spt I 100/52, 2 s.

V Praze, dne 27. září 1952.

Generální prokuratura

v Praze.

Věc: František Šedivý a spol. - tr. řízení.

Ref: Dr. Bureš.

Příl: 1 stejnopis žaloby.

První zpráva.

Krajská správa státní bezpečnosti v Praze podala dne 2.7. 1952 pod č.j. 7282/52 trestní oznámení na :

- 1/ Františka Šedivého
studenta VŠHV,
- 2/ Zdenka Ottrubu - studujícího právnické fakulty,
- 3/ Jiřího Málika - studujícího pedagogické fakulty,
- 4/ Jiřího Mečase -
- 5/ Karla Kolenatého -
- 6/ Přemysla Fialku - studujícího právnické fakulty,
- 7/ Svatopluka Králíka - studujícího stavitelského inženýrství,
- 8/ Milana Slavíka - studujícího medicíny,
- 9/ Olgu Balcarovou - studující medicíny,
- 10/ Jiřího Tydlitáta - studujícího farmacie,
- 11/ Jaroslava Šimka - studujícího filosofické fakulty,
- 12/ Jiřího Motějla - studujícího právnické fakulty,
- 13/ Zdenka Pokorného studujícího VŠVH,
- 14/ Radko Kinšta - studujícího VŠVH,
- 15/ Jiřího Laurína - studujícího architektury,
- 16/ Ladislava Hoffmana - profesora obchodní akademie,
- 17/ Ladislava Leitla -
všechny ve vazbě od května a června tohoto roku,
- 18/ Jaroslava Holubá -
- 19/ Petra Vědičku - studujícího chemického inženýrství,
- 20/ Ivana Pečírku - studujícího medicíny,
- 21/ Jindřicha Černému - studujícího AMU, /generalia v žalobě/
pro trestný čin velezrady a vyzvědačství.

Jedná se o ilegální organizaci, která se zabývala sbíráním špionážních zpráv, zejména politického charakteru z různých fakult, vysokých škol v Praze. Organizaci vybudoval v r. 1950 obviněný Šedivý podle instrukcí agenta CIC jistého PETRA. Skupina vznikla tak, že Šedivý napojil na sebe několik osob, mezi nimi Zdenka Otrubu, který převedl do této organizace celou skupinu osob, která pracovala protistátně již od r. 1949. Prakticky se jedná o pozůstatek ilegální organizace mladých národních socialistů "DOKÁŽEME TO", která vznikla po únoru 1948 na Vinohradech jako součást ilegálního národně socialistického hnutí vedeného Horákovou a spol. Hlavní skupina Slavík a spol. / Pst I 753/50 / byla odsouzena v červenci 1950 státním soudem v Praze. Tato skupina velmi rozsáhlá nebyla tehdy úplně realizována, jednak proto, že někteří členové část svojí činnosti zaplčeli, jednak z důvodů, které ještě uvedu. V daném případě jedná se o spolupracovníky člena ilegálního výboru mladých národních socialistů Čestmíra Čejky, který byl státním soudem odsouzen k trestu odn. svobody v trvání 17 let. Jsou to tito obvinění:

Otruba, Málek, Nečas, Kolenatý, Králík, Slavík, Balcarová, Tydlitát, Šimek, Laurin, Holub, Vodička a Pečírka.

V době, kdy Čejka tuto skupinu založil, studovali většinou všichni ještě na střední škole a měli 18 let. Obvinění Nečas, Laurin, Holub, Vodička a Pečírka od r. 1950 t. j. od zatčení Čejky žádnou činnost nevyvíjeli, ostatní byli Otrubou napojeni na nově utvořenou skupinu Šedivého.

K případu podotýkám následující:

V trestní věci proti Slavíkovi a spol. bylo zjištěno, že větší část činnosti byla vyvolána a řízena jistým neznámým agentem Petrem, který se objevil také v jiných případech. Referent státní prokuratury se v té době velmi oprávněně domníval, že tento agent Petr, který nebyl státní bezpečností ani vypátrán, ani zjištěn, jest ve skutečnosti jest ve skutečnosti spolupracovníkem státní bezpečnosti. Státní prokuratura požádala tehdy náměstka ministra státní bezpečnosti /Švába/, aby tento agent Petr byl stíhán, poněvadž postupoval způsobem protizákonným, neboť jeho působení bylo do protistátní činnosti zataženo přes 100 nezralých mladíků. Státní prokuratuře bylo sděleno, že proti rozšíření žaloby na tohoto Petra není námitek, ovšem jakékoliv vysvětlení nebo bližší údaje nebyly sděleny.

Tehdy po dohodě s orgány, kteří věc realizovali, byli stíháni pouze vůdcové celé organizace, kdežto se svedenými mladíky byl pouze proveden pohovor na státní bezpečnosti.

Státní prokuratura se důvodně domnívá, že v daném případě šedivého jde o téhož "agenta", jak na to ukazuje celý systém práce a celá činnost skupiny. Vzhledem k tomu, že všichni obvinění pocházejí z buržoasních rodin a jsou nebo byli reakčního zaměření, pokládá státní prokuratura jejich stíhání za vhodné. Ovšem tato okolnost se nutně projevuje na kvalifikaci trestné činnosti, ev. také ve výměře trestu.

Na obviněné podávám žalobu dle připojeného stejnopisu, a sice tak, že pro trestný čin velezrady a vyzvědačství stíhám jen 5 obviněných, jejichž činnost jest nejrozsáhlejší a nejzávažnější, a všechny ostatní stíhám pouze pro sdružování proti republice, případně pokud byly vyraženy zprávy obsahující státní tajemství, pro ohrožení státního tajemství podle § 88 tr.zák.,

Proces hodlám udělati veřejný, výhradně pro obecnost z vysokých škol, poukázati v něm na nedostatek bdělosti a ostržitosti, vzhledem k tomu, že obvinění studovali na vysokých školách a byli i funkcionáři ČSM. Očekávaných mírných trestů hodlám využít k tomu, že na životě a činnosti obviněných vykreslím ničivý vliv buržoasního rodinného prostředí, zpátečnické výchovy na střední škole a úplně reakční výchovu v organizacích národně socialistické strany. Přitom bude zdůrazněno, že nad těmito lidmi, kteří se do protistátní činnosti zapojili v 18 a 19 letech, neláme náš režim hůl a že se jim dává možnost svoji vinu odčinit a znovu se zapojiti do společného budování socialistické vlasti.

Státní prokurátor: vz.